
Intimitat i dades personals a Internet

PID_00266961

Mònica Vilasau i Solana

Temps mínim de dedicació recomanat: 9 hores

Universitat
Oberta
de Catalunya

Mònica Vilasau i Solana

Professora de Dret Civil dels Estudis de Dret i Ciència Política de la UOC. La seva principal línia de recerca és l'estudi dels drets a la intimitat i a la protecció de dades de caràcter personal.

La revisió d'aquest recurs d'aprenentatge UOC ha estat coordinada per la professora: Raquel Xalabarder Plantada (2019)

Segona edició: setembre 2019
© Mònica Vilasau i Solana
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2019
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Realització editorial: FUOC

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars dels drets.

Índex

1. Les tecnologies de la informació i la comunicació i els reptes per a la vida privada.....	5
2. Evolució normativa sobre la protecció de dades.....	8
2.1. Marc supranacional	8
2.2. El marc legal aplicable a l'Estat espanyol	12
2.2.1. Marc normatiu	12
2.2.2. Configuració del dret fonamental a la protecció de dades a l'Estat espanyol	15
3. El Reglament general de protecció de dades (Reglament 2016/679): aspectes clau.....	18
3.1. Introducció, objectius i característiques generals	18
3.1.1. Les raons d'una reforma	19
3.1.2. Les característiques principals de la nova regulació	19
3.2. Àmbit d'aplicació	20
3.2.1. Àmbit material d'aplicació	20
3.2.2. Àmbit territorial d'aplicació	23
3.3. Principis de protecció de dades (art. 5 RGPD)	24
3.4. Bases legals que permeten el tractament de dada personal (art. 6 RGPD)	28
3.4.1. Supòsit específic: l'interès legítim	30
3.4.2. Tractament de dades per a una finalitat diferent	30
3.5. En particular: el consentiment	32
3.5.1. Característiques del consentiment	32
3.5.2. Condicions per a l'atorgament del consentiment	33
3.5.3. El consentiment dels menors	35
3.5.4. El tractament de categories especials de dades (dades sensibles)	38
3.6. Els subjectes que participen en el tractament de dades	44
3.6.1. Els subjectes que tracten les dades personals	45
3.6.2. Els subjectes afectats pel tractament	64
3.7. La supervisió del tractament	65
3.7.1. Les autoritats de protecció de dades	65
3.7.2. El delegat de protecció de dades	69
3.8. Els mecanismes de <i>soft law</i> : els codis de conducta i la certificació	72
3.8.1. Els codis de conducta	73
3.8.2. La certificació	76
3.9. Drets de l'afectat/interessat	78
3.9.1. Transparència i modalitats	79
3.9.2. Informació i accés a les dades personals	80

3.9.3.	Rectificació i supressió	86
3.9.4.	Dret d'oposició i decisions individuals automatitzades	92
3.9.5.	Limitacions	94
3.10.	Transferències internacionals de dades	95
3.10.1.	Novetats principals del règim de transferència de dades	97
3.10.2.	Transferències basades en una decisió d'adequació	97
3.10.3.	Transferències basades en garanties adequades	98
3.10.4.	Les excepcions per a situacions específiques	101
3.11.	Responsabilitat i sancions	103
3.11.1.	Responsabilitat administrativa	103
3.11.2.	Responsabilitat civil	105
3.12.	Garantia dels drets digitals	106
Bibliografia	.....	109

1. Les tecnologies de la informació i la comunicació i els reptes per a la vida privada

El dret a la intimitat es troba reconegut en la gran majoria de constitucions i cartes de drets fonamentals. Les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) han capgirat i reconfigurat aquest dret que està en constant evolució, intentant definir-se davant els canvis constants de les tecnologies. En un primer moment, les TIC van irrompre en l'àmbit personal i íntim tot obrint les portes a una informació a la qual abans era impensable d'accedir, i sobretot permeten buscar, relacionar, emmagatzemar i transmetre aquesta informació. Tot això ha ofert avantatges indubtables; però també els senyals d'alerta es dispararen davant els perills que aquestes tecnologies comporten per a la vida privada. Amb les tecnologies digitals, la persona es converteix en una dada, en un conjunt d'informació. L'ADN, la imatge, la veu o bé la pràctica totalitat de la vida diària d'un subjecte (pagar amb targetes de crèdit, parlar per telèfon, comprar per Internet, connectar-se a la televisió digital, utilitzar un GPS) pot convertir-se en bits, en informació digital. Així mateix, ha de tenir-se en compte que la navegació per la Xarxa és susceptible de deixar un rastre vinculat a l'adreça IP (pàgines consultades, música descarregada, xats).

Si s'uneix aquesta traçabilitat de la informació amb la velocitat creixent dels processadors, i la utilització de potents motors de cerca i de relació de dades, obtenim com a resultat que l'individu es converteix en un ésser transparent i el dret a l'oblit queda pràcticament anul·lat. Sobre la base de tota la informació digital es construeixen perfils dels subjectes, es parametritzen els comportaments i s'envia publicitat personalitzada.

En la nostra societat, la tecnologia és cada vegada més omnipresent i proliferen els instruments que permeten dur a terme un seguiment més intensiu i constant de l'individu. Entre aquests cal destacar el GPS, la generalització de les càmeres de videovigilància, els telèfons d'última generació, la inserció d'etiquetes RFID (identificació per radiofreqüència) en els objectes, o bé els espais d'intel·ligència ambiental. Així mateix, la tecnologia assoleix tal nivell de sofisticació que sovint passa desapercebuda, de manera que resulta difícil adonar-se que es deixa un rastre digital.

D'altra banda, la frontera entre l'esfera pública i la privada es va diluint en la mesura que el seguiment descrit pot fer-se fins i tot al propi domicili. Les parets físiques ja no constitueixen un obstacle per a conèixer els programes de televisió que se segueixen, el consum d'electricitat, la premsa en línia consultada o bé els entreteniments i adquisicions per mitjà de la Xarxa. Fins i tot en els àmbits d'oci i d'amistat s'ha estès l'ús de les TIC, constituint-ne l'exemple més paradigmàtic la generalització de les xarxes socials.

Actualment assistim a una nova revolució, principalment de la mà de la intel·ligència artificial, el *big data*, les nanotecnologies i la robòtica. La qüestió més rellevant és com podem governar aquestes tecnologies i si efectivament l'Estat de Dret i els principis democràtics podran seguir regulant aquest nou context.

Aquest escenari, posa en joc contínuament el Dret i el legislador. Un dels reptes és intentar proporcionar protecció a la vida privada del subjecte per tal que pugui desenvolupar la seva identitat.

Els diferents textos constitucionals han configurat el dret a la vida privada, i més concretament el dret a la intimitat, com un dret fonamental que deriva de la dignitat de la persona i comporta l'existència d'un àmbit propi i reservat enfront de l'acció i el coneixement dels altres. En conseqüència, el titular del dret té el poder de protegir aquest àmbit reservat enfront del coneixement i la divulgació per tercers.

No obstant això, davant les noves formes d'intromissió en la vida privada, han d'establir-se nous mecanismes de protecció. No n'hi ha prou simplement de posar barreres, sinó que cal proporcionar a l'individu nous instruments perquè pugui controlar activament la seva vida privada i especialment la informació que es genera en relació amb la seva persona. A més, ha de tenir-se en compte que, de vegades, la informació recopilada no pertany a l'òrbita estricta del que és privat, fins i tot pot ser de coneixement general, per la qual cosa no quedaria protegida pel dret a la intimitat en sentit estricte. De fet, moltes de les dades poden semblar irrelevantes, algunes ni tan sols s'amaguen. No obstant això, una informació poc transcendent, si entra dins d'un engranatge i s'acumula a una altra informació, pot acabar adquirint un gran valor.

Per tant, més que el dret a ocultar, es tracta de donar a l'individu el control de la informació. En l'escenari de la societat de la informació, i davant les noves formes d'ingerència descrites, es va anar definint un nou dret, el dret a l'autodeterminació informativa o a la protecció de dades de caràcter personal.

Inicialment, aquest dret va quedar delimitat per la Sentència del Tribunal Constitucional alemany de 15 de desembre de 1983, sobre la Llei del cens que va definir el dret a l'autodeterminació informativa com a corol·lari del dret a l'autodeterminació de la persona.

El dret a l'autodeterminació informativa comporta que l'individu pugui decidir bàsicament per si mateix quan i dins de quins límits és procedent revelar situacions referents a la pròpia vida. Segons el Tribunal alemany, el lliure desenvolupament de la personalitat pressuposa, en les condicions modernes de l'elaboració de dades, la protecció de l'individu contra la recollida, l'emmagatzematge, la utilització i la transmissió il·limitada de les dades referents a la persona.

Sentència del 15 de desembre de 1983

La Sentència del Tribunal Constitucional alemany de 15 de desembre de 1983 pot trobar-se traduïda al castellà en el *Boletín de Jurisprudencia Constitucional*, núm. 33 (1984), pàg. 126 i seg. Es va presentar un recurs contra la Llei del cens de 25 de març de 1982. Aquest recurs, malgrat reconèixer el dret i el deure de l'Estat d'obtenir informació, plantejava el temor que la informació pogués ser utilitzada eventualment contra els drets dels ciutadans.

Les normes relatives al tractament de les dades de caràcter personal constitueixen un instrument per a salvaguardar la vida privada del subjecte. No obstant això, a l'hora d'atorgar aquesta protecció, ha de ponderar-se l'existència d'altres drets; especialment la llibertat d'expressió i el dret a comunicar i rebre informació, com també l'accés a la informació generada pel sector públic.

Així mateix, en la interacció entre els subjectes interessats en l'intercanvi de dades, també ha de tenir-se en compte el principi de llibertat d'empresa en el marc de l'economia de mercat.

L'entramat i l'equilibri entre els drets implicats va quedar distorsionat per un factor nou, la reivindicació de la seguretat. Com a conseqüència dels greus atemptats terroristes del setembre de 2001 als EUA, es va plantejar amb més força l'exigència de seguretat. Això va ocasionar un control cada vegada més omnipresent de la vida privada amb una finalitat preventiva. En conseqüència, al costat de les normes relatives a la protecció de dades s'han anat aprovant normes que cada vegada cerquen un control més ferri de la informació, especialment de la que circula per Internet, per fer front a les amenaces del terrorisme i del crim organitzat.

Al llarg d'aquest mòdul s'exposarà quin és el marc legislatiu de la protecció de dades com a instrument privilegiat per a garantir un espai reservat a la persona. Alguns autors de referència posen de manifest que l'existència d'aquesta esfera, estretament relacionada amb el dret a l'autodeterminació del subjecte i al lliure desenvolupament de la personalitat, no és un dret més entre els altres, sinó el pressupòsit per a l'exercici d'altres drets i fins i tot el fonament d'una societat veritablement democràtica.

Lectura recomanada

Yves Poullet (2009, novembre). "Privacy: Conditions for its survival in our I.S", 31 Conferència Internacional d'autoritats de protecció de dades i privacitat (pàg. 4). Madrid.<http://www.privacyconference2009.org/program/Presentaciones/index-ides-idweb.html>).

2. Evolució normativa sobre la protecció de dades

2.1. Marc supranacional

Com s'ha indicat, davant les amenaces al dret a la intimitat i al tractament il·limitat de les dades personals, el dret ha intentat donar una resposta i salvaguardar els drets fonamentals de la persona ponderant els interessos que hi ha en joc. Aquest impuls s'ha centrat en l'establiment d'una normativa específica per a regular el tractament de les dades personals, l'adopció de mesures relatives al secret de les comunicacions i la creació de les agències de protecció de dades com a autoritats independents amb la missió de vetllar per la tutela efectiva del dret a la protecció de dades.

En l'àmbit internacional, les primeres iniciatives reguladores van sorgir en el si del Consell d'Europa. En la Resolució de 1968 ja es va subratllar que les "noves tècniques desenvolupades" constitueixen una amenaça als drets i llibertats individuals, especialment al dret de privacitat tutelat en l'article 8 CEDH. En la mesura en què la legislació de la majoria dels estats membres no proporcionava una resposta adequada enfront d'aquestes amenaces i alguns estats estaven planejant revisar la seva legislació sobre aquest tema, es va posar en relleu la necessitat d'aconseguir una major harmonització en la matèria¹.

Punt 3 de la Recomanació 509

Concretament, en el punt 3 de la Recomanació 509 es declara: "Believing that newly developed techniques such as phone-tapping, eavesdropping, surreptitious observation, the illegitimate use of official statistical and similar surveys to obtain private information, and subliminal advertising and propaganda are a threat to the rights and freedoms of individuals and, in particular, to the right to privacy which is protected by Article 8 of the European Convention on Human Rights".

Es va recomanar al Comitè d'Experts en Drets Humans en el si del Consell d'Europa estudiar la qüestió relativa a si l'article 8 CEDH i la legislació dels estats membres protegia adequadament el dret de privacitat respecte de les violacions que es poguessin cometre utilitzant les noves tècniques i mètodes. En cas que la normativa actual no fos suficient, s'aconsellava dur a terme recomanacions per a millorar la protecció del dret a la privacitat.

⁽¹⁾En l'àmbit nacional cal destacar la Llei aprovada pel Parlament del *land* alemany de Hessen el 1970, i posteriorment països com Suècia, els Estats Units, Alemanya, Dinamarca, Holanda, França, Nova Zelanda o el Canadà van aprovar normativa sobre aquest tema.

Resolució de 1968

Es tracta de la Recommendation 509 (1968), on human rights and modern scientific and technological developments, text adoptat per l'Assemblea el 31 de gener de 1968 (16th Sitting).

D'acord amb aquesta invitació, es van aprovar dues resolucions. La Resolució de 1973, que tenia com a objectiu la regulació dels fitxers del sector privat, i la Resolució de 1974, dedicada als fitxers públics. La línia iniciada per les resolucions de 1973 i 1974 es va continuar en el si del Consell d'Europa, on es va gestar el Conveni 108 de 28 de gener de 1981 per a la protecció de les persones pel que fa al tractament automatitzat de dades de caràcter personal. L'objectiu d'aquest Conveni va ser dotar d'un marc general el tractament de dades personals en la mesura que es va arribar a la conclusió que l'article 8 CEDH, que tutela la vida privada, no podia cobrir tots els supòsits de tractament automatitzat de la informació personal ni donar-hi resposta.

El 1980, l'OCDE va adoptar unes directrius de protecció de dades, amb l'objectiu principal de facilitar les transmissions internacionals de la informació personal.

Lectura recomanada

Sobre les directrius de protecció de dades adoptades per l'OCDE pot consultar-se l'obra de Burkert, que posa en relleu com l'OCDE es va convertir en un fòrum privilegiat d'intercanvi entre Amèrica del Nord i Europa en relació amb la legislació de protecció de dades. Així mateix també recorda el caràcter no vinculant dels Principis OCDE. (H. Burkert, "Privacy-Data Protection: a German/European Perspective", cit., pàg. 51-52).

Posteriorment, cal subratllar l'adopció dels Principis de l'ONU el 1990, que van tractar de fer front a les múltiples qüestions i riscos que la generalització creixent de les TIC plantejava a la societat i concretament al legislador.

Principis de l'ONU de 1990

De Hert i Papakonstantinou assenyalen que lamentablement els Principis de l'ONU de 1990 han estat deixats de banda i això potser ha constituït una oportunitat perduda cap a la consolidació d'uns veritables principis internacionals reguladors de la privacitat informacional. ("The Council of Europe Data Protection Convention reform: Analysis of the new text and critical comment on its global ambition", cit., pàg. 634, nota núm. 4).

Després d'un llarg procés de gestació, finalment, en l'àmbit comunitari es va aprovar la Directiva 95/46/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 24 d'octubre de 1995, relativa a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades². Després d'aquesta norma es va adoptar la Directiva 2002/58/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de juliol de 2002, relativa al tractament de les dades personals i a la protecció de la intimitat en el sector de les comunicacions electròniques, modificada per la Directiva 2009/136/CE.

Directiva 2009/136/CE

La Directiva 2009/136/CE del Parlament Europeu i del Consell de 25 de novembre de 2009 modifica la Directiva 2002/22/CE relativa al servei universal i els drets dels usuaris en relació amb les xarxes i els serveis de comunicacions electròniques, la Directiva 2002/58/CE relativa al tractament de les dades personals i a la protecció de la intimitat en el sector de les comunicacions electròniques i el Reglament (CE) núm. 2006/2004 sobre la cooperació en matèria de protecció dels consumidors, Diari Oficial de la Unió Europea,

Resolució de 1973

Resolution (73) 22 On the protection of the privacy of individuals vis-a-vis electronic data banks in the private sector (Adopted by the Committee of Ministers on 26 September 1973 at the 224th meeting of the Ministers' Deputies)

Resolució de 1974

Resolution (74) 29 On the protection of the privacy of individuals vis-a-vis electronic data banks in the public sector (Adopted by the Committee of Ministers on 20 September 1974 at the 236th meeting of the Ministers' Deputies).

Conveni 108 de 28 de gener de 1981

Es tracta del Conveni per a la protecció de les persones pel que fa al tractament automatitzat de dades de caràcter personal. Aquest text es va aprovar el 28 de gener de 1981 i va entrar en vigor l'1 d'octubre de 1985, després d'aconseguir cinc ratificacions

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/dataprotection/Global_standard/Conv%20108_es.pdf

<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/108.htm>

⁽²⁾Diari Oficial de la Comunitat Europea (DOCE) L 281 (23 de novembre de 1995).

DOCE L 201 (31 de juliol de 2002)

La Directiva 2002/58/CE va derogar la Directiva 97/66/CE, de 15 de desembre de 1997, relativa al tractament de les dades personals i a la protecció de la intimitat en el sector de les telecomunicacions.

(DOUE) L 337 (18 de desembre de 2009). La Directiva 2002/58/CE, al seu torn, està essent objecte de reforma, per alinear-la adequadament amb l'agenda digital. Es tracta de la Proposta de Reglament del Parlament europeu i del Consell, sobre el respecte a la vida privada i protecció de les dades personals en el sector de les comunicacions electròniques i per la qual es deroga la Directiva 2002/58/CE (Reglament sobre la privacitat i les comunicacions electròniques. Brussel·les, 10.1.2017, COM (2017) 10 final, 2017/0003 (COD)). Es va iniciar un procés de consulta pública que va finalitzar el 5 de juliol de 2016. Sobre aquest tema pot consultar-se:

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/summary-report-public-consultation-evaluation-and-review-eprivacy-directive>

També ha de tenir-se en compte la Directiva 2006/24/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de març de 2006, sobre la conservació de dades generades o tractades en relació amb la prestació de serveis de comunicacions electròniques d'accés públic o de xarxes públiques de comunicacions, i per la qual es modifica la Directiva 2002/58/CE³. Aquesta Directiva va ser declarada nul·la pel TJUE com a conseqüència del cas *Digital Rights Ireland*.

Cas *Digital Rights Ireland*

Es tracta de la STJUE (Gran Sala), de 8 d'abril de 2014, Assumptes acumulats C-293/12 i C-594/12. *Digital Rights Ireland Ltd* (C-293/12) contra Minister for Communications, Marine and Natural Resources i altres i *Kärntner Landesregierung* (C-594/12) i altres. Peticions de decisió prejudicial plantejades per la High Court of Ireland (Irlanda) i Verfassungsgerichtshof (Àustria).

Finalment, en l'àmbit de la UE, ha de destacar-se la Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea, de 7 de desembre de 2000, en què els articles 7 i 8 es dediquen, respectivament, al respecte a la vida privada i familiar i a la protecció de dades de caràcter personal.

Si la Convenció del Consell d'Europa de 1981 i la Directiva 95/46 van significar una resposta al tractament de dades des d'una perspectiva europea, en els països de l'APEC (*Àsia Pacific Economic Cooperation*) també es va donar una resposta, mitjançant l'adopció al seu torn d'uns principis el 2005. Es tracta d'uns principis que són aplicables, entre altres, a països tan diversos com els Estats Units, el Vietnam, el Canadà, la Xina, el Japó, Rússia o Xile.

APEC Privacy Framework

El novembre del 2004, els ministres de les economies que integren l'APEC <http://www.apec.org/>, reunits a Santiago de Xile van adoptar l'"APEC Privacy Framework", que va ser desenvolupada durant els anys 2003 i 2004 pel Grup de Comerç Electrònic de l'APEC, subgrup sobre la privacitat. El marc de l'APEC consistia originalment en un conjunt de nou principis (que integraven la tercera part del document), precedits per un prefaci, un preàmbul (part I) i una segona part dedicada a l'àmbit d'aplicació. La quarta part del marc de privacitat de l'APEC es dedicava a la implementació dels principis, si bé només es feia referència a la implementació en l'àmbit nacional (part A). El setembre de 2005 es va afegir una segona part B dedicada a la implementació en l'àmbit internacional, i es completaven així els principis el 2005.

⁽³⁾DOCE L 105 (13 d'abril de 2006)

Carta dels drets fonamentals

Pot consultar-se la Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea en la versió consolidada: DOUE, C 83 (30 de març de 2010).

APEC

L'APEC està integrada per 21 països. Pot consultar-se la relació completa de països que integren aquesta organització a: <http://www.apec.org/About-Us/About-APEC/Member-Economies.aspx>.

L'adopció de tots els textos referits va constituir sens dubte una fita important en la regulació de les noves tecnologies i la consagració del dret a la protecció de dades. No obstant això, en la mesura que les TIC evolucionen constantment, en part es pot afirmar que algunes d'aquestes normes ja van néixer massa tard. Concretament se'n constata la limitació per a fer front a una realitat que va evolucionant, generant i transmetent contínuament dades personals. La digitalització i transmissió de les dades personals és un fenomen imparable en la societat actual. La majoria dels textos analitzats no podien preveure la revolució que va constituir Internet. Aquest fenomen comporta que hagin de repensar-se i redissenyar-se les normes que regulen el tractament de la informació personal.

Un bon exemple d'aquesta urgència d'aconseguir uns principis universals que donin resposta a aquests nous reptes el constitueix l'adopció de la Resolució de Madrid, adoptada el 2009. Es tracta dels Estàndards Internacionals sobre Protecció de Dades Personals i Privacitat. Resolució de Madrid, que van ser aprovats en la 31a. Conferència Internacional d'Autoritats de Protecció de Dades. El text aprovat pot trobar-se a: http://www.agpd.es/portalwebAGPD/internacional/Estandares_Internacionales/contenido-ides-idphp.php.

Quant a la revisió dels textos ja adoptats per a donar resposta als nous reptes, s'ha de fer referència a tres processos diferents d'actualització que van començar al voltant del 2010. En primer lloc, l'OCDE va modificar els Principis de 1980, procés que va culminar el 2013 amb l'aprovació d'uns nous principis.

En el Consell d'Europa també el 2010 es van iniciar els treballs de revisió del Conveni 108. El Comitè Consultiu creat per a aquest Conveni (T-PD)⁴ va decidir, en la seva 25a. trobada plenària el setembre de 2009, establir com a prioritat la preparació d'esmenes al text de 1981.

Aquest procés que va culminar el 2018, amb el que es coneix com a Conveni 108+, per tal de respondre als nous reptes de l'era digital, permetre intercanvis de dades personals més segurs en l'àmbit internacional i enfortir l'efectiva implementació de l'esmentat Conveni.

Finalment, en el si de la UE, el maig de 2009 la Comissió Europea va llançar un procés de reforma de la Directiva 95/46. El gener de 2012, la Comissió va concretar aquesta reforma amb la presentació de dos textos normatius, una proposta de reglament i una proposta de directiva, que després d'un llarg procés d'elaboració van ser aprovades l'abril de 2016. Es tracta del Reglament 2016/679⁵ relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (RGPD d'ara en endavant), i de la Directiva 2016/680⁶ relativa a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals per part de les autoritats competents per a finalitats de prevenció,

⁽⁴⁾Capítol V del Conveni 108, arts. 18-20

Enllaç d'interès

Quant al Conveni 108+, vegeu: <https://www.coe.int/en/web/data-protection/convention108-and-protocol>.

⁽⁵⁾El Reglament 2016/679 (RGPD) es troba publicat al DOUE de 4 de maig de 2016, L 119/1.

⁽⁶⁾La Directiva 2016/680 es troba publicada al DOUE de 4 de maig de 2016, L 119/89.

investigació, detecció o enjudiciament d'infraccions penals o d'execució de sancions penals, i a la lliure circulació d'aquestes dades i per la qual es deroga la Decisió marc 2008/977/JAI del Consell.

L'art. 99 RGPD va establir que el Reglament en qüestió entraria en vigor als 20 dies de la publicació en el Diari Oficial de la Unió Europea, i que seria aplicable a partir del 25 de maig de 2018. La Directiva 95/46/CE quedava derogada amb efectes a partir del 25 de maig de 2018 (art. 94 RGPD). Al llarg d'aquest Mòdul s'analitza el RGPD i la seva interacció amb la normativa espanyola.

Reforma de la Directiva 95/46 i adopció del Reglament 2016/679

El punt de partida de la reforma de la Directiva 95/46 i de l'adopció del Reglament 2016/679 el constitueix el reconeixement del dret a la protecció de dades a la CDFUE⁷ (art. 8), així com en el Tractat de Lisboa. La base jurídica de les normes de protecció de dades en el marc de les activitats regulades pel dret de la UE es recull en l'article 16 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea (versió consolidada del Tractat de funcionament de la Unió Europea, DOUE, C 115/47, de 9.5.2008).

⁽⁷⁾ Carta dels Drets Fonamentals de la UE (2000/C 364/01).

També han d'esmentar-se els passos que van fer els Estats Units sota la presidència d'Obama. El febrer de 2012, la Casa Blanca va publicar un llibre blanc relatiu a la privacitat de les dades del consumidor en un món connectat. Es tractava de la proposta d'un marc per a protegir la privacitat i promoure la innovació en l'economia global digital. Després de més de dos anys de consultes entre els sectors implicats, el febrer de 2015 la Casa Blanca va donar a conèixer un esborrany de text sobre la Llei relativa a la privacitat del consumidor, es tractava de la *Consumer Privacy Bill of Rights Act* (CPBR). Constitueix una norma d'àmbit federal relativa al tractament de dades en el sector privat, la finalitat de la qual és configurar el marc regulador de la privacitat així com la seva aplicació en l'esfera comercial. Un altre objectiu és el de promoure la implementació d'aquesta protecció mitjançant codis de conducta desenvolupats pels sectors implicats.

Enllaços d'interès

Al respecte podeu consultar:

Quant als textos legislatius,
<https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/omb/legislative/letters/cpbr-act-of-2015-discussion-draft.pdf>.

<https://www.congress.gov/bill/114th-congress/senate-bill/1158>.

Pel que fa a la valoració dels mateixos i la seva evolució:

<https://www.comparitech.com/blog/vpn-privacy/consumer-privacy-bill-of-rights/>.

2.2. El marc legal aplicable a l'Estat espanyol

2.2.1. Marc normatiu

L'article 18.4 CE estableix que

"la llei limitarà l'ús de la informàtica per tal de garantir l'honor i la intimitat personal i familiar dels ciutadans i el ple exercici dels seus drets".

Partint d'aquest precepte i en funció de la matèria de què es tracti, a efectes expositius, dividirem la normativa existent en diferents blocs normatius, que s'apliquen de manera més o menys immediata. A més, com a resultat de la distribució de competències entre l'Estat i les comunitats autònomes, també cal tenir en compte les normes dictades en cadascuna d'aquestes instàncies.

L'article 18.4 CE es va desenvolupar mitjançant la Llei orgànica 5/1992, de 29 d'octubre, de regulació del tractament automatitzat de dades de caràcter personal (LORTAD⁸). Aquesta Llei va ser derogada per la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD⁹) i desenvolupada pel Reial Decret 1720/2007.

⁽⁸⁾Llei orgànica 5/1992, de 29 d'octubre, de regulació del tractament automàtic de dades de caràcter personal.

⁽⁹⁾BOE núm. 298, de 14 de desembre de 1999

Es tracta del Reial Decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel que s'aprova el Reglament de desenvolupament de la Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal¹⁰.

⁽¹⁰⁾BOE núm. 17, de 19/01/2008.

Com a conseqüència de la plena aplicació del RGPD i en la mesura que tractant-se d'un Reglament és directament aplicable, calia revisar la LOPD de 1999 per tal d'adequar-la al marc legal europeu. Finalment es va dictar una nova Llei, la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD, d'ara en endavant) BOE núm. 294, de 6 de desembre de 2018.

La Disposició derogatòria única de la LOPDGDD estableix que queda derogada la Llei orgànica 15/1999. Tanmateix, alguns preceptes d'aquesta última segueixen en vigor, per a uns casos concrets. Al respecte, cal atènyer-se a allò que preveuen la disposició addicional catorzena i la disposició transitòria quarta LOPDGDD (vegeu Disposició derogatòria única, 1 LOPDGDD).

D'altra banda, cal preguntar-se què succeeix respecte al Reial Decret 1720/2007 que va desenvolupar la LOPD de 1999. La Disposició derogatòria única, 3 de la LOPDGDD estableix que "queden derogades totes les disposicions del mateix rang o inferior que contradiguin, s'oposin, o siguin incompatibles amb el que disposen el Reglament (UE) 2016/679 i aquesta Llei orgànica". Aquesta clàusula genèrica pot interpretar-se en dos sentits. Es pot entendre que en la mesura que la LOPD de 1999 ha estat derogada, aquesta derogació arrossegaria també l'esmentat Reglament de 2007 que va desenvolupar-la (hauria perdut la cobertura legal). Una altra interpretació podria ser considerar que el Reglament de 2007 segueix vigent en tot allò que no contradigui les normes esmentades a la Disposició derogatòria, 3. Fins al moment no hi ha hagut cap pronunciament al respecte per part dels Tribunals.

Així doncs, un primer bloc normatiu per raó de la matèria l'integren aquelles normes que de manera directa regulen el tractament de les dades personals. Per tant, es tracta del RGPD (recordem que és directament aplicable) i de la LOPDGDD. Aquests són els textos bàsics i de caràcter general sobre protecció de dades.

Així mateix, dins d'aquest bloc també es troben normes específiques, relatives a àmbits concrets que afecten directament les dades de caràcter personal, com les bases de dades d'ADN, les dades referents a la salut i als historials clínics, o bé les dades sobre comunicacions electròniques.

Un segon bloc normatiu estaria integrat per les disposicions relatives al comerç i a l'administració electrònica. Així mateix, dins del context d'Internet i també en matèria de protecció de dades, cal fer referència als elements d'autoregulació que sorgeixen. Es tracta de mecanismes d'autocontrol que normalment es donaran en el sector privat, però que no són exclusius d'aquest àmbit. Constitueixen un exemple d'aquesta activitat els denominats *codis tipus*, codis¹¹ de conducta que poden acordar un grup d'empreses o les administracions públiques a fi d'establir una sèrie de regles, condicions d'organització, règim de funcionament, procediments aplicables, normes de seguretat, polítiques en el tractament de les dades personals, etc.

Disposicions relatives al comerç i a l'administració electrònica

Entre d'altres, vegeu: Llei 34/2002, d'11 de juliol, de serveis de la societat de la informació i de comerç electrònic (LSSI); Llei 37/2007, de 16 de novembre, sobre reutilització de la informació del sector públic; Llei 56/2007, de 28 de desembre, de mesures d'impuls de la societat de la informació; Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern; Llei 9/2014, de 9 de maig, General de Telecomunicacions; Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del Procediment Administratiu Comú de les Administracions Públiques i Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de Règim Jurídic del Sector Públic.

Finalment, integren el tercer bloc normatiu les disposicions de caràcter general i de diferent naturalesa que resulten aplicables en funció del rang i del bé jurídic protegit.

Disposicions de caràcter general

Per exemple, la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil dels drets fonamentals a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, la legislació civil aplicable als diferents territoris, la legislació mercantil o el Codi penal. Aquest últim Codi resulta aplicable com a *ultima ratio* i sanciona les conductes que es consideren més greus.

Dins del marc regulador de la protecció de dades cal tenir en compte la presència tant de normes estatals com de normes autonòmiques. L'Agència Espanyola de Protecció de Dades és l'autoritat de control competent per a salvaguardar el respecte del dret fonamental a la protecció de dades pel que fa als tractaments de dades efectuats principalment pel sector privat i pel sector públic en els casos que no quedin sota el control d'una autoritat autonòmica. Catalunya i el País Basc, dins el marc competencial que els atorguen la CE i els seus respectius Estatuts d'Autonomia, han creat les seves pròpies Autoritats de protecció i han dictat també les seves pròpies normes.

Normes específiques

Entre d'altres, vegeu: Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i dels drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica; Llei 14/2007, de 3 de juliol, de recerca biomèdica; Llei orgànica 10/2007, de 8 d'octubre, reguladora de la base de dades policial sobre identificadors obtinguts a partir de l'ADN; Llei 25/2007, de 18 d'octubre, de conservació de dades relatives a les comunicacions electròniques i a les xarxes públiques de comunicacions.

⁽¹¹⁾ Sobre els codis en general, vegeu l'article 18 LSSI, i respecte al cas concret de la protecció de dades, vegeu els articles 40 a 42 del RGPD i art. 38 LOPDGDD.

El Capítol VI del RGPD es dedica a les autoritats de control independents. L'art. 51.1 del Reglament preveu que en un Estat membre poden existir una o diverses autoritats públiques independents que supervisin l'aplicació del Reglament. El Títol VII de la LOPDGDD es dedica a les Autoritats de protecció de dades. El Capítol I fa referència a l'Agència espanyola de protecció de dades i el Capítol II a les Autoritats autonòmiques. A l'Estat es-

panyol hi ha tres autoritats de protecció de dades: l'estatal, la catalana i la basca. D'altra banda, a Andalusia s'ha dictat una Llei que crea el Consell de transparència i de protecció de dades. L'1 d'octubre del 2019 està previst que el Consell d'Andalusia comenci a exercir també com a autoritat de protecció de dades, i no només en transparència com ja ve fent.

L'art. 57 de la LOPDGDDD contempla que les autoritats autonòmiques de protecció de dades puguin exercir les funcions i potestats establertes en els arts. 57 i 58 del RGPD quan es refereixin a determinats tractaments. Algunes comunitats autònomes han creat les respectives agències de protecció de dades i la corresponent normativa que les desenvolupa.

Les Autoritats autonòmiques, tenen principalment encomanada la funció de vetllar pels fitxers de caràcter públic dels seus àmbits territorials i també poden tenir competències respecte determinats fitxers privats. Les seves respectives lleis determinen el seu àmbit d'actuació. En conseqüència, hi ha normes autonòmiques que directament o indirecta regulen i fan referència al tractament de dades personals.

2.2.2. Configuració del dret fonamental a la protecció de dades a l'Estat espanyol

La LOPD va ser objecte d'un recurs d'inconstitucionalitat estimat parcialment per la STC 292/2000, de 30 de novembre. En aquesta Sentència, el Tribunal Constitucional va posar en relleu que el dret protegit en l'article 18.4 CE és un dret fonamental diferent del dret a la intimitat de l'article 18.1 CE, ja que aquest últim pot resultar insuficient a l'hora de protegir l'individu enfront de la nova realitat derivada del progrés tecnològic. El fonament jurídic sisè de la Sentència plasma aquesta doctrina:

"La funció del dret fonamental a la intimitat de l'article 18.1 CE és la de protegir enfront de qualsevol invasió que pugui realitzar-se en aquell àmbit de la vida personal i familiar que la persona desitja excloure del coneixement aliè i de les intromissions de tercers en contra de la seva voluntat (per totes STC 144/1999, de 22 de juliol, FJ 8). En canvi, el dret fonamental a la protecció de dades persegueix garantir a aquesta persona un poder de control sobre les seves dades personals, sobre el seu ús i destinació, amb el propòsit d'impedir-ne el trànsit il·lícit i lesiú per a la dignitat i dret de l'afectat. En fi, el dret a la intimitat permet excloure certes dades d'una persona del coneixement aliè, per aquesta raó, i així ho ha dit aquest Tribunal (SSTC 134/1999, de 15 de juliol, FJ 5; 144/1999, FJ 8; 98/2000, de 10 d'abril, FJ 5; 115/2000, de 10 de maig, FJ 4), és a dir, el poder de protegir la seva vida privada d'una publicitat no volguda. El dret a la protecció de dades garanteix als individus un poder de disposició sobre aquestes dades. Aquesta garantia imposa als poders públics la prohibició que es converteixin en fonts d'aquesta informació sense les garanties degudes; i també el deure de prevenir els riscos que puguin derivar-se de l'accés o divulgació indeguts d'aquesta informació. Però aquest poder de disposició sobre les pròpies dades personals res no val si l'afectat desconeix quines dades són posseïdes per tercers, qui les posseeix, i amb quina finalitat."

Segons el Tribunal Constitucional, quins són els trets que permeten configurar el dret tutelat en l'article 18.4 CE com un dret autònom respecte al de l'article 18.1 CE? Si el dret a la intimitat (art. 18.1 CE) permet excloure certes dades d'una persona del coneixement d'altri, és a dir, atorga al titular el poder de protegir la seva vida privada d'una publicitat no volguda, el dret a la protecció de dades (art. 18.4 CE) garanteix als individus un poder de disposició sobre

aquestes dades. Aquests dos drets comparteixen un mateix objectiu: oferir una protecció constitucional eficaç de la vida privada personal i familiar. No obstant això, també hi ha una sèrie de diferències a causa de la seva funció específica, que es poden concretar des del punt de vista de l'objecte i el contingut.

D'una banda, l'objecte de l'article 18.4 CE és més ampli que el dret a la intimitat de l'article 18.1 CE. El dret fonamental a la protecció de dades no es limita a les dades íntimes de la persona, sinó que estén la seva garantia a qualsevol tipus de dades personals, siguin íntimes o no, el coneixement de les quals per part de tercers pugui afectar els drets de la persona. Qualsevol dada de caràcter personal que identifiqui o permeti la identificació de l'individu entra dins de l'àmbit de protecció del dret fonamental a la protecció de dades. Cal subratllar que es tracta de qualsevol dada relativa a una persona identificada o identificable.

D'altra banda, pel que fa al contingut, és a dir, les facultats que aquests preceptes atorguen al titular del dret, l'article 18.1 CE confereix a aquest titular el poder jurídic d'imposar a tercers el deure abstenir-se de tota intromissió en l'esfera íntima de la persona i la prohibició de fer ús del que mitjançant una intromissió hagi estat conegut. En canvi, el dret a la protecció de dades atribueix a aquest titular un conjunt de facultats consistent en diversos poders jurídics l'exercici dels quals imposa deures jurídics a tercers. D'aquesta manera es garanteix a la persona un veritable poder de control sobre les seves dades personals que només és possible i efectiu imposant a tercers una sèrie d'obligacions: requerir el consentiment previ per a la recollida de dades personals, informar sobre la destinació i l'ús de les dades recollides, garantir l'accés a les dades, rectificar i cancel·lar les dades quan sigui necessari, etc.

En definitiva, el contingut del dret fonamental a la protecció de dades consisteix en un poder de disposició i de control sobre les dades personals que faculta a la persona per decidir quines dades proporciona a un tercer, sigui l'Estat o un particular, o quines pot obtenir aquest tercer. Aquest dret també permet a l'individu saber qui posseeix aquestes dades personals, saber amb quina finalitat les posseeix i oposar-se a aquesta possessió o ús. Aquests poders de disposició i control sobre les dades personals, que constitueixen part del contingut del dret fonamental a la protecció de dades, es concreten jurídicament en la facultat de consentir la recollida, l'obtenció i l'accés a les dades personals: el seu emmagatzematge i tractament posteriors, i també el seu ús possible per part d'un tercer, sigui l'Estat o un particular. I aquest dret a consentir el coneixement i el tractament, informàtic o no, de les dades personals, requereix, com a complements indispensables, d'una banda, la facultat de saber en tot moment qui disposa d'aquestes dades personals i a quin ús les sotmet i, d'altra banda, el fet de poder oposar-se a aquesta possessió i aquests usos (STC 292/2000, FJ 7).

3. El Reglament general de protecció de dades (Reglament 2016/679): aspectes clau

El Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell de 27 d'abril de 2016 relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament general de protecció de dades, RGPD) es va publicar en el DOUE de 4 de maig, i com ja s'ha dit, és plenament aplicable des del 25 de maig de 2018.

Aquest text constitueix el marc general de regulació del tractament de dades de caràcter personal. Juntament amb aquesta norma hi ha altres textos que regulen el tractament de la informació. Entre d'altres cal destacar: l'àmbit de les comunicacions electròniques (Directiva 2009/136/CE, que està sent objecte de reforma); el tractament per part de les institucions i organismes de la UE (Reglament 2018/1725); el processament per a fins de prevenció, investigació, detecció o enjudiciament d'infraccions penals o execució de sancions penals (Directiva 2016/680) o bé el processament de les dades relatives al registre de noms de passatgers (PNR), regulats per la Directiva 2016/681.

Es tracta del Reglament (UE) 2018/1725 del Parlament Europeu i del Consell de 23 d'octubre de 2018, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals per les institucions, òrgans i organismes de la Unió, i a la lliure circulació d'aquestes dades, i pel qual es deroguen el Reglament (CE) no 45/2001 i la Decisió no 1247/2002 / CE.

Directiva (UE) 2016/681

La Directiva (UE) 2016/681 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, regula la utilització de dades del registre de noms dels passatgers (PNR) per a la prevenció, detecció, investigació i enjudiciament dels delictes de terrorisme i de la delinqüència greu.

3.1. Introducció, objectius i característiques generals

Els inicis de la reforma es remunten al 2009 i 2010, amb l'obertura de consultes sobre la conveniència d'una reforma. El gener de 2012, la Comissió va presentar la Proposta de reforma del marc regulador de la protecció de dades, que ja incloïa una proposta de reglament i una de directiva. L'aprovació del Reglament 2016/679 i de la Directiva 2016/680 comporta que la pràctica totalitat de processament de dades a la UE queda coberta sota una normativa reguladora. De fet, no hi haurà tractament de dades que no estigui sota una regulació o una altra.

3.1.1. Les raons d'una reforma

La reforma de la DPD i la proposta d'un Reglament que la substitueixi obeeix a diferents factors.

Quant a les claus de la reforma de la normativa de protecció de dades i les principals característiques del RGPD resulta molt interessant consultar les Conferències organitzades per l'Autoritat catalana de protecció de dades que aborden les principals qüestions del Reglament 2016/679. Vegeu: <http://apdcat.gencat.cat/ca/documentacio/RGPD/conferencies/>.

En primer lloc, els canvis tecnològics, singularment l'ús generalitzat i constant d'Internet. Si bé en el moment d'adoptar-se la DPD ja existia Internet, l'ús que en aquell moment es feia de la Xarxa encara era incipient.

En segon lloc, cada vegada era més acusada una divergència normativa entre les legislacions dels estats membres. La diferència en la transposició de la Directiva pels diferents estats també comportava, a més, un sobrecost per a les empreses en la mesura que havien d'adaptar-se a les diferents legislacions. Aquesta discrepància era rellevant, un exemple paradigmàtic el constitueix el règim sancionador, que en alguns països era pràcticament inexistent mentre que en altres comportava la imposició d'importants sancions econòmiques.

Aquestes divergències comporten dificultats per a les APD (autoritats de protecció de dades) quan han de donar resposta a conflictes que afecten diferents estats i diferents legislacions. De vegades no resulta fàcil determinar quina llei és aplicable o quina autoritat ha d'intervenir.

La reforma empresa s'incardinà en l'agenda digital presentada per la Comissió el maig del 2010 que tenia com objectiu afermar la confiança en l'entorn digital, a fi de potenciar i fer créixer el comerç electrònic. La finalitat és la de facilitar i buscar un increment de la competitivitat de les empreses europees respecte d'altres entorns. Els objectius són els de garantir la seguretat jurídica, simplificar la regulació, eliminar càrregues burocràtiques i establir regles clares per a les transferències internacionals de dades (si bé aquest objectiu dista molt d'haver estat aconseguit).

3.1.2. Les característiques principals de la nova regulació

Quant a les característiques del RGPD, en primer lloc ha de subratllar-se la importància que es tracti d'un reglament, la qual cosa comporta una novetat en la protecció dels drets fonamentals a la UE. No obstant això, una crítica que cal fer a aquesta norma és que és excessivament reglamentista¹².

Cal subratllar que, tot i tractar-se d'un reglament i de la seva vocació uniformadora, han quedat alguns sectors fora¹³.

Enllaç d'interès

Vegeu: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/es/FTU_2.4.3.pdf.

⁽¹²⁾El Reglament preveu l'existència d'actes delegats i actes executius, i també disposa les remissions a la regulació per part dels estats en determinats preceptes.

⁽¹³⁾Per exemple, el sector regulat per la Directiva 2016/680 o el tractament de dades per part de les institucions, òrgans i organismes de la UE.

Es procura reforçar el paper de les APD, i de fet la regulació d'aquestes i la seva relació amb la Comissió i la cerca d'un equilibri entre elles va ser un dels esculls principals en la negociació del Reglament.

S'estableix un règim sancionador que preveu la imposició d'importants sancions econòmiques.

3.2. Àmbit d'aplicació

L'article 1 RGPD disposa que:

"1. Aquest Reglament estableix les normes relatives a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de les dades personals i les normes relatives a la lliure circulació d'aquestes dades.

2. Aquest Reglament protegeix els drets i llibertats fonamentals de les persones físiques i, en particular, el seu dret a la protecció de les dades personals.

3. La lliure circulació de les dades personals a la Unió no es pot restringir ni prohibir per motius relacionats amb la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals."

3.2.1. Àmbit material d'aplicació

Supòsits als que resulta aplicable el Reglament 2016/679

Art. 2.1.

"Aquest Reglament s'aplica al tractament totalment o parcialment automatitzat de dades personals, així com al tractament no automatitzat de dades personals contingudes o destinades a ser incloses en un fitxer."

1) Persones físiques. La norma fa referència a dades de persones físiques identificables, per tant queden excloses les persones jurídiques. Com recorda el considerant 14 RGPD:

"Aquest Reglament no regula el tractament de dades personals relatives a persones jurídiques i en particular a empreses constituïdes com a persones jurídiques, inclòs el nom i la forma de la persona jurídica i les seves dades de contacte."

El RGPD no contempla les dades relatives a les persones mortes. Referent a això, en el cas de l'ordenament jurídic espanyol, resulta aplicable l'art. 3 de la LOPDGDD. D'altra banda, també cal tenir en compte l'art. 96 LOPDGDD que fa referència al dret al testament digital i que regula l'accés als continguts gestionats pels prestadors de serveis de la societat de la informació relatius a persones difuntes.

2) Dada personal. El RGPD fa referència a les dades personals, i es considera com a tal

“tota informació sobre una persona física identificada o identificable (“l’interessat”); es considera persona física identificable tota persona la identitat de la qual pugui determinar-se, directament o indirectament, en particular mitjançant un identificador, com per exemple un nom, un número d’identificació, dades de localització, un identificador en línia o un o diversos elements propis de la identitat física, fisiològica, genètica, psíquica, econòmica, cultural o social d’aquesta persona” (art. 4.1).

Dades genètiques i dades biomètriques

Quant a què ha d’entendre’s per *dades genètiques*, vegeu l’article 4 (13) RGPD. Quant a dades biomètriques, l’article 4 (14) RGPD.

Quant a les denominades *dades sensibles* (categories especials de dades, art. 9 RGPD), es manté, en termes generals, la fórmula de la DPD.

En configurar les dades sensibles, aspecte que serà analitzat amb més deteniment en tractar del consentiment del subjecte afectat, hi ha dues aproximacions possibles. Una de més dinàmica, que tindria en compte qualsevol tipus de dada que pogués revelar informació sensible. En conseqüència podria incloure’s, per exemple, les dades relatives a hàbits alimentaris o fins i tot el cognom. I una concepció més estàtica que parteix d’una llista de dades que es qualifiquen com a *sensibles*. Aquesta última configuració és la que adopta l’article 9 RGPD i que és, en termes generals, la que ja recollia l’art. 8 DPD.

Si bé el terme *revelar*, adoptat per l’article 9.1 RGPD podria donar a entendre que se segueix una perspectiva dinàmica, aquesta no és la interpretació que s’ha donat al precepte en qüestió. Les dades es distingeixen entre sensibles i no sensibles segons la seva naturalesa i no segons el seu ús potencial.

3) Tipus de tractament. S’inclou tant el tractament automàtic com el no automàtic. En aquest últim cas, en la mesura que les dades siguin destinades a ser incloses en un fitxer. Es manté per tant una situació similar a la de la DPD.

Considerant (15) RGPD

“A fi d’evitar que hi hagi un greu risc d’elusió, la protecció de les persones físiques ha de ser tecnològicament neutra i no ha de dependre de les tècniques utilitzades. La protecció de les persones físiques ha d’aplicar-se al tractament automatitzat de dades personals, així com al seu tractament manual, quan les dades personals figurin en un fitxer o estiguin destinades a ser-hi incloses. Els fitxers o conjunts de fitxers, així com les seves portades, que no estiguin estructurats conformement a criteris específics, no han d’entrar en l’àmbit d’aplicació d’aquest Reglament.”

Supòsits als quals no resulta aplicable el RGPD

Segons l’article 2.2 RGPD, “Aquest Reglament no s’aplica al tractament de dades personals”:

a) en l’exercici d’una activitat no compresa en l’àmbit d’aplicació del dret de la Unió;

Considerant (16) RGPD

“Aquest Reglament no s’aplica a qüestions de protecció dels drets i les llibertats fonamentals o la lliure circulació de dades personals relacionades amb activitats excloses de l’àmbit del dret de la Unió, com les activitats relatives a la seguretat nacional. Tampoc no s’aplica al tractament de dades de caràcter personal pels estats membres en l’exercici de les activitats relacionades amb la política exterior i de seguretat comuna de la Unió”.

b) per part dels estats membres quan duguin a terme activitats compreses en l'àmbit d'aplicació del capítol 2 del títol V del TUE. Es tracta dels supòsits de política exterior i de seguretat comuna.

c) efectuat per una persona física en l'exercici d'activitats exclusivament personals o domèstiques.

Sobre aquest tema és fonamental tenir en compte el considerant (18):

“Aquest Reglament no s'aplica al tractament de dades de caràcter personal per una persona física en el curs d'una activitat exclusivament personal o domèstica i, per tant, sense cap connexió amb una activitat professional o comercial. Entre les activitats personals o domèstiques cal incloure la correspondència i la gestió d'un repertori d'adreces, o l'activitat en les xarxes socials i l'activitat en línia duta a terme en el context de les activitats esmentades. No obstant això, aquest Reglament s'aplica als responsables o encarregats del tractament que proporcionin els mitjans per tractar dades personals relacionades amb aquestes activitats personals o domèstiques”.

Això té una sèrie de conseqüències respecte als usuaris de les xarxes socials, perquè quan es tracta d'un individu (particular) que les utilitza per a relacionar-se amb els seus amics o familiars, el tractament de dades personals que dugui a terme queda exclòs de l'àmbit d'aplicació del RGPD i, per tant, de les obligacions que s'hi estableixen. En canvi, lògicament, el responsable del tractament, el responsable d'aquesta xarxa social, sí que queda sota l'àmbit d'aplicació del RGPD.

d) Per part de les autoritats competents amb finalitats de prevenció, investigació, detecció o enjudiciament d'infraccions penals, o d'execució de sancions penals, inclosa la de protecció enfront d'amenaques a la seguretat pública i la seva prevenció¹⁴.

(14) Vegeu sobre aquest tema els considerants 19 I, 19.II i 20 RGPD.

A més, l'article 2.3 RGPD disposa que

“El Reglament (CE) núm. 45/2001 és aplicable al tractament de dades de caràcter personal per part de les institucions, òrgans i organismes de la Unió. El Reglament (CE) núm. 45/2001 i altres actes jurídics de la Unió aplicables a aquest tractament de dades de caràcter personal s'han d'adaptar als principis i normes d'aquest Reglament de conformitat amb el seu article 98.”

Considerant (17) RGPD

“El Reglament (CE) núm. 45/2001 del Parlament Europeu i del Consell (2) s'aplica al tractament de dades de caràcter personal per les institucions, òrgans i organismes de la Unió. El Reglament (CE) núm. 45/2001 i altres actes jurídics de la Unió aplicables a aquest tractament de dades de caràcter personal han d'adaptar-se als principis i normes establerts en aquest Reglament i aplicar-se segons aquest. A fi d'establir un marc sòlid i coherent en matèria de protecció de dades a la Unió, una vegada adoptat aquest Reglament, han d'introduir-se les adaptacions necessàries del Reglament (CE) núm. 45/2001¹⁵, amb la finalitat de poder aplicar-se al mateix temps que aquest Reglament.”

(15) Recordeu que el Reglament 45/2001 ha estat derogat pel Reglament (UE) 2018/1725 del Parlament Europeu i del Consell de 23 d'octubre de 2018, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals per les institucions, òrgans i organismes de la Unió, i a la lliure circulació d'aquestes dades, i pel qual es deroga el Reglament (CE) no 45/2001 i la Decisió no 1247/2002 / CE.

Finalment, segons determina l'article 2.4 RGPD¹⁶,

(16) Vegeu sobre aquest tema el considerant 21.

“Aquest Reglament s’entén sense perjudici de l’aplicació de la Directiva 2000/31/CE, en particular les seves normes relatives a la responsabilitat dels prestadors de serveis intermediaris establertes en els articles 12 a 15”.

3.2.2. Àmbit territorial d’aplicació

Segons disposa l’article 3.1 RGPD:

“Aquest Reglament s’aplica al tractament de dades personals en el context de les activitats d’un establiment del responsable o de l’encarregat en la Unió, independentment que el tractament tingui lloc en la Unió o no”.

Per tant, el criteri que ara permet determinar l’aplicació de la norma europea és el criteri d’un establiment a la UE, amb independència del lloc on es duu a terme el tractament.

Però el RGPD va més enllà i disposa l’aplicació del mateix fins i tot quan el responsable del tractament (RT) no estigui establert a la Unió.

Segons preveu l’article 3.2. RGPD:

“Aquest Reglament s’aplica al tractament de dades personals d’interessats que resideixin a la Unió per part d’un responsable o encarregat no establert a la Unió, quan les activitats de tractament estiguin relacionades amb:

(17) Considerant 23

a) l’oferta de béns o serveis a aquests interessats a la Unió, independentment de si a aquests se’ls requereix el seu pagament¹⁷.

(18) Considerant 24

La finalitat d’aquesta disposició és que les persones físiques no es vegin privades de la protecció a la qual tenen dret en virtut d’aquest Reglament.

Per a determinar si aquest responsable o encarregat ofereix béns o serveis a interessats que resideixin a la Unió, ha de determinar-se si és evident que el responsable o l’encarregat projecta oferir serveis a interessats en un o més dels estats membres de la Unió. Per a determinar aquest extrem, es tenen en compte aspectes com la llengua de la pàgina web, la moneda utilitzada en el pagament o bé on es produeix el lliurament dels béns.

b) el control del seu comportament, en la mesura en què aquest tingui lloc a la Unió.

Es fa referència a l’observació del comportament dels interessats, concretament si les persones físiques són objecte d’un seguiment a Internet, s’elaboren perfils, analitza o prediuen les preferències personals, comportaments i actituds dels afectats¹⁸.”

S’ha de tenir en compte que, en aquests casos (art. 3.2 RGPD), és necessari designar un representant a la UE¹⁹ (art. 27.1 i 27.2 RGPD).

(19) Al respecte també cal tenir en compte l’art. 30 LOPDGDD

Finalment, segons disposa l’article 3.3, el RGPD resulta aplicable quan això es deriva de les normes de dret internacional públic:

“Aquest Reglament s’aplica al tractament de dades personals per part d’un responsable que no estigui establert a la Unió sinó en un lloc en què el dret dels estats membres sigui aplicable en virtut del dret internacional públic”.

3.3. Principis de protecció de dades (art. 5 RGPD)

L'article 5 RGPD, sota la rúbrica "**Principis relatius al tractament**", recull quins són els principis de protecció de dades, posant un nom a cadascun.

D'entrada cal assenyalar que no hi ha grans canvis dels principis recollits en el RGPD respecte dels admesos en la DPD. L'única novetat com a tal la representa el principi de responsabilitat proactiva (art. 5.2 RGPD).

Es tracta dels Principis següents.

Primer, les dades personals s'han de tractar de manera lícita, lleial i transparent en relació amb l'interessat ("licitud, lleialtat i transparència", art. 5.1.a) RGPD).

Aquests tres principis estan molt interconnectats. El principi de lleialtat i el de transparència estan molt lligats, de manera que ha d'informar-se de què es farà amb les dades. De fet, el principi de transparència està lligat a l'exercici de tots els drets.

Com s'ha indicat, aquests principis no representen una gran innovació ni se separen de les previsions de la DPD.

El principi de transparència tampoc no és nou, el RGPD tracta la transparència com un principi, i més endavant, en el seu articulat, com un dret. A més, cal recordar que segons el TC la transparència representa un pressupost de l'exercici dels altres drets²⁰

(²⁰) Al respecte cal tenir en compte l'art. 11 LOPDGDD, que serà analitzat amb més detall més endavant.

Quant al principi de llicitud, aquest es troba més desenvolupat a l'article 6 RGPD i fa referència als supòsits concrets en què es poden tractar les dades personals. S'adopta una sistemàtica molt semblant a la de la DPD. Es tracta d'una llista tancada, com s'exposa més endavant. Alguns d'aquests supòsits habilitadors es troben recollits a la LOPDGDD, concretament en els arts. 6 i 8 de la Llei estatal.

Segon, les dades personals s'han de recollir amb finalitats determinades, explícites i legítimes, i no es poden tractar ulteriorment de manera incompatible amb aquestes finalitats; d'acord amb l'article 89, apartat 1, el tractament ulterior de les dades personals amb finalitats d'arxiu en interès públic, finalitats de recerca científica i històrica o finalitats estadístiques no es considera incompatible amb les finalitats inicials ("limitació de la finalitat", art. 5.1.b) RGPD).

Cal subratllar que l'article 5.1.b) RGPD fa referència al fet que no poden ser tractades ulteriorment de "*manera incompatible*"²¹.

(21) També cal tenir en compte l'art. 6.4 RGPD (determinats supòsits en què les dades poden tractar-se per a una altra finalitat)

Una altra novetat que presenta l'article 5.1.b) és fer referència també al "tractament ulterior de les dades personals amb finalitats d'arxiu en interès públic", la qual cosa no preveia l'article 6.1.b) DPD.

La qüestió és determinar què ha d'entendre's per *arxiu en interès públic*. Es tracta solament d'un arxiu públic o també pot comprendre un arxiu privat però d'interès públic?

Sembla clar que queden compresos els arxius que tenen cabuda dins de la Llei de patrimoni nacional i dins de les Lleis d'arxius de les diferents comunitats autònomes en cas que n'hi hagi. Però sembla que també haurien d'incloure's els arxius privats d'interès públic.

El precepte en qüestió es remet a l'article 89 RGPD (Garanties i excepcions aplicables al tractament amb finalitats d'arxiu en interès públic, finalitats de recerca científica o històrica o finalitats estadístiques), en regular l'ús de les dades. Es disposa que cal l'adopció de mesures adequades.

En qualsevol cas, l'aspecte més nou respecte de l'article 5.1.b) és que es relativitza la "incompatibilitat" respecte de les finalitats.

Efectivament, l'article 6.4 RGPD admet en determinats supòsits destinar les dades a una finalitat diferent. En aquest cas és el RT qui ha de valorar si l'ús de les dades per a una altra finalitat és compatible o no.

Com ha de valorar el RT si el canvi de finalitat és possible o no? El paràmetre i el criteri el proporciona l'article 6.4 RGPD. Sens dubte això implica obrir la porta a un terreny que generarà dubtes al RT i també a les APD.

Quant al canvi de finalitat, també s'ha de tenir en compte l'article 23.2 RGPD (relatiu a les limitacions).

Tercer, les dades personals han de ser adequades, pertinents i limitades al que sigui necessari en relació amb les finalitats per a les quals són tractades ("minimització de dades", art. 5.1.c) RGPD).

El principi de minimització tampoc no representa en rigor un nou principi. Això és, el tractament ha de ser proporcional a la finalitat. Aquest principi s'ha de posar en relació amb l'art. 25 RGPD (protecció de dades des del disseny i per defecte).

Això comporta que, en dur a terme un tractament, en primer lloc hagi de valorar-se si efectivament cal tractar dades personals (DP en endavant). En cas que hagin de tractar-se dades: que aquest tractament sigui l'imprescindible per a la finalitat prevista. En aquest punt rellevant, un concepte lligat a la minimització és el de seudonimització.

Segons es determina en l'article 4. (5) RGPD, s'entén per *seudonimització*: el tractament de dades personals de manera que ja no puguin atribuir-se a un interessat sense utilitzar informació addicional, sempre que aquesta informació addicional figuri per separat i estigui subjecta a mesures tècniques i organitzatives destinades a garantir que les dades personals no s'atribueixin a una persona física identificada o identificable.

El concepte de *seudonimització* és un concepte nou, un mecanisme que permet tractar dades que s'inclouen dins de la categoria de DP, però que en atribuir-los un codi comporta que tercers no tinguin accés directe a les dades identificatives. D'aquesta manera es minimitza el risc.

El principi de minimització ha de relacionar-se amb el de conservació de les dades. De manera que es crea un principi de limitació del termini de conservació de les dades.

Lògicament, també hi ha excepcions a aquesta necessitat d'establir un límit a la conservació de les dades, com el supòsit indicat anteriorment de conservació per a una finalitat d'arxiu per a interès públic

En relació amb el termini de conservació de les dades: s'ha de tenir en compte l'exigència del RGPD i del contingut de les clàusules informatives. Ha d'informar-se del termini en què es pensa conservar les dades. Si no és possible fixar un termini, sí almenys establir els criteris que permetin determinar el termini de conservació [art. 13.2.a) i art. 14.2.a) RGPD].

Quart, les dades personals han de ser exactes i, si és necessari, actualitzades; s'han d'adoptar totes les mesures raonables perquè se suprimeixin o rectifiquin sense dilació les dades personals que siguin inexactes pel que fa a les finalitats per a les quals es tracten ("exactitud", art. 5.1.d) RGPD⁽²²⁾).

⁽²²⁾Vegeu també art. 4 LOPDGDD.

Les dades han de ser exactes i estar actualitzades, altrament han de rectificar-se o suprimir-se.

Això també està relacionat amb el deure del RT de comunicar als destinataris de les dades que s'ha produït la rectificació o supressió. Aquesta obligació està prevista en l'art. 19 RGPD.

Cinquè, les dades personals s'han de mantenir de manera que es permeti la identificació dels interessats durant no més temps del necessari per a les finalitats del tractament de les dades personals; les dades personals poden conservar-se durant períodes més llargs sempre que es tractin exclusivament amb finalitats d'arxiu en interès públic, finalitats de recerca científica o històrica o finalitats estadístiques, de conformitat amb l'article 89, apartat 1, sense perjudici de l'aplicació de les mesures tècniques i organitzatives apropiades que imposa aquest Reglament a fi de protegir els drets i llibertats de l'interessat ("limitació del termini de conservació", art. 5.1.e) RGPD).

Sisè, les dades personals s'han de tractar de manera que es garanteixi una seguretat adequada de les dades personals, inclosa la protecció contra el tractament no autoritzat o il·lícit i contra la seva pèrdua, destrucció o dany accidental, mitjançant l'aplicació de mesures tècniques o organitzatives apropiades ("integritat i confidencialitat", art. 5.1.f) RGPD²³).

⁽²³⁾Vegeu art. 5 LOPDGDD.

Si bé el RGPD utilitza els termes d'*integritat* i *seguretat*, es tracta del principi de seguretat "revisat".

En definitiva, mitjançant mesures tècniques o organitzatives, ha de garantir-se una seguretat adequada contra el tractament no autoritzat o il·lícit, la pèrdua o la destrucció o dany accidental.

El contingut és gairebé el mateix que el de l'article 9 LOPD de 1999. Es tracta, en definitiva, de garantir una seguretat adequada respecte de la pèrdua d'informació o bé d'un dany en la informació. No obstant això, allò que és més nou no són els deures de seguretat, sinó els instruments per a fer-la efectiva:

Aquestes eines són les següents: avaluar els riscos que han d'afrontar-se en iniciar un tractament, implementar mesures tècniques i organitzatives adequades i notificar les violacions de seguretat.

Setè, el responsable del tractament serà responsable del compliment del que disposa l'apartat 1 i capaç de demostrar-("responsabilitat proactiva", art. 5.2 RGPD).

Es tracta del nou principi incorporat; d'una responsabilitat demostrable (*accountability*). L'enfocament de la LOPD de 1999 (i de la DPD) podien qualificar-se com de *reactius*. De manera que si es produeix un incompliment de la norma o un dany, el RT ha de respondre.

L'aproximació del RGPD afegeix a aquesta aproximació reactiva una de proactiva. Estableix la càrrega sobre el RT d'adoptar determinades mesures i estar en condicions de poder-ho demostrar. Es tracta, en definitiva, de retre comptes de com s'efectua el tractament. Per a això disposa de les eines que estan previstes en el capítol IV RGPD. En definitiva, de l'adopció d'una política de protecció de dades, del registre d'operacions de tractament, la protecció de dades des del disseny i protecció de dades per defecte, l'establiment i reconeixement de codis de conducta, de certificacions i segells així com l'avaluació de l'impacte sobre la protecció de dades. També s'inclouen dins d'aquestes mesures preventives la necessitat de formalitzar una consulta prèvia, els criteris i diligència en designar un ET (encarregat de tractament) i DPO (delegat de protecció de dades) i singularment l'adopció de mesures de seguretat. Així mateix, dins d'aquest concepte de seguretat ampli, s'inclou el deure de notificar les violacions de seguretat. Un altre aspecte que implica acreditar que s'adopta una postura diligent és que aquestes mesures han de revisar-se i actualitzar-se de manera periòdica.

En definitiva, es tracta d'un conjunt d'instruments per a fer efectiva la responsabilitat proactiva. Si bé aquesta es configura i considera com un principi, les obligacions recollides en el capítol IV són autèntiques obligacions i com a tals són exigibles al llarg de tot el tractament.

3.4. Bases legals que permeten el tractament de dada personal (art. 6 RGPD)

L'article 5.1.a) RGPD determina que el tractament ha de ser lícit, requisit que es desenvolupa en l'article 6 RGPD, que recull les bases legals que permeten un tractament. La LOPDGDD no recull una regulació general i completa de les bases legals que permeten el tractament de dades personals (no fa falta reproduir l'art. 6 RGPD que és directament aplicable). Però sí que fa referència a alguns dels fonaments legitimadors en els arts. 6 i 8 LOPDGDD.

En aquest precepte es recullen els supòsits que permeten (habiliten) un tractament de dades, de manera que, si no hi ha cap d'aquestes habilitacions, el tractament no és lícit i no pot dur-se a terme. Aquest és l'esquema que ja es va establir en l'article 7.1 DPD, que determina: "els estats membres han de disposar que el tractament de dades personals *només* pugui efectuar-se si [...]".

Per tant, la possibilitat de dur a terme un tractament de dades és vista com una cosa residual, si bé són tantes les excepcions que, en la pràctica, és difícil que un supòsit no trobi cabuda dins d'alguna d'aquestes excepcions.

El RGPD segueix el mateix patró que l'art. 7 DPD, de manera que, segons disposa l'article 6.1. RGPD, "El tractament solament és lícit si es compleix almenys una de les condicions següents [...]".

“a) l’interessat va donar el seu consentiment per al tractament de les seves dades personals per a una o diverses finalitats específiques;

b) el tractament és necessari per a l’execució d’un contracte en el qual l’interessat és part o per a l’aplicació a petició d’aquest de mesures precontractuals;

c) el tractament és necessari per al compliment d’una obligació legal aplicable al responsable del tractament;

d) el tractament és necessari per a protegir interessos vitals de l’interessat o d’una altra persona física;

e) el tractament és necessari per al compliment d’una missió realitzada en interès públic o en l’exercici de poders públics conferits al responsable del tractament;

f) el tractament és necessari per a la satisfacció d’interessos legítims perseguits pel responsable del tractament o per un tercer, sempre que sobre aquests interessos no prevalguin els interessos o els drets i llibertats fonamentals de l’interessat que requereixin la protecció de dades personals, en particular quan l’interessat sigui un nen.

El que disposa la lletra f) del paràgraf primer no és aplicable al tractament realitzat per les autoritats públiques en l’exercici de les seves funcions.

2. Els estats membres poden mantenir o introduir disposicions més específiques a fi d’adaptar l’aplicació de les normes d’aquest Reglament pel que fa al tractament en compliment de l’apartat 1, lletres c) i e), fixant de manera més precisa requisits específics de tractament i altres mesures que garanteixin un tractament lícit i equitatiu, amb inclusió d’altres situacions específiques de tractament d’acord amb el capítol IX.

3. La base del tractament indicat en l’apartat 1, lletres c) i e), ha de ser establerta pel següent:

a) el dret de la Unió, o

b) el dret dels estats membres que s’apliqui al responsable del tractament.[...]”

La primera valoració que es pot fer de l’art. 6 RGPD és que no aporta novetats substancials respecte del contingut de l’art. 7 DPD, que seria el seu equivalent. En tot cas cal destacar la possibilitat, sotmesa a cauteles, de tractar les dades per a una finalitat diferent d’aquella per a la qual es van recollir (art. 6.4 RGPD) i la regulació del consentiment del nen (art. 8 RGPD).

Quant a l’article 6 RGPD, allò més rellevant és deixar clar que sense la concurrència d’un dels supòsits previstos en el precepte no és possible dur a terme un tractament²⁴. Si bé és cert que els supòsits són amplis, i quedaran pocs casos fora, ha de subratllar-se la necessitat que hi hagi una base legal.

Així mateix, el fet que concorri una base legal ex art. 6 RGPD no és suficient per si mateix per a poder tractar les dades, de manera que també han de complir-se necessàriament els principis de protecció de dades ex art. 5 RGPD. La vinculació entre els principis de protecció de dades i els mecanismes de legitimació (supòsits que permeten tractar les dades) es constata en la terminologia utilitzada en l’article 5.1.a (en la mesura que estableix que el tractament ha de ser lícit) i l’article 6 (la rúbrica del qual és: “Licitud del tractament”). Aquesta connexió ja la va posar en relleu Poulet i altres autors en un dels primers comentaris que es van dur a terme en el text de la DPD l’any 1997. Per tant, perquè es pugui dur a terme un tractament, això comporta que s’hagi de complir de forma cumulativa amb els article 5 i article 6 RGPD.

(24) Així ho subratllen, entre molts, els autors següents: Heredero, Poulet, Aparicio o bé Lynskey.

Lectura recomanada

Boulanger, M. H., Moreau, D., Léonard, T., Louveaux, S., Poulet, Y. i de Terwangne, C., “La protection des données à caractère personnel en droit communautaire: deuxième partie”, en *Journal des Tribunaux - Droit Européen*, n° 41, 1997, pp. 145-155.

Així mateix, tal com va recordar el TJUE en la sentència de 24 de novembre 2011, en el cas ASNEF²⁵, les bases legals constitueixen una enumeració tancada, de manera que són les que són, i no constitueixen un supòsit exemplificatiu al qual puguin afegir-se altres categories.

(25) Es tracta de la STJUE, de 24 de novembre de 2011, Associació Nacional d'Establiments Financers de Crèdit (ASNEF), Federació de Comerç Electrònic i Màrqueting Directe (FECMD) v. Administració de l'Estat, assumptes acumulats C-468/10 i C-469/10.

En conseqüència, en l'aplicació del RGPD, no poden afegir-se més supòsits ni requisits als que ja consten en el text de l'articulat. Quant a l'interès legítim, cal assenyalar que la LOPD de 1999 no va transposar correctament la DPD. La LOPD no va recollir en el seu articulat l'interès legítim com un mecanisme que per si sol permetés el tractament de dades, sinó que calia que a més les DP estiguessin contingudes en fonts accessibles al públic. El TJUE va establir que no era possible afegir més exigències a les ja previstes i, per tant, l'interès legítim era un mecanisme suficient i la seva aplicació no podia quedar supeditada al fet que les dades constessin a més en una font accessible al públic (FAP). En definitiva, no poden afegir-se altres càrregues a les exigències existents.

3.4.1. Supòsit específic: l'interès legítim

Aquesta base legal va ser especialment analitzada pel TJUE en el cas ASNEF ja mencionat i també en el cas Google Spain. En el primer supòsit, el TJUE va analitzar si la legislació espanyola havia implementat correctament l'article 7.f) DPD, i concretament com es recollia la referència a l'interès legítim. Com ja s'ha exposat, TJUE va contestar negativament la pregunta plantejada i va assenyalar que no es poden afegir més requisits a l'existència de l'interès legítim (com per contra havia fet el legislador espanyol, tant en la LOPD de 1999 com en el RLOPD).

Al respecte és convenient consultar el Dictamen del Grup de l'art 29, 06/2014 sobre el concepte d'interès legítim del responsable del tractament de les dades en virtut de l'art. 7 DPD (WP 217), adoptat el 9 d'abril de 2014.; https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_es.pdf.

En el cas de Google Spain, el TJUE va estudiar quin era el fonament legal per a tractar les dades personals per part del cercador i, si bé va considerar que sí existia un interès legítim per part de l'esmentat cercador, la STJUE va dictaminar que en aquest cas havia de prevaler el dret de l'afectat.

3.4.2. Tractament de dades per a una finalitat diferent

Una novetat que introdueix l'article 6.4 RGPD és la possibilitat de tractar les dades per a una finalitat diferent de la prevista inicialment.

Si bé es disposa a l'article 5.1.b) RGPD,

“les dades personals seran:

b) recollides amb finalitats determinades, explícites i legítimes, i no es poden tractar ulteriorment de manera incompatible amb aquestes finalitats; [...]”

El principi de limitació de la finalitat que s'enuncia en aquest precepte quedaria d'alguna manera una mica diluït amb la previsió de l'article 6.4 RGPD. Aquest últim precepte permet que les dades siguin tractades per a una finalitat diferent d'aquella per a la qual es van recollir les dades personals.

L'art. 6.4. RGPD disposa: "Quan el tractament per a un altre fi diferent d'aquell per al qual es van recollir les dades personals no estigui basat en el consentiment de la persona interessada o al Dret de la Unió o dels estats membres que constitueixi una mesura necessària i proporcional en una societat democràtica per salvaguardar els objectius indicats en l'article 23, apartat 1, el responsable del tractament, a fi de determinar si el tractament amb un altre fi és compatible amb la finalitat per al qual es van recollir inicialment les dades personals, tindrà en compte, entre altres coses: [...]".

Per a aplicar aquest precepte ha de donar-se com a pressupòsit que el nou tractament no estigui basat en el consentiment de l'interessat ni en el dret de la Unió o dels estats membres.

S'entén que, si ja hi ha consentiment, no fa falta més justificació, perquè el consentiment és el que dóna cobertura al tractament i, si es tracta d'una norma, aquesta és la que habilita el tractament per tant, no cal cap altra causa de justificació.

En aquests casos s'atribueix al RT la facultat de valorar (podria dir-se que la responsabilitat) si el tractament amb una altra finalitat és compatible amb la finalitat per a la qual es van recollir inicialment les dades personals.

Per a això s'ha de tenir en compte, entre altres coses²⁶, segons disposa l'art. 6.4 RGPD:

- a) qualsevol relació entre les finalitats per les quals s'hagin recollit les dades personals i les finalitats del tractament ulterior previst;
- b) el context en què s'hagin recollit les dades personals, en particular pel que fa a la relació entre els interessats i el responsable del tractament;
- c) la naturalesa de les dades personals, en concret quan es tractin categories especials de dades personals, de conformitat amb l'article 9, o dades personals relatives a condemes i infraccions penals, de conformitat amb l'article 10;
- d) les possibles conseqüències per als interessats del tractament ulterior previst;
- e) l'existència de garanties adequades, que poden incloure el xifratge o la seudonimització.

Nota

Cal recordar el que s'ha dit anteriorment en relació amb els principis de protecció de dades i el fet que el RGPD sembla relativitzar una mica la "incompatibilitat" respecte de les finalitats.

El RT ha de valorar si l'ús d'una altra finalitat és compatible o no. Com valora el RT si el canvi de finalitat és possible o no? El paràmetre i el criteri els proporciona l'article 6.4

(26) Resulta una mica sorprenent que es digui "entre altres coses", de manera que sembla que la llista d'elements a considerar no sigui tancada i es tracti per tant d'una valoració subjectiva del responsable del tractament.

RGPD. Si bé l'aplicació d'aquest precepte molt probablement generarà dubtes tant als RT com a les pròpies APD.

Quant al canvi de finalitat, també cal tenir en compte l'article 23.2 RGPD (relatiu a les limitacions).

3.5. En particular: el consentiment

Segons disposa l'article 6.1.a) RGPD, el consentiment constitueix una de les condicions de licitud del tractament. Això és, una de les bases legals que permet el tractament de dades.

3.5.1. Característiques del consentiment

L'article 4.11 RGPD proporciona una definició del consentiment segons la qual es tracta de:

“Qualsevol manifestació de voluntat lliure, específica, informada i inequívoca per la qual l'interessat accepta, mitjançant una declaració o una acció afirmativa clara, el tractament de dades personals que el concerneixen”.

L'art. 6.1 LOPD/GDD recull aquesta definició de consentiment.

Consentiment

El consentiment ha de donar-se mitjançant un acte afirmatiu clar que reflecteixi una manifestació de voluntat lliure, específica, informada i inequívoca de l'interessat d'acceptar el tractament de dades de caràcter personal que el concerneixen, com una declaració per escrit, fins i tot per mitjans electrònics, o una declaració verbal. Això podria incloure marcar una casella d'un lloc web a Internet, escollir paràmetres tècnics per a la utilització de serveis de la societat de la informació, o qualsevol altra declaració o conducta que indiqui clarament en aquest context que l'interessat accepta la proposta de tractament de les seves dades personals. Per tant, el silenci, les caselles ja marcades o la inacció no han de constituir consentiment. El consentiment ha de donar-se per a totes les activitats de tractament realitzades amb la mateixa finalitat. Quan el tractament tingui diverses finalitats, ha de donar-se el consentiment per a totes elles. Si el consentiment de l'interessat s'ha de donar arran d'una sol·licitud per mitjans electrònics, la sol·licitud ha de ser clara, concisa i no pertorbar innecessàriament l'ús del servei per al qual es presta.

Cal subratllar que les propostes de la Comissió i del Parlament (text d'abril 2014), en lloc de dir que el consentiment havia de ser inequívoc, deien que el consentiment havia de ser explícit. No obstant això, aquesta exigència no es va mantenir en la redacció final, que va retornar al requisit que establí la Directiva sobre la necessitat d'un consentiment inequívoc (art. 7.a DPD).

Gran part dels tractaments de dades es basen en el consentiment del subjecte afectat, i una de les maneres que tenen els subjectes de ser conscients que un responsable tracta les seves dades és que aquest últim els sol·liciti el consentiment. No obstant això, proporcionar el consentiment s'ha convertit sovint en una cosa automàtica. Això comporta que, tant si es tracta d'un consentiment explícit com d'un consentiment inequívoc, en molts casos no es garanteix la plena consciència i la voluntat de l'afectat pel tractament. Per aquest motiu ha d'adoptar-se amb cautela el recurs generalitzat a l'obtenció del consentiment.

Pensem en les nombroses vegades en què bé per a instal·lar una app al mòbil, bé per consultar una informació o accedir a un servei, es demana el consentiment a l'afectat. Aquest

consentiment es dona de manera mecànica, sense llegir tota la informació, i amb l'única finalitat d'obtenir al més aviat possible el servei o el bé desitjat.

La fórmula que adopta l'article 4.11 RGPD rebutja el silenci com a mecanisme d'obtenció del consentiment del subjecte afectat. Això pot manifestar-se mitjançant una declaració o mitjançant "una acció afirmativa clara". En conseqüència, el mer silenci no pot considerar-se una forma d'atorgar el consentiment i per tant no habilita per a tractar les DP.

Per exemple, l'afectat rep una comunicació en què se'l convida a subscriure's gratuïtament a una publicació i se li indica que si no contesta en un termini determinat s'entendrà que consent el tractament de determinats dades. Sobre la base de l'article 4.11 RGPD, aquesta clàusula, juntament amb la falta de resposta per part de l'afectat, no tindria cap validesa com a consentiment. Per tant, en cas que una persona no manifesti res davant la sol·licitud de tractar les dades que el concerneixen, això no comporta en cap cas que en consenti el tractament.

En el marc de la LOPD de 1999, l'art. 14 del Reglament que va desenvolupar-la (RLOPD), va atribuir precisament unes conseqüències positives al silenci si es complien determinats requisits. L'art. 14 RLOPD és clarament contrari al RGPD²⁷ i per tant no pot resultar en cap cas aplicable.

(27) Sobre aquest tema, vegeu Llàcer Matacás, que criticava la solució ex. art. 14 RLOPD d'atribuir valor positiu al silenci.

3.5.2. Condicions per a l'atorgament del consentiment

L'article 7 RGPD porta per rúbrica "condicions per al consentiment". En aquest precepte es regulen diferents previsions relatives al consentiment.

Acreditació del consentiment: Article 7.1 RGPD

"Quan el tractament es basa en el consentiment de l'interessat, el responsable ha de ser capaç de demostrar que aquest va consentir el tractament de les seves dades personals".

En definitiva, correspon al RT acreditar el consentiment de l'afectat.

Declaració escrita amb diferents assumptes: Article 7.2 RGPD

"Si el consentiment de l'interessat es dona en el context d'una declaració escrita que també es refereix a altres assumptes, la sol·licitud de consentiment s'ha de presentar de manera que es distingeixi clarament dels altres assumptes, de manera intel·ligible i de fàcil accés, i utilitzant un llenguatge clar i senzill. No és vinculant cap part de la declaració que constitueixi infracció d'aquest Reglament".

El punt de partida d'aquest precepte el constitueix el supòsit en què, en el marc d'una declaració escrita o d'un negoci jurídic, s'aborden diferents aspectes de manera indistinta. L'article determina la necessitat d'identificar i separar clarament, entre les diferents disposicions, la relativa al tractament de les dades personals. Es planteja la necessitat d'atorgar el consentiment per separat, de manera que si se sol·licita el consentiment per a diferents assumptes, cada un

es distingeixi clarament (art. 7.2 RGPD). La finalitat d'això és que el subjecte pugui conèixer clarament què s'està sol·licitant, i consentir una clàusula i, per exemple, rebutjar-ne una altra.

L'art. 6.2 LOPDGDD

Una mesura semblant a aquesta és la que preveu l'art. 6.2 LOPDGDD, segons la qual, "Quan es pretengui fonamentar el tractament de les dades en el consentiment de l'afectat per a una pluralitat de finalitats és necessari que consti de manera específica i inequívoca que aquest consentiment s'atorga per a totes". En el cas de la legislació espanyola no es fa referència al fet que es demani el consentiment per a diferents qüestions, sinó que totes elles afectarien el tractament de dades personals. Però cal identificar i separar cadascuna d'aquestes finalitats.

Per exemple, es contracta un servei de telefonia i en el contracte han de distingir-se les clàusules que afecten la prestació del servei (per exemple, les tarifes) de les que fan referència al tractament de les dades personals (quines dades són necessàries, termini de conservació). Molt sovint, la informació està barrejada, de manera que l'afectat no sap bé què consent.

Revocació del consentiment: Article 7.3 RGPD

"L'interessat té dret a retirar el seu consentiment en qualsevol moment. La retirada del consentiment no afecta la licitud del tractament basada en el consentiment previ a la seva retirada. Abans de donar el consentiment, l'interessat ha de ser informat d'això. Retirar el consentiment ha de ser tan fàcil com donar-lo".

L'afectat ha de ser informat degudament d'aquesta facultat tal com s'estableix en els articles 13.2.c) i 14. 2.d) RGPD.

Totes les operacions que el RT hagi efectuat prèviament a la revocació són perfectament vàlides.

Prohibició de vinculació: Article 7.4 RGPD

"En avaluar si el consentiment s'ha donat lliurement, s'ha de tenir en compte en la major mesura possible el fet de si, entre altres coses, l'execució d'un contracte, inclosa la prestació d'un servei, se supedita al consentiment al tractament de dades personals que no són necessàries per a l'execució d'aquest contracte".

En el mateix sentit es pronuncia també l'art. 6.3 LOPDGDD, segons el qual:

"No es pot supeditar l'execució del contracte al fet que l'afectat consenti el tractament de les dades personals per a finalitats que no tinguin relació amb el manteniment, el desenvolupament o el control de la relació contractual".

Aquesta mesura vol garantir que el consentiment sigui lliure, i recull el que es coneix en la normativa de defensa dels consumidors i usuaris com a *prohibició de vinculació*.

Retirar

El terme *retirar el consentiment* és el que es coneix habitualment en la teoria del negoci jurídic com a *revocació del consentiment*.

Per exemple, si es contracta un servei de subministrament de gas o d'electricitat, la seva prestació no pot supeditar-se al fet que l'afectat doni el consentiment per al tractament de dades relatives a les seves preferències o hàbits d'alimentació, perquè aquestes dades no són necessàries per a prestar el servei contractat.

Per tant, si el RT vol demanar dades que no són necessàries per a un determinat contracte, pot fer-ho sempre que: 1) en el contracte que subscrigui amb l'afectat es distingeixin convenientment les clàusules relatives al tractament de dades de la resta de les clàusules, tal com exigeix l'article 7.3 RGPD; 2) en el contracte que subscrigui es distingeixin convenientment les dades que són necessàries per a la prestació del contracte/servei i les que no ho són. 3) que no es vinculi la prestació del servei o la contractació d'un bé al tractament de dades que no siguin necessàries per al compliment del contracte subscrit, segons exigeix l'article 7.4 RGPD.

3.5.3. El consentiment dels menors

L'article 8 RGPD disposa que:

1.- Quan s'apliqui l'article 6, apartat 1, lletra a, en relació amb l'oferta directa a nens de serveis de la societat de la informació, el tractament de les dades personals d'un nen es considera lícit quan tingui com a mínim 16 anys. Quan el nen és menor de 16 anys, aquest tractament únicament es considera lícit si el consentiment el dona o l'autoritza el titular de la pàtria potestat o tutela sobre el nen, i solament en la mesura en què es dona o s'autoritza.

Els estats membres poden establir per llei una edat inferior amb aquesta finalitat, sempre que aquesta no sigui inferior a 13 anys.

2.- El responsable del tractament ha de fer esforços raonables per a verificar en aquests casos que el consentiment ha estat donat o autoritzat pel titular de la pàtria potestat o tutela sobre el nen, tenint en compte la tecnologia disponible.

3.- L'apartat 1 no afecta les disposicions generals del dret contractual dels estats membres, com les normes relatives a la validesa, formació o efectes dels contractes en relació amb un nen.

La LOPDGDD també regula aquesta qüestió, a l'art. 7.

“Article 7. Consentiment dels menors d'edat.

1. El tractament de les dades personals d'un menor d'edat únicament es pot fonamentar en el seu consentiment quan sigui més gran de catorze anys.

S'exceptuen els supòsits en què la llei exigeixi l'assistència dels titulars de la pàtria potestat o tutela per dur a terme l'acte o el negoci jurídic en el context del qual se sol·licita el consentiment per al tractament.

2. El tractament de les dades dels menors de catorze anys, fonamentat en el consentiment, només és lícit si consta el del titular de la pàtria potestat o tutela, amb l'abast que determinin els titulars de la pàtria potestat o tutela”.

L'art. 8 RGPD fa referència a dos aspectes diferents: 1) requisit d'una determinada edat 2) verificació d'aquest requisit.

1) Edat

La LOPDGDD, d'acord amb la facultat que li atorga l'art. 8.1.ii RGPD rebaixa el llindar d'edat per tractar les dades amb el consentiment del propi menor als 14 anys.²⁸

(28) El Projecte de LOPD presentat el 2017 establia el límit dels 13 anys, però aquest es va augmentar en 1 any a la fase d'esmenes a la Llei.

Tanmateix cal indicar que la regulació de la LOPDGDD²⁹, és més àmplia que la del RGPD. Aquest darrer fa referència a l'oferta directa a nens de serveis de la societat de la informació (SI), mentre que la primera, en no establir cap limitació, abasta qualsevol tipus de tractament. La LOPDGDD inclou el tractament de dades fins i tot per mitjans no automàtics, per exemple en paper (pensem en les fitxes mèdiques no informatitzades), així com els tractaments automatitzats que no estiguin circumscrits a l'oferta directa de serveis de la SI (per exemple, les dades digitalitzades tractades per una escola). Així mateix la LOPDGDD, a diferència del RGPD³⁰ comprèn tant aquells casos en què els serveis s'ofereixen als menors directament, com quan no és així.

(29) En el marc de la LOPD de 1999, aquesta qüestió es regulava a l'article 13.1 RLOPD. Actualment, però, resulta aplicable l'art. 7 LOPDGDD.

(30) Cal recordar que l'art. 8 RGPD fa referència a "l'oferta directa a nens de serveis de la societat de la informació".

Una altra diferència que presenta la LOPDGDD és que contempla una excepció a la possibilitat que els menors que tenen 14 anys puguin atorgar el seu consentiment per si sols. Concretament el precepte preveu que: "S'exceptuen els supòsits en què la llei exigeixi l'assistència dels titulars de la pàtria potestat o tutela per dur a terme l'acte o el negoci jurídic en el context del qual se sol·licita el consentiment per al tractament" (art. 7.1.ii LOPDGDD). El supòsit sembla contemplar l'existència de dos negocis jurídics diferents. Per exemple, un negoci patrimonial (adquisició d'un telèfon mòbil) i un negoci de tractament de dades. El precepte sembla indicar que si per al negoci principal (adquisició d'un mòbil) fes falta l'assistència dels titulars de la pàtria potestat o tutela, per al tractament de les dades lligat al negoci principal no resultaria aplicable l'edat dels 14 anys (i per tant el simple consentiment del menor), sinó que caldria l'assistència dels titulars de la pàtria potestat o tutela. Dit d'una altra manera, que en aquests casos pot ser que es requereixi o bé l'assistència dels representants legals per tractar les dades, o que s'exigeixi més edat que no pas els 14 anys.

Per sota dels 14 anys, si el tractament es basa en el consentiment, el tractament sols serà lícit si consta el consentiment del titular de la pàtria potestat o tutela (art. 7.2 LOPDGDD).

2) Verificació de l'edat

Un altre aspecte és com es verifica l'edat del menor. L'art. 8.2 RGPD disposa que "El responsable del tractament ha de fer esforços raonables per a verificar en aquests casos que el consentiment ha estat donat o autoritzat pel titular de la pàtria potestat o tutela sobre el nen, tenint en compte la tecnologia disponible".

La LOPDGDD no estableix res al respecte, per la qual cosa serà aplicable directament aquest precepte.

L'aplicació de l'art. 8 en realitat implica dues verificacions diferents i complementàries: verificar l'edat del nen i verificar, en el cas que el menor no arribi als 16 anys o l'edat fixada per cada Estat, que el consentiment va ser donat o autoritzat pels que tenen la representació legal del menor.

En qualsevol cas, per poder verificar que l'afectat supera l'edat fixada, el GT29 assenyala que les mesures establertes han de ser proporcionals a la naturalesa i riscos de les activitats de tractament (GT29, WP 259, § 7.1.3). El RT podrà dur a terme comprovacions necessàries per verificar que la declaració efectuada és certa (si un nen dona el seu consentiment tot i no tenir edat per a prestar el consentiment vàlid en el seu propi nom, el tractament de les dades no serà lícit (GT29, WP 259, § 7.1.3).

No obstant això, com sosté el GT29, la verificació de l'edat no ha de conduir a un tractament excessiu de dades. En cas que el menor digui que no té l'edat necessària, el RT haurà d'obtenir l'autorització dels pares i verificar que la persona que dona el consentiment és el titular de la pàtria potestat o tutela (vid GT29, WP 259, § 7.1.4). En qualsevol cas és necessari un enfocament proporcionat, d'acord amb el Principi de minimització de dades.

Tanmateix, per acabar de conèixer quin és el marc d'actuació del menor d'edat respecte al tractament de les dades personals que el concerneixen, cal tenir en compte uns altres preceptes continguts a la LOPDGDD, especialment els arts. 84 i 92 LOPDGDD.

L'art. 84 LOPDGDD disposa que:

“1. Els pares, mares, tutors, curadors o representants legals han de procurar que els menors d'edat facin un ús equilibrat i responsable dels dispositius digitals i dels serveis de la societat de la informació a fi de garantir el desenvolupament adequat de la seva personalitat i preservar la seva dignitat i els seus drets fonamentals.

2. La utilització o difusió d'imatges o informació personal de menors a les xarxes socials i serveis de la societat de la informació equivalents que puguin implicar una intromissió il·legítima en els seus drets fonamentals determina la intervenció del Ministeri Fiscal, que ha d'instar les mesures cautelars i de protecció que preveu la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor”.

Segons el 2n paràgraf, la utilització/difusió d'imatges que es puguin constituir una intromissió il·legítima determina la intervenció del Ministeri Fiscal. Aquesta referència està estretament lligada a la LO 1/1996, de protecció del menor. Concretament l'art. 4.3 de la mateixa. Aquest precepte estableix que:

“Es considera intromissió il·legítima en el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge del menor, qualsevol utilització de la seva imatge o el seu nom als mitjans de comunicació que pugui implicar menyscapte de la seva honra o reputació, o que sigui contrària als seus interessos fins i tot si consta el consentiment del menor o dels seus representants legals”.

Per tant, el terme és molt ampli, en la mesura que inclou qualsevol actuació contrària als seus interessos. Cfr, un menor per exemple que surti bevent alcohol, o en una festa en determinades actituds provocatives. Però sens dubte queda molt de marge a la interpretació judicial. Cfr, un noi de 15 anys, amb roba interior, suposa una imatge contrària als seus interessos? I si es troba a la platja amb molt poca roba? De ben segur que una gran part de les imatges dels menors que es penjen a instagram o facebook no passarien aquest control de “contrari als seus interessos”).

En aquests casos, la utilització de la imatge o la difusió de la mateixa o de la informació personal no podrà emparar-se en el consentiment del menor (encara que tingui més de 14 anys), ni tampoc el consentiment dels titulars de la pàtria potestat o tutela. En definitiva, allò que prima és que l'ús d'aquesta informació no pugui resultar perjudicial per al menor. La clau es troba en l'interès superior del menor (art. 2 LO 1/1996).

També cal ajustar-se a allò que estableix l'art. 92 de la LOPDGDD:

“Els centres educatius i qualsevol persona física o jurídica que dugui a terme activitats en què participin menors d'edat han de garantir la protecció de l'interès superior del menor i els seus drets fonamentals, especialment el dret a la protecció de dades personals, en la publicació o difusió de les seves dades personals a través de serveis de la societat de la informació. Quan aquesta publicació o difusió s'hagi de produir a través de serveis de xarxes socials o serveis equivalents han de tenir el consentiment del menor o els seus representants legals, de conformitat amb el que prescriu l'article 7 d'aquesta Llei orgànica”

Quant als incapacitats, cal destacar que ni el RGPD ni la LOPDGDD fan referència en cap cas al supòsit dels incapacitats. Possiblement la sentència d'incapacitació establirà alguna cosa al respecte, però, i si no diu res sobre aquest tema? Penseu en totes les dades de salut dels incapacitats, qui ha d'autoritzar el tractament d'aquestes dades? A falta d'una norma sobre aquest tema, i si la sentència no determina res, hauria d'atorgar-se a l'incapacitat la facultat de poder consentir, sobre la base del principi que la limitació de la capacitat ha d'interpretar-se sempre en el sentit menys restrictiu possible.

3.5.4. El tractament de categories especials de dades (dades sensibles)

Com ja s'ha indicat en analitzar el terme *dada*, la gran majoria de textos legals que regulen el tractament de dades personals estableix una distinció entre tipus de dades, de manera que es considera que determinada informació ha de gaudir de més protecció. En aquesta línia, el RGPD, seguint la DPD, no tracta totes les dades de la mateixa manera, sinó que estableix una distinció.

Dins de les dades personals, el RGPD en distingeix i separa unes, les que qualifica com a “especials”. No obstant això, como ja s'ha exposat, aquesta no és l'única solució per la qual hauria pogut optar el legislador. Una altra solució possible seria reconèixer i establir tipus o categories de tractaments, de manera que la dada en si mateixa no fos el que determinés un règim o un altre, sinó

el tipus de tractament (sobre la base de la seva finalitat o les circumstàncies en què tingués lloc). No obstant això, el RGPD segueix el mateix patró que la DPD en establir tipologies de dades.

Dades especials

L'article 9 RGPD porta per rúbrica: "Tractament de categories especials de dades personals". Per tant, el que fa especial un tractament és el tipus de dades a les quals fa referència, i no les circumstàncies d'aquest. Aquestes dades especials també es coneixen com a *dades sensibles*.

1) Dades que tenen la categoria d'especials (art. 9 RGPD). Es tracta de les dades personals que revelin l'origen ètnic o racial, les opinions polítiques, les conviccions religioses o filosòfiques, o l'afiliació sindical, i el tractament de dades genètiques, dades biomètriques dirigides a identificar de manera unívoca a una persona física, dades relatives a la salut o dades relatives a la vida sexual o l'orientació sexuals d'una persona física" (art. 9.1 RGPD³¹).

⁽³¹⁾Aspecte llegiu el Considerant 51 del RGPD.

A continuació s'exposen les diferències principals entre l'article 8 DPD i l'article 9 RGPD.

En el RGPD s'inclouen noves categories de dades respecte a les que preveu la DPD. És el cas de les dades genètiques i biomètriques. Abans de l'aprovació del RGPD, alguns autors defensaven que les dades genètiques podien considerar-se incloses dins de les dades de salut. No obstant això, ha d'admetre's que no totes les dades genètiques estan relacionades amb la salut. Per tant, el fet d'incloure el terme *dada genètica* comporta que ja no hi ha dubtes que queden protegides de manera especial tots aquests tipus de dades.

Definició de dades

Vegeu la definició de tots els tipus de dades en l'article 4 RGPD.

En altres supòsits es produeix una variació de la redacció i dels termes utilitzats.

Concretament, quant a les dades relatives a la sexualitat (DPD), el RGPD estableix el següent: dades relatives a la vida sexual o l'orientació sexual d'una persona física. Per tant, aquest últim supòsit és més ampli que el de la DPD.

Una altra categoria a tenir en compte és la relativa a les dades sobre condemnes i infraccions penals. Aquest tipus de dades, si bé no es qualifiquen com a dades sensibles, sí tenen unes peculiaritats quant al tractament. L'article 10 RGPD disposa que

"El tractament de dades personals relatives a condemnes i infraccions penals o mesures de seguretat connexes sobre la base de l'article 6, apartat 1, només pot dur-se a terme sota la supervisió de les autoritats públiques o quan ho autoritzi el dret de la Unió o dels estats membres que estableixi garanties adequades per als drets i llibertats dels interessats. Solament pot portar-se un registre complet de condemnes penals sota el control de les autoritats públiques".

Si bé la solució que proporciona el RGPD respecte a les condemnes i infraccions penals i mesures de seguretat és molt similar a la de la DPD, no passa el mateix quant al tractament de dades relatiu a sancions administratives o processos civils. El text DPD estableix que "els estats membres poden establir que el

tractament de dades relatives a sancions administratives o processos civils es dugui a terme així mateix sota el control dels poders públics". El RGPD no diu res sobre aquest tema.

2) Condicions per a tractar les dades especials (sensibles). Les condicions per a tractar les dades sensibles no difereixen gaire entre la DPD i el RGPD.

De la mateixa manera que preveia l'article 8 DPD, l'article 9 RGPD parteix d'un principi prohibitiu del tractament de les dades sensibles. L'article 9.1 RGPD determina que "queda prohibit el tractament de dades personals que revelin [...]".

No obstant això, després d'establir aquesta prohibició tan radical³², s'estableix que "l'apartat 1 no és aplicable quan concorre una de les circumstàncies següents: [...]" (art. 9.2 RGPD), de manera que es pot aixecar la prohibició en els supòsits que aquest precepte enumera a continuació.

(32) Pel que fa a l'aixecament de la prohibició de tractar aquestes dades particularment sensibles, vegeu els Considerants 52 a 56 del RGPD.

En definitiva, de la mateixa manera que s'establia en l'article 8 DPD, l'article 9 RGPD determina una regla general de prohibició i a continuació una relació d'excepcions a aquesta prohibició.

Article 9.2 RGPD:

"L'apartat 1 no és aplicable quan concorre una de les circumstàncies següents:

- a) l'interessat ha donat el seu consentiment explícit, excepte quan el dret de la Unió o dels estats membres estableixi que la prohibició esmentada en l'apartat 1 no pot ser aixecada per l'interessat;
- b) el tractament és necessari per al compliment d'obligacions i l'exercici de drets específics del responsable del tractament o de l'interessat en l'àmbit del dret laboral i de la seguretat i protecció social,
- c) el tractament és necessari per a protegir interessos vitals de l'interessat o d'una altra persona física,
- d) el tractament és efectuat, en l'àmbit de les seves activitats legítimes i amb les garanties degudes, per una fundació, una associació o qualsevol altre organisme sense ànim de lucre, la finalitat del qual sigui política, filosòfica, religiosa o sindical,
- e) el tractament es refereix a dades personals que l'interessat ha fet públiques manifestament;
- f) el tractament és necessari per a la formulació, l'exercici o la defensa de reclamacions o quan els tribunals actuïn en exercici de la seva funció judicial;
- g) el tractament és necessari per raons d'un interès públic essencial, sobre la base del dret de la Unió o dels estats membres,
- h) el tractament és necessari per a finalitats de medicina preventiva o laboral, avaluació de la capacitat laboral del treballador, diagnòstic mèdic, prestació d'assistència o tractament de tipus sanitari o social, o gestió dels sistemes i serveis d'assistència sanitària i social, sobre la base del dret de la Unió o dels estats membres o en virtut d'un contracte amb un professional sanitari
- i) el tractament és necessari per raons d'interès públic en l'àmbit de la salut pública, com la protecció enfront d'amenaques transfrontereres greus per a la salut, o per a garantir nivells elevats de qualitat i de seguretat de l'assistència sanitària i dels medicaments o productes sanitaris, sobre la base del dret de la Unió o dels estats membres que estableixi

mesures adequades i específiques per a protegir els drets i llibertats de l'interessat, en particular el secret professional,

j) el tractament és necessari amb finalitats d'arxiu en interès públic, finalitats de recerca científica o històrica o finalitats estadístiques, de conformitat amb l'article 89, apartat 1, sobre la base del dret de la Unió o dels estats membres, que ha de ser proporcional a l'objectiu perseguit, respectar en l'essencial el dret a la protecció de dades i establir mesures adequades i específiques per a protegir els interessos i drets fonamentals de l'interessat.

Quant a l'atorgament del consentiment, noteu que l'article 9.2.a) RGPD estableix l'exigència de consentiment explícit. Es considera que amb l'exigència d'un consentiment explícit, en lloc d'un consentiment inequívoc (tal com estableix l'article 4.11 RGPD com a regla general), es dóna més protecció a l'afectat en la mesura que la prestació del consentiment no és tan automàtica.

Quant a les diferències entre el contingut de l'article 8 DPD i article 9 RGPD respecte al tractament de les denominades dades sensibles, poden determinar-se les següents:

1) La manera de fer referència a les excepcions a la regla general continguda en el primer paràgraf dels articles respectius. Així, en la DPD es disposava que "no s'aplica quan", mentre que el RGPD fa referència al fet que "concorri una de les circumstàncies següents". Per tant, en el text RGPD queda clar que per a la seva aplicació n'hi ha prou que en concorri una.

2) Quant a la possibilitat d'establir excepcions, l'article 8.4 DPD determinava que "sempre que disposin les garanties adequades, els estats membres poden, per motius d'interès públic importants, establir altres excepcions, a més de les que preveu l'apartat 2, bé mitjançant la legislació nacional, bé per decisió de l'autoritat de control". Per tant, això comportaria afegir altres excepcions a les ja previstes.

Aquesta possibilitat també es preveu en l'article 9.2.g) RGPD si bé la seva redacció és una mica diferent: disposa que la prohibició de no tractar les dades sensibles no és aplicable quan "el tractament és necessari per raons d'un interès públic essencial, sobre la base del dret de la Unió o dels estats membres, que ha de ser proporcional a l'objectiu perseguit, respectar en l'essencial el dret a la protecció de dades i establir mesures adequades i específiques per a protegir els interessos i drets fonamentals de l'interessat".

No obstant això, hi ha matisos entre la redacció de l'article 8.4 DPD i la de l'article 9.2.g) RGPD, alguns dels quals són rellevants.

Excepcions en el tractament de dades

Si bé la DPD determinava que són els estats els qui poden establir altres excepcions, amb la qual cosa es dedueix que com a mínim ha d'adoptar-se una disposició o regulació en què es ponderin els drets en joc i especialment l'adopció de les garanties adequades, en canvi, sobre la base del text del RGPD sembla que sense necessitat d'adoptar aquesta disposició, poden establir-se excepcions si concorre una circumstància concreta: que el tractament sigui necessari per raons d'un interès públic essencial. No obstant això, no es determina ni qui ha de dur a terme aquesta valoració, ni com ha d'adoptar-se (mitjançant quin instrument). Només es determina quins elements han de tenir-se en compte: sobre

la base del dret de la Unió o dels estats membres, que ha de ser proporcional a l'objectiu perseguit, respectar en l'essencial el dret a la protecció de dades i establir mesures adequades i específiques per a protegir els interessos i drets fonamentals de l'interessat.

Per tant, l'article 9.2.g) RGPD fins i tot podria interpretar-se en el sentit que és el RT qui pot adoptar la decisió de tractar les dades sobre la base del que ell considerés un interès públic essencial. Aquesta solució no sembla la més adequada. En canvi, en el text de la DPD semblava més clar que calia adoptar una mesura legislativa abans de poder introduir una altra excepció.

En aquest sentit es considera positiva la referència que fa l'art. 9.2 LOPDGDD, que determina que els tractaments que s'esmenten han d'estar emparats en una norma amb rang de Llei. Disposa aquest precepte que: "2. Els tractaments de dades que preveuen les lletres g), h) i i) de l'article 9.2 del Reglament (UE) 2016/679 fonamentats en el dret espanyol han d'estar emparats en una norma amb rang de llei, que pot establir requisits addicionals relatius a la seva seguretat i confidencialitat. En particular, aquesta norma pot emparar el tractament de dades en l'àmbit de la salut quan així ho exigeixi la gestió dels sistemes i els serveis d'assistència sanitària i social, pública i privada, o l'execució d'un contracte d'assegurança del qual l'afectat sigui part".

A més, la redacció de la DPD establia una garantia ulterior, en la mesura que, segons disposava l'article 8.6, "Les excepcions a les disposicions de l'apartat 1 que estableixen els apartats 4 i 5 s'han de notificar a la Comissió". Això és, una vegada establerta l'excepció, aquesta ha de notificar-se a la Comissió, amb la qual cosa sembla que hi ha un control suplementari.

3) En relació amb les dades de salut, el RGPD estableix més supòsits en què les dades poden tractar-se prescindint del consentiment explícit de l'afectat. Això en part és raonable, ja que cada vegada la casuística és més àmplia i han de preveure's més escenaris dels que la DPD va preveure inicialment. Una altra cosa és que això sigui desitjable, però d'alguna manera és una conseqüència lògica de la complexitat dels tractaments sanitaris i de la necessitat de tenir aquest tipus d'informació interconnectada.

Considerant 54 RGPD, DA 17.2 de la LOPDGDD

Al respecte, tingueu en compte el Considerant 54 RGPD. Vegeu també la DA 17.2 de la LOPDGDD, que estableix una sèrie de criteris en relació al tractament de dades en la investigació en la salut. També cal tenir en compte la Disposició transitòria 6a que fa referència a la reutilització de les dades amb finalitats d'investigació en matèria de salut i biomedicina, respecte a dades recollides amb anterioritat a l'entrada en vigor de la LO 3/2018. Finalment cal tenir present la Disposició final 9a, que modifica la Llei 41/2002, de 14 de novembre, pel que fa a l'accés a la història clínica.

4) Així mateix, el RGPD preveu nous supòsits recollits en els articles 9.2.f), 9.2.h), 9.2.i) i 9.2.j) RGPD.

La LOPDGG regula expressament la possibilitat d'aixecar l'excepció contemplada a l'art. 9.2.a) RGPD. Es tracta concretament de l'excepció segons la qual mitjançant el consentiment explícit de l'afectat es puguin tractar categories especials de dades.

La Llei espanyola (art. 9.1 LOPDGDD) és restrictiva en la mesura que determina que el mer consentiment de l'afectat **no és suficient per aixecar la prohibició del tractament** de dades la **finalitat principal del qual sigui** identificar la ideologia, afiliació sindical, religió, orientació sexual, creences o origen racial o ètnic.

Concretament l'art. 9.1 LOPDGDD disposa que:

“1. Als efectes de l'article 9.2.a) del Reglament (UE) 2016/679, a fi d'evitar situacions discriminatòries, el mer consentiment de l'afectat no és suficient per aixecar la prohibició del tractament de dades la finalitat principal del qual sigui identificar la seva ideologia, afiliació sindical, religió, orientació sexual, creences o origen racial o ètnic.

El que disposa el paràgraf anterior no impedeix el tractament de les dades esmentades a l'empara de la resta de supòsits que preveu l'article 9.2 del Reglament (UE) 2016/679, quan així escaigui”.

Pel que fa a aquesta restricció (art. 9.1 LOPDGDD), cal tenir en compte que:

i.- No afecta totes les dades contemplades com especials ex art. 9.1 RGPD.

ii.- La finalitat és la d'evitar situacions discriminatòries.

iii.- Contempla els tractaments que tenen una determinada finalitat: “identificar la ideologia, afiliació sindical, religió, orientació sexual, creences o origen racial o ètnic”.

Per tant, sí que es permet el tractament d'aquest tipus de dades en altres casos contemplats a l'art. 9.2 RGPD. Per exemple, el supòsit regulat a l'art. 9.2.b) RGPD, compliment d'obligacions i exercici de drets en l'àmbit laboral, o bé l'art. 9.2.d) RGPD, tractament efectuat per part de fundacions o associacions sense ànim de lucre la finalitat de les quals és política, filosòfica, religiosa o sindical.

Quant al tractament de les dades relatives a la ideologia, i més concretament respecte les opinions polítiques, i en la mesura que el simple consentiment de l'afectat no és suficient (art. 9.1 LOPDGDD), la Disposició final 3a de la LOPDGDD va modificar la Llei orgànica 5/1985, de 19 de juny, del règim electoral general (LOREG).

Una d'aquestes modificacions fou la introducció d'un nou article 58-bis amb el contingut següent:

«Article cinquanta-vuit bis. Utilització de mitjans tecnològics i dades personals en les activitats electorals.

1. La recopilació de dades personals relatives a les opinions polítiques de les persones que duguin a terme els partits polítics en el marc de les seves activitats electorals està emparada en l'interès públic únicament quan s'ofereixin garanties adequades.

2. Els partits polítics, les coalicions i les agrupacions electorals poden utilitzar dades personals obtingudes en pàgines web i altres fonts d'accés públic per a la pràctica d'activitats polítiques durant el període electoral.

3. L'enviament de propaganda electoral per mitjans electrònics o sistemes de missatgeria i la contractació de propaganda electoral en xarxes socials o mitjans equivalents no tenen la consideració d'activitat o comunicació comercial.

4. Les activitats divulgatives referides anteriorment han d'identificar de manera destacada la seva naturalesa electoral.

5. S'ha de facilitar al destinatari una manera senzilla i gratuïta d'exercici del dret d'oposició.»

Aquest precepte va aixecar bastanta polèmica. Tant és així que l'AEPD va publicar la Circular 1/2019, de 7 de març, que establia unes pautes relatives a la interpretació d'aquest precepte.

Es tracta de la “Circular 1/2019, de 7 de març, de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, sobre el tractament de dades personals relatives a opinions polítiques i enviament de propaganda electoral per mitjans electrònics o sistemes de missatgeria per part de partits polítics, federacions, coalicions i agrupacions d'electors a l'ampara de l'article 58 bis de la Llei Orgànica 5/1985, de 19 de juny, del Règim Electoral General”, publicada al BOE núm. 60 d'11 de març de 2019.

El TC, el 12 de març de 2019 va admetre a tràmit el recurs d'inconstitucionalitat promogut pel Defensor del Poble contra l'article 58 bis.1 de la Llei Orgànica 5/1985, de 19 de juny, del règim electoral general, incorporat a aquesta Llei orgànica per la disposició final tercera, punt dos, de la Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (núm. d'assumpte 1405-2019). Vid: https://www.tribunalconstitucional.es/NotasDePrensaDocumentos/NP_2019_029/P%201405-2019.pdf.

El TC, en la STC 76/2019, de 22 de maig de 2019 va estimar el recurs d'inconstitucionalitat i va declarar nul el precepte impugnats. Vegeu al respecte el BOE núm. 151 de 25 de juny de 2019.

Així mateix cal tenir en compte, pel que fa als tractaments relatius a “categories especials de dades”, la previsió específica de l'art. 9.2. LOPDGDD. Aquest precepte determina que: “Els tractaments de dades que preveuen les lletres g), h) i i) de l'article 9.2 del Reglament (UE) 2016/679 fonamentats en el dret espanyol han d'estar emparats en una norma amb rang de llei, que pot establir requisits addicionals relatius a la seva seguretat i confidencialitat.

En particular, aquesta norma pot emparar el tractament de dades en l'àmbit de la salut quan així ho exigeixi la gestió dels sistemes i els serveis d'assistència sanitària i social, pública i privada, o l'execució d'un contracte d'assegurança del qual l'afectat sigui part”.

3.6. Els subjectes que participen en el tractament de dades

Quant a l'àmbit subjectiu, resulta oportú distingir entre els subjectes que **participen del tractament** i els que el **supervisen** (les autoritats de protecció de dades i el DPO). El primer aspecte s'analitza en aquest apartat i el segon en el següent.

L'estudi dels subjectes que participen d'un tractament es pot analitzar des de la perspectiva d'una relació jurídica. Aquesta relació està integrada en un dels extrems pel responsable del tractament i en l'altre per l'afectat o interessat

(el subjecte a qui fan referència les dades objecte de tractament). En la majoria dels tractaments també poden participar en aquesta relació l'encarregat o subencarregat i també pot trobar-s'hi el destinatari o destinataris i els tercers.

3.6.1. Els subjectes que tracten les dades personals

En aquesta qüestió, el RGPD no ha introduït gaires canvis i això pot ser criticable. De fet, pràcticament es produeix una continuïtat en aquest àmbit, entre la regulació de la DPD i el RGPD.

Per a alguns autors resulta qüestionable el fet que es mantingui la distinció entre responsable i encarregat del tractament, assignant al 1r. la responsabilitat principal. Tanmateix, això no sembla la solució més adequada en un context en què hi ha molts subjectes que hi intervenen i no sempre és fàcil identificar la responsabilitat de cadascun:

1) D'una banda, en determinats contextos, per exemple en la computació en el núvol, no és cert que el denominat *responsable* tingui facultat per a dirigir i decidir sempre la finalitat i l'evolució del tractament.

2) El fet de mantenir la distinció en els termes establerts sembla que sigui més un mecanisme per a proporcionar sortida als diferents actors/responsables potencials, i com un mecanisme per a eludir les seves responsabilitats. D'aquesta manera, el subjecte afectat es veu confós possiblement per no saber exactament a qui demandar.

3) Alguns autors (De Hert, per exemple) consideren que tothom qui tracta les dades hauria de tenir un mateix nivell de responsabilitat i no troben justificació en què els que participen d'alguna manera en el tractament de la informació personal no hagin de fer front a les responsabilitats respectives.

L'únic element que es valora favorablement és la introducció de la responsabilitat solidària.

En definitiva, es tracta d'un esquema (els subjectes existents i la distribució de les seves responsabilitats) ja una mica anacrònic, que no donaria resposta efectiva a la relació que s'estableix actualment i que permet eludir responsabilitats en segons quins casos, a aquells que tracten DP.

A continuació, s'analitzarà el règim jurídic al que estan sotmesos dels subjectes que tracten les DP segons el RGPD.

Responsable del tractament (RT)

L'article 4.7 RGPD estableix que el "responsable del tractament" o "responsable" és "la persona física o jurídica, autoritat pública, servei o un altre organisme que, sol o juntament amb d'altres, **determina les finalitats i els mitjans del tractament**; si el dret de la Unió o dels estats membres determina les finalitats i els mitjans del tractament, el responsable del tractament o els criteris específics per al seu nomenament pot establir-los el dret de la Unió o dels estats membres".

Per tant, allò que caracteritza al RT és el fet de prendre una decisió, això és, determinar les finalitats i mitjans del tractament.

El RGPD preveu i fa referència especialment als supòsits en què hi hagi més d'un RT, de manera que en aquest cas aquests subjectes són considerats com corresponsables del tractament. Així ho estableix l'article 26 RGPD, segons el qual,

"quan dos o més responsables determinen conjuntament els objectius i els mitjans del tractament se'ls considera corresponsables del tractament. Els corresponsables han de determinar de manera transparent i de mutu acord les seves responsabilitats respectives en el compliment de les obligacions imposades per aquest Reglament, en particular quant a l'exercici dels drets de l'interessat i a les seves obligacions de subministrament d'informació a què es refereixen els articles 13 i 14, excepte, i en la mesura en què, les seves responsabilitats es regeixin pel dret de la Unió o dels estats membres que se'ls apliqui a ells³³ .. [...]" (art. 26.1 RGPD).

⁽³³⁾Vegeu l'art. 29 LOPDGDD, relatiu als "Supòsits de corresponsabilitat en el tractament.", i que estableix: La determinació de les responsabilitats a què es refereix l'article 26.1 del Reglament (UE) 2016/679 s'ha de fer atenent a les activitats que efectivament dugui a terme cadascun dels corresponsables del tractament'

Aquest acord ha de reflectir degudament les funcions i relacions respectives dels corresponsables en relació amb els interessats, i els aspectes essencials d'aquest acord s'han de posar a disposició de l'interessat (art. 26.2 RGPD).

No obstant això, amb independència dels termes de l'acord, els interessats poden exercir els drets que els reconeix aquest Reglament davant de cadascun dels responsables, i en contra de cadascun d'ells (art. 26.3 RGPD).

Per tant, l'article 26.3 RGPD sembla que dóna a entendre que en les relacions externes, davant els afectats pel tractament, s'establiria un tipus de responsabilitat solidària, de manera que qualsevol dels RT respondria del compliment de totes les obligacions. Això és, els pactes interns que poguessin establir, de distribució de les seves respectives funcions i responsabilitats, no afectarien l'esfera externa i l'exercici dels drets pels afectats.

Quant a les funcions que duu a terme el RT, aquestes es poden agrupar tenint en compte bàsicament 3 moments:

- un primer moment en què es planifica (projecta) el tractament i es determinen els mitjans del tractament,
- un segon moment en què s'efectua el tractament i

- el tercer moment de finalització del tractament.

No obstant això, abans d'analitzar les funcions del RT i les diferents etapes en les quals intervé, cal tenir en compte el canvi de perspectiva que ha representat el RGPD en relació amb la possibilitat d'iniciar un tractament de dades.

En el marc de la Directiva (DPD) calia, com a regla general, notificar a l'autoritat de control amb anterioritat a la realització d'un tractament (art. 18.1 DPD) la voluntat de dur-lo a terme. Si bé en alguns casos els estats podien disposar la simplificació o l'omissió d'aquesta notificació (art. 18.2 DPD) o que alguns tractaments fossin notificats eventualment d'una manera simplificada (art. 18.5 DPD). L'article 19 DPD feia referència al contingut d'aquesta notificació.

Si bé en el marc de la LOPD de 1999 calia inscriure els fitxers, la perspectiva del RGPD és diferent, en principi es pot procedir al tractament de dades assumint el RT una sèrie d'obligacions. En el marc del RGPD, si es donen les condicions de legitimació previstes (art. 5 i 6 RGPD), el tractament pot dur-se a terme. En tot cas el RT, en iniciar el tractament, ha de prendre una sèrie de precaucions i ha d'assegurar-se que compleix amb la normativa. Així mateix ha de poder acreditar que això és així en cas que se sotmeti a un control per part de l'autoritat competent (principi de responsabilitat proactiva, exarticle 5.2 RGPD).

Per tant, el RT ha de ser conscient del que vol dur a terme i valorar, abans d'iniciar un tractament, quina estratègia vol seguir (cf ha de sospesar adequadament quines dades necessita i com les tractarà, i adoptar la tecnologia que sigui més adequada).

Així mateix, quan sigui necessari, haurà de dur a terme una valoració de l'impacte que respecte de la privacitat pot comportar el tractament de dades que vol realitzar (*privacy impact assessment*). Avaluació de l'impacte relativa a la protecció de dades³⁴ (art. 35 RGPD).

També ha d'implementar des d'un primer moment mesures de privacitat basades en el disseny (art. 25 RGPD) i en segons quins casos procedir a la consulta prèvia davant l'autoritat de control.³⁵ (art. 36 RGPD).

⁽³⁵⁾Segons l'art. 73.d) LOPDGDD, es considera una infracció greu. "La falta d'adopció de les mesures tècniques i organitzatives que siguin apropiades per aplicar de manera efectiva els principis de protecció de dades des del disseny, així com la no integració de les garanties necessàries en el tractament, en els termes que exigeix l'article 25 del Reglament (UE) 2016/679". D'altra banda, pel que fa a la consulta prèvia en el marc de la LOPDGDD, vid art. 28.1.

D'altra banda cal que porti a terme un registre de les activitats de tractament (art. 30 RGPD).

Article 5.2

"El responsable del tractament serà responsable del compliment del que disposa l'apartat 1 i ha de ser capaç de demostrar-ho (responsabilitat proactiva)".

⁽³⁴⁾Vegeu art. 28.1 LOPDGDD. El fet de no dur a terme l'avaluació d'impacte pot constituir una infracció greu de la normativa (art. 73.t. LOPDGDD).

Per tant, el RT no té un xec en blanc per a tractar les dades de qualsevol manera, sinó que abans de dur a terme un tractament ha de valorar-ne, pensar-ne i estudiar-ne la conveniència i la manera de dur-lo a terme d'acord amb la normativa, i especialment d'acord amb els principis de protecció de dades.

Per a això ha de dotar-se dels mitjans tècnics i personals adequats. I durant el tractament també ha disposar d'una sèrie de garanties i especialment dotar-se de les mesures de seguretat que siguin necessàries.

No obstant això, el conjunt de les obligacions que corresponen al RT estan definides per aquesta nova perspectiva a la qual s'ha fet referència i que representa un canvi de filosofia que pot identificar-se com “de la notificació prèvia, al principi d'*accountability*, és a dir, al principi de responsabilitat proactiva”.

Els deures de notificació establerts en la DPD aviat es van descobrir una mica inútils, especialment tenint en compte la infinitat de tractaments duts a terme. A més, la idea originària que hi hauria un tractament limitat a un determinat país, sota una autoritat de control, quedava superada. Per això, al poc temps d'adoptar-se la directiva es va considerar que aquest sistema quedava una mica obsolet.

En el text del RGPD, simplement no és que s'hagi reemplaçat tècnicament la notificació per altres disposicions. Però *de facto* es pot dir que ha estat substituïda pel deure d'*accountability*.

Això és, en definitiva es produeix una inversió de la càrrega de la prova: si abans l'RT havia d'acreditar que complia davant l'autoritat, ara es tracta de desenvolupar diligentment totes les funcions encomanades a l'RT. Entre aquestes funcions destaca: tenir un registre dels tractaments efectuats; adoptar una sèrie de mesures (*privacy impact assessment* quan escaigui, més l'adopció de mesures tecnològiques que siguin *privacy friendly* o bé fer una consulta davant l'autoritat de protecció de dades competent) i, sobre la base d'això, poder demostrar que es compleix amb la normativa de protecció de dades quan sigui requerit.

En definitiva, el responsable del tractament ha d'assegurar-se que compleix amb la normativa de protecció de dades i estar en condicions de poder-ho demostrar. A l'hora d'adoptar determinades mesures, per exemple dur a terme una avaluació d'impacte o platejar una consulta prèvia davant l'Autoritat de control, ha de tenir en compte determinats riscos a què es pot veure sotmès el tractament (art. 28.2 LOPDGDD).

En conseqüència això comporta:

1) Abans d'iniciar el tractament:

- verificar que es compleix amb la normativa de protecció de dades;
- respectar els principis de protecció de dades;
- verificar si el tractament és lícit (té un fonament legal);
- quan sigui necessari, dur a terme una valoració de l'impacte que pot tenir, respecte de la privacitat, el tractament de dades que es vol dur a terme (*privacy impact assessment*);
- quan sigui necessari, fer la consulta prèvia a l'autoritat de protecció de dades competent;
- dotar-se dels mitjans tècnics i personals adequats;
- en cas de triar encarregats del tractament, fer-ho amb la diligència deguda i formalitzar un contracte o un altre negoci jurídic.

En qualsevol cas, ha de tenir-se en compte el canvi de perspectiva que representa l'adopció del RGPD. Un dels principis bàsics del nou marc legal és el de *data protection by design* i *data protection by default*.

El RGPD estableix noves obligacions per implementar les mesures tecnològiques que afavoreixin la privacitat des del primer moment de la concepció d'un producte/servei que comporti el tractament d'informació personal. També han de seleccionar-se les tècniques que són més protectores de la protecció de la privacitat d'un subjecte. Principis tots ells que són fonamentals per a les empreses en el moment de dissenyar nous productes.

2) Durant el tractament:

- Durant el tractament, adoptar una sèrie de garanties;
- Portar un registre de les activitats de tractament efectuades sota la seva responsabilitat, amb la informació que exigeix l'article 30.1 RGPD;
- Dotar-se dels mitjans tècnics i personals adequats;
- En cas de triar encarregats del tractament, fer-ho amb la diligència deguda i subscriure un negoci jurídic;
- Adoptar les mesures de seguretat necessàries;
- Complir amb les obligacions pròpies del responsable;
- Donar resposta a l'exercici dels drets per part de l'afectat/interessat;
- Poder demostrar que es compleix amb la normativa (principi de responsabilitat = *accountability*). Entre les maneres d'acreditar que es compleix degudament amb la normativa destaquem:
  - el fet de tenir un *privacy seal*
  - estar vinculat per unes BCR i complir-les

3) En finalitzar el tractament:

- Determinar si han de suprimir-se les dades o bé limitar-se el seu tractament;

- Fer front al possible exercici d'accions per part de l'afectat/interessat;
- Valorar si es posa fi a la relació amb l'ET i, en tot cas, veure com s'acaba (si han de retornar-se les dades o no).

Quin és el marc d'actuació del RT? Segons disposa l'article 24.1 RGPD, tenint en compte la naturalesa, l'àmbit, el context i les finalitats del tractament, així com els riscos de probabilitat i gravetat diversa per als drets i les llibertats de les persones físiques, el responsable del tractament ha d'aplicar mesures tècniques i organitzatives apropiades per garantir i poder demostrar que el tractament és conforme a aquest Reglament. Aquestes mesures s'han de revisar i actualitzar quan sigui necessari.

Per tant, el RT ha d'adoptar una sèrie de mesures en relació amb el tractament.

Per a això, quins elements ha de tenir en compte? Ha de tenir-se en compte la naturalesa, l'àmbit, el context, les finalitats del tractament, així com els riscos de probabilitat i gravetat diversa que comporta el tractament per als drets i les llibertats de les persones físiques (art. 24.1 RGPD), així com l'estat de la tècnica i el cost de l'aplicació d'aquestes mesures (art. 25.1 RGPD). Tant en el moment de determinar els mitjans de tractament com en el moment del tractament mateix, el RT actua i pren decisions tenint en compte una sèrie d'elements: l'estat de la tècnica, el cost de l'aplicació i la naturalesa, l'àmbit, el context i les finalitats del tractament, així com els riscos de probabilitat i gravetat diversa que comporta el tractament per als drets i llibertats de les persones físiques (art. 25.1 RGPD). Per tant, aquests elements serveixen al RT com a "paràmetre" per a determinar si s'ha actuat adequadament i també lògicament s'han de tenir en compte a l'hora d'avaluar com ha exercit la seva labor³⁶.

⁽³⁶⁾Vegeu art. 28.2 LOPDGDD.

Quines mesures han d'adoptar-se? El RT ha d'aplicar, tant en el moment de determinar els mitjans de tractament com en el moment del tractament, mesures tècniques i organitzatives apropiades (art. 24.2 i 25.1 RGPD), i entre les mesures tècniques i organitzatives apropiades s'assenyalen la seudonimització. Aquestes mesures apropiades tenen com a objectiu aplicar de manera efectiva els principis de protecció de dades. Entre aquests principis es destaca el principi de minimització de les dades, per a poder integrar d'aquesta manera les garanties necessàries en el tractament (art. 25 RGPD).

I sobre la base d'aquests paràmetres, el RT adopta mesures tècniques i organitzatives apropiades. Concretament es consideren com a tals

"la seudonimització, concebudes per aplicar de manera efectiva els principis de protecció de dades, com la minimització de dades, i integrar les garanties necessàries en el tractament, a fi de complir els requisits d'aquest Reglament i de protegir els drets dels interessats" (art. 25.1 RGPD).

Així mateix, es considera un element clau, a l'hora de prendre les mesures que es considerin oportunes, el respecte als principis de protecció de dades. Singularment, els principis de minimització de les dades:

Article 25.2

“El responsable del tractament ha d’aplicar les mesures tècniques i organitzatives apropiades amb la intenció de garantir que, per defecte, solament es tracten les dades personals que siguin necessàries per a cadascuna de les finalitats específiques del tractament. Aquesta obligació s’aplica a la quantitat de dades personals recollides, a l’abast del tractament, al termini de conservació i a la seva accessibilitat. Aquestes mesures han de garantir en particular que, per defecte, les dades personals no siguin accessibles, sense la intervenció de la persona, a un nombre indeterminat de persones físiques³⁷.”

⁽³⁷⁾Constitueix una infracció greu de la LOPDGDD la 'La falta d’adopció de les mesures tècniques i organitzatives apropiades per garantir que, per defecte, només es tracten les dades personals necessàries per a cadascuna de les finalitats específiques del tractament [...]’ (art. 73.6. LOPDGDD).

Per tant, el principi de minimització ha de complir-se en diferents moments i respecte de diferents aspectes:

- la quantitat de dades recollides
- l’extensió del tractament
- el termini de conservació/accessibilitat

I totes aquestes mesures, per a què? A fi de garantir i poder demostrar que el tractament és conforme amb aquest Reglament. Aquestes mesures es revisen i actualitzen quan és necessari (art. 24.1 RGPD) i a fi de complir els requisits d’aquest RGPD per a protegir els drets dels interessats (art. 25.1).

Article 25.3.

“Es pot utilitzar un mecanisme de certificació aprovat d’acord a l’article 42, com a element per acreditar el compliment de les obligacions establertes als apartats 1 i 2 d’aquest article.”

D’altra banda ha de tenir-se en compte que en els casos en què el RT o l’encarregat del tractament (ET) no estan establerts en la Unió, han de designar un representant a la Unió, segons disposa l’article 27 RGPD. Aquest precepte també preveu supòsits en què no cal designar aquest representant i, en qualsevol cas, la seva designació s’ha d’entendre sense perjudici de les accions que es poden emprendre contra el mateix responsable o encarregat (art. 27.5 RGPD).

Entre les obligacions concretes del responsable del tractament destaquen les següents:

1) Tenir un registre. Dins del deure diligència del tractament de les DP es troba el deure de tenir un Registre de les activitats de tractament efectuades.

L’article 30 RGPD (Registre de les activitats de tractament) disposa que:

“1. Cada responsable, o el seu representant, ha de portar un registre de les activitats de tractament efectuades sota la seva responsabilitat. Aquest registre ha de contenir tota la informació indicada a continuació:

- a) el nom i les dades de contacte del responsable i, si escau, del corresponent, del representant del responsable i del delegat de protecció de dades;
- b) les finalitats del tractament;
- c) una descripció de les categories d'interessats i de les categories de dades personals;
- d) les categories de destinataris als quals s'han comunicat o es comunicaran les dades personals, inclosos els destinataris en tercers països o en organitzacions internacionals;
- e) si escau, les transferències de dades personals a un tercer país o a una organització internacional, inclosa la identificació d'aquest tercer país o organització internacional
- f) quan sigui possible, els terminis previstos per a la supressió de les diferents categories de dades;
- g) quan sigui possible, una descripció general de les mesures tècniques i organitzatives de seguretat.”

Article 30.3.

“Els registres a què es refereixen els apartats 1 i 2 han de constar per escrit, inclòs el format electrònic.”

Article 30.4.

“El responsable o l'encarregat del tractament han de posar el registre a disposició de l'autoritat de control que ho sol·liciti.”

Article 30.5.

“Les obligacions indicades en els apartats 1 i 2 no s'apliquen a cap empresa ni organització que tingui menys de 250 treballadors, tret que el tractament comporti un risc per als drets i les llibertats dels interessats, no sigui ocasional o inclogui les categories especials de dades personals indicades en l'article 9, apartat 1, o dades personals relatives a condemnes i infraccions penals a què es refereix l'article 10.”

En el marc de la LOPDGDD, l'art. 31 estableix el deure de responsables i encarregats del tractament de mantenir un registre de les activitats, tal com s'estableix a l'art. 30 RGPD. D'altra banda, en el cas que es designi un delegat de protecció de dades, caldrà comunicar-li qualsevol addició, modificació o exclusió en el contingut del registre (art. 31.iii LOPDGDD). Així mateix constitueix una infracció greu segons la LOPDGDD, el fet de no disposar d'un Registre d'activitats del tractament (art. 73.n. LOPDGDD).

2) Cooperar amb l'Autoritat de control. El RT ha de cooperar amb l'autoritat de control quan aquesta ho sol·liciti. Així ho disposa l'art. 31 RGPD:

Article 31.

“El responsable i l'encarregat del tractament, i si escau els seus representants, han de cooperar amb l'autoritat de control que ho sol·liciti en l'acompliment de les seves funcions.³⁸”

⁽³⁸⁾ Constitueix una infracció greu el fet de no col·laborar amb l'autoritat de control (art. 73.o. LOPDGDD).

3) Deures relacionats amb la seguretat. Quant als deures de seguretat, el RGPD introdueix una nova perspectiva: la del risc. En base a aquesta correspon al RT identificar els riscos a què pot estar sotmès el tractament de la informació personal per poder-los prevenir.

L'aproximació basada en el risc consisteix a ajustar les obligacions relatives al tractament de dades als riscos que presenta un determinat tractament de dades a fi d'establir mecanismes adequats de processament de la informació. Per a aquesta valoració es té en compte la naturalesa, el context i la finalitat del tractament, així com la probabilitat i la gravetat dels riscos que un tractament pot representar per als drets i les llibertats dels individus.

Es té en compte un doble nivell d'aproximació des del risc. Algunes obligacions solament resulten aplicables a les activitats que comporten un risc elevat per a les DP. En aquest sentit, s'estableixen obligacions com dur a terme un *data protection impact assessment*, notificar als afectats les violacions de dades o bé la consulta prèvia a les APD.

La perspectiva del risc apareix de nou a les disposicions relatives a *privacy by design i by default*, la designació d'un representant, requisits relatius a la documentació del tractament, així com respecte de l'adopció de les mesures de seguretat.

En aquest sentit, cal proporcionar una sèrie de guies i pautes a les empreses per a ajudar-les a ser conscients del nivell de risc que el tractament de dades personals pot comportar.

Article 32. Seguretat del tractament

"1. Tenint en compte: l'estat de la tècnica, els costos d'aplicació i la naturalesa, l'abast, el context i les finalitats del tractament, així com riscos de probabilitat i gravetat variables per als drets i les llibertats de les persones físiques, el responsable i l'encarregat del tractament han d'aplicar mesures tècniques i organitzatives apropiades per a garantir un nivell de seguretat adequat al risc, que si escau inclogui³⁹, entre d'altres:

- a) la seudonimització i el xifratge de dades personals;
- b) la capacitat de garantir la confidencialitat, la integritat, la disponibilitat i la resiliència permanents dels sistemes i dels serveis de tractament;
- c) la capacitat de restaurar la disponibilitat i l'accés a les dades personals de manera ràpida, en cas d'incident físic o tècnic;
- d) un procés de verificació, avaluació i valoració regulars de l'eficàcia de les mesures tècniques i organitzatives per garantir la seguretat del tractament.

2. En avaluar l'adequació del nivell de seguretat, cal tenir particularment en compte els riscos que presenta el tractament de dades, en particular com a conseqüència de la destrucció, la pèrdua o l'alteració accidental o il·lícita de dades personals transmeses, conservades o tractades d'una altra manera, o la comunicació o l'accés no autoritzats a aquestes dades.

3. L'adhesió a un codi de conducta aprovat d'acord amb l'article 40, o a un mecanisme de certificació aprovat segons l'article 42, pot servir d'element per demostrar el compliment dels requisits que estableix l'apartat 1 d'aquest article.

4. El responsable i l'encarregat del tractament han de prendre mesures per garantir que qualsevol persona que actua sota l'autoritat del responsable o de l'encarregat i que té accés a dades personals solament pot tractar aquestes dades seguint instruccions del responsable, tret que hi estigui obligada en virtut del dret de la Unió o dels estats membres.”

⁽³⁹⁾En el marc de la LOPDGDD constitueix una infracció greu la falta d'adopció de les mesures tècniques i organitzatives que siguin apropiades per garantir un nivell de seguretat adequat al risc del tractament (art. 73.f. LOPDGDD) i l'incompliment, com a conseqüència de la falta de la diligència deguda, de les mesures tècniques i organitzatives que s'hagin implantat (art. 73.g. LOPDGDD).

Una novetat important que ha introduït el RGPD és el deure de notificar les violacions de seguretat, regulat en els articles 33 i 34 RGPD.

- Aquests preceptes distingeixen, d'una banda, entre el deure de notificar una violació de la seguretat de les dades personals a l'autoritat de control (art. 33) i
- la comunicació d'una violació de la seguretat de les dades personals a l'interessat (art. 34).

Quant a la notificació de la violació de la seguretat de les dades a l'autoritat de control:

- La regla general és que, en cas d'una violació de la seguretat, el responsable del tractament l'ha de notificar a l'autoritat de control competent sense dilació indeguda i, si és possible, com a tard 72 hores després que n'hagi tingut constància, tret que sigui improbable que aquesta violació de la seguretat constitueixi un risc per als drets i les llibertats de les persones físiques. Si la notificació a l'autoritat de control no té lloc en el termini de 72 hores, ha d'anar acompanyada dels motius de la dilació.⁴⁰ (art. 33.1 RGPD).

⁽⁴⁰⁾En el marc de la LOPDGDD constitueix una infracció greu l'incompliment del deure de notificació a l'autoritat de protecció de dades d'una violació de seguretat de les dades personals de conformitat amb el que preveu l'article 33 del RGPD (art. 73.r. LOPDGDD).

- Així mateix, l'encarregat del tractament ha de notificar sense dilació indeguda al responsable del tractament les violacions de la seguretat de les quals tingui coneixement (art. 33.2 RGPD).

Article 33.4 RGPD

“3. La notificació que preveu l'apartat 1, com a mínim, ha de fer el següent:

- a) descriure la naturalesa de la violació de la seguretat de les dades personals, i també, quan sigui possible, les categories i el nombre aproximat d'interessats afectats, i les categories i el nombre aproximat de registres de dades personals afectats;
- b) comunicar el nom i les dades de contacte del delegat de protecció de dades o d'un altre punt de contacte en el qual pugui obtenir-se més informació;
- c) descriure les possibles conseqüències de la violació de la seguretat de les dades personals;
- d) descriure les mesures adoptades o proposades pel responsable del tractament per posar remei a la violació de la seguretat, incloent, si escau, les mesures adoptades per mitigar els possibles efectes negatius.

Si no fos possible facilitar la informació simultàniament, i en la mesura en què no ho sigui, la informació s'ha de proporcionar de manera gradual.”

El responsable del tractament ha de documentar qualsevol violació de la seguretat de les dades personals, inclosos els fets relacionats amb aquesta, els seus efectes i les mesures correctives que s'hagin adoptat. Aquesta documentació permet a l'autoritat de control verificar el compliment del que disposa aquest article (art. 33.5 RGPD).

L'altre supòsit el constitueix la comunicació de la violació de la seguretat a l'interessat.

La comunicació a l'interessat no ha de fer-se en tots els casos, sinó “quan sigui probable que la violació de la seguretat de les dades personals comporti un risc alt per als drets i les llibertats de les persones físiques”, en aquest cas el RT l'ha de comunicar a l'interessat sense dilació indeguda⁴¹ (art. 34.1 RGPD).

⁽⁴¹⁾Constitueix una infracció greu de la LOPDGDD l'incompliment del deure de comunicació a l'afectat d'una violació de la seguretat de les dades de conformitat amb el que preveu l'article 34 del RGPD si el responsable del tractament ha estat requerit per l'autoritat de protecció de dades per dur a terme la notificació esmentada (art. 73.s. LOPDGDD).

La comunicació a l'interessat ha de descriure en un llenguatge clar i senzill la naturalesa de la violació de la seguretat, i ha de contenir com a mínim la informació i les mesures a què es refereix l'article 33.3, lletres b), c) i d) (art. 34.2 RGPD).

Com s'ha indicat, no sempre ha de complir-se el deure de comunicació a l'interessat. Concretament, aquesta no és necessària si es compleix alguna de les condicions següents (art. 34.3 RGPD):

a) el responsable del tractament ha adoptat les mesures de protecció tècniques i organitzatives apropiades i les ha aplicat a les dades personals afectades per la violació de la seguretat de les dades personals, en particular les que facin intel·ligibles les dades personals per a qualsevol persona que no estigui autoritzada a accedir-hi, com el xifrat;

b) el responsable del tractament ha pres mesures ulteriors que garanteixen que ja no existeix la probabilitat que es concreti l'alt risc per als drets i les llibertats de l'interessat a què es refereix l'apartat 1.

c) suposa un esforç desproporcionat. En aquest cas, cal optar en el seu lloc per una comunicació pública o una mesura semblant, que informi els interessats de manera igualment efectiva.

Quan el responsable encara no ha comunicat a l'interessat la violació de la seguretat, l'autoritat de control, una vegada considerada la probabilitat que aquesta violació comporti un alt risc, pot exigir-li que ho faci o bé que adopti determinades mesures (art. 34.4 RGPD).

4) L'avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades.

Una altra novetat que incorpora el RGPD és la necessitat de dur a terme, en determinats supòsits, una avaluació de l'impacte relativa a la protecció de dades. Aquesta mesura s'incardina en la filosofia a la qual ja s'ha fet referència, relacionada amb el principi de responsabilitat proactiva⁴² (art. 5.2 RGPD).

⁽⁴²⁾Vegeu al respecte art. 28 LOPDGDD i art. 73.t) LOPDGDD respecte a les conseqüències en el cas de no dur-se a terme l'esmentada avaluació.

Ja s'ha assenyalat el canvi de perspectiva que ha suposat el RGPD, de manera que s'ha evolucionat d'un deure d'haver de demanar autorització per dur a terme un tractament, a la responsabilitat del RT que comporta, entre altres aspectes, valorar si es pot efectuar el tractament previst i en tot cas complir amb les exigències legals.

Segons disposa l'article 35 RGPD,

"1. Quan sigui probable que un tipus de tractament, en particular si utilitza noves tecnologies, i tenint en compte la seva naturalesa, abast, context o finalitats, pot comportar un alt risc per als drets i les llibertats de les persones físiques, abans del tractament el responsable ha d'avaluar l'impacte de les operacions de tractament en la protecció de dades personals. Una única avaluació pot abordar una sèrie d'operacions de tractament similars que comportin alts riscos similars.

2. El responsable del tractament ha de demanar l'assessorament del delegat de protecció de dades, si ha estat nomenat, en realitzar l'avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades.

3. L'avaluació d'impacte relativa a la protecció de les dades s'ha de requerir en particular en els casos següents:

a) avaluació sistemàtica i exhaustiva d'aspectes personals de persones físiques basada en un tractament automatitzat, com l'elaboració de perfils, sobre la base de la qual es prenen decisions que produeixen efectes jurídics per a les persones físiques o que les afecten significativament de manera similar;

b) tractament a gran escala de les categories especials de dades a què es refereix l'article 9, apartat 1, o de les dades personals relatives a condemnes i infraccions penals a què es refereix l'article 10, o

c) observació sistemàtica a gran escala d'una zona d'accés públic.

4. L'autoritat de control ha d'establir i publicar una llista dels tipus d'operacions de tractament que requereixen una avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades.

5. L'autoritat de control també pot establir i publicar la llista dels tipus de tractament que no requereixen avaluacions d'impacte.

6. Abans d'adoptar les llistes, l'autoritat de control competent ha d'aplicar el mecanisme de coherència si aquestes llistes inclouen activitats de tractament que tinguin relació amb l'oferta de béns o serveis als interessats o amb l'observació del seu comportament en diversos estats membres, o activitats de tractament que puguin afectar substancialment la lliure circulació de dades personals a la Unió.

7. L'avaluació ha d'incloure com a mínim:

- a) una descripció sistemàtica de les operacions de tractament previstes i de les finalitats del tractament, inclòs, s'escau, l'interès legítim perseguit pel responsable del tractament;
- b) una avaluació de la necessitat i la proporcionalitat de les operacions de tractament pel que fa a la seva finalitat;
- c) una avaluació dels riscos per als drets i les llibertats dels interessats;
- d) les mesures previstes per afrontar els riscos.

8. El compliment dels codis de conducta pels responsables o encarregats corresponents es tindrà degudament en compte en avaluar les repercussions de les operacions de tractament efectuades per aquests responsables o encarregats.

9. Si escau, el responsable ha de recollir l'opinió dels interessats o dels seus representants en relació amb el tractament previst.

[...]

11. En cas necessari, el responsable ha d'examinar si el tractament es fa d'acord amb l'avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades, almenys quan hi hagi un canvi del risc que representen les operacions de tractament."

Privacy Impact Assessment (PIA)

La noció d'avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades (art. 35 RGPD) és més coneguda per les seves sigles en anglès PIA i prové del dret mediambiental i de la responsabilitat pels danys al medi ambient. L'avaluació d'impacte ha de dur-se a terme, segons el parer del responsable del tractament, i segons la seva valoració personal, quan aquest responsable consideri que el tractament pot comportar un risc rellevant respecte dels drets i les llibertats del subjecte. Els casos en què això pot succeir estan enumerats en el RGPD, així mateix, hi ha uns casos en què aquest risc ja existeix de per si. Es tracta de supòsits de *profiling*, o bé de seguiment sistemàtic de la persona. També en el tractament de dades sensibles.

En qualsevol cas, el PIA ha de fer-se abans de dur a terme el tractament.

L'evolució del text, des de la seva presentació per part de la Comissió, ha sofert pocs canvis. Potser el més remarcable és la possibilitat de dur a terme PIA per sectors, de manera que les PIMES no pateixin gaires perjudicis pel cost que aquests PIA comporten. Concretament es disposa que un sol PIA (una sola valoració) pot ser suficient per a tractaments semblants que presenten un risc similar. Per això es disposa que alguns PIA poden tenir un abast horitzontal, a fi de cobrir operacions similars de tractament, assumint d'alguna manera el paper d'un codi de conducta per a un sector determinat.

Això pot considerar-se un intent molt positiu d'alleugerir la càrrega que té per a les PIMES el cost financer de la implementació del RGPD i proporcionar flexibilitat.

5) Consulta prèvia. Una altra de les mesures relacionades amb aquest nou enfocament del rol del RT és la necessitat de dur a terme una consulta prèvia (art. 36 RGPD). Tanmateix, això no representa una novetat tan radical si es té en compte que l'article 20 DPD ja preveia una mesura similar⁴³ en determinats casos.

⁽⁴³⁾Vegeu art. 28 LOPDGDD i art. 73.u) LOPDGDD respecte a les conseqüències en el cas de no efectuar-se aquesta consulta prèvia.

L'article 20 Directiva 95/46 disposava que

“1. Els estats membres han de precisar els tractaments que puguin comportar riscos específics per als drets i les llibertats dels interessats i han de vetllar perquè siguin examinats abans del començament del tractament.

2. Aquestes comprovacions prèvies les ha de fer l'autoritat de control una vegada que ha rebut la notificació del responsable del tractament o bé l'encarregat de la protecció de dades, que, en cas de dubte, ha de consultar a l'autoritat de control.

3. Els estats membres també poden dur a terme aquesta comprovació en el marc de l'elaboració d'una norma aprovada pel Parlament o basada en la mateixa norma, que defineixi el caràcter del tractament i estableixi les garanties oportunes.”

L'article 36 RGPD preveu que:

“1. El responsable consultarà a l'autoritat de control abans de procedir al tractament quan una avaluació d'impacte relativa a la protecció de les dades, en virtut de l'article 35, mostra que el tractament comporta un alt risc si el responsable no pren mesures per mitigar-lo.

2. Quan l'autoritat de control considera que el tractament previst a què es refereix l'apartat 1 pot infringir aquest Reglament, en particular quan el responsable no ha identificat o mitigat suficientment el risc, l'autoritat de control, en un termini de vuit setmanes des de la sol·licitud de la consulta, ha d'assessorar per escrit el responsable, i si escau l'encarregat, i pot utilitzar qualsevol dels seus poders esmentats en l'article 58. Aquest termini pot prorrogar-se.

3. Quan consulti a l'autoritat de control de conformitat amb l'apartat 1, el responsable del tractament li ha de facilitar la informació següent:

a) si escau, les responsabilitats respectives del responsable, dels corresponsables i dels encarregats implicats en el tractament, en particular en cas de tractament dins d'un grup empresarial;

b) les finalitats i els mitjans del tractament previst;

c) les mesures i garanties establertes per protegir els drets i les llibertats dels interessats de conformitat amb aquest Reglament;

d) si escau, les dades de contacte del delegat de protecció de dades;

e) l'avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades que estableix l'article 35;

f) qualsevol altra informació que sol·liciti l'autoritat de control.

[...]

5. No obstant el que disposa l'apartat 1, el dret dels estats membres pot obligar els responsables del tractament a consultar l'autoritat de control i a obtenir-ne l'autorització prèvia en relació amb el tractament efectuat per un responsable en l'exercici d'una missió realitzada en interès públic, en particular el tractament en relació amb la protecció social i la salut pública.”

Quant a les diferències entre l'article 20 DPD i l'article 36 RGPD, potser la diferència més notable entre un supòsit i l'altre és que, en el cas de la DPD, aquest deure de control pesava sobre l'autoritat de protecció: “comprovacions prèvies han de ser fetes per l'autoritat de control una vegada que hagi rebut la notificació del RT [...]”. En canvi, en el marc del RGPD sembla que és el RT qui ha de sotmetre'l a aquesta consulta. És a dir, que la iniciativa correspon al RT en aquest darrer supòsit.

L'article 20 DPD feia referència a: "controls previs" i l'article 36 RGPD a consulta prèvia; no obstant això, hi ha algun element similar. El fet que davant determinats tractaments, que són susceptibles de generar una major amenaça per als drets i les llibertats dels subjectes, s'hagi de consultar l'autoritat de protecció de dades corresponent.

6) Designació de l'encarregat del tractament (ET).

Quant a la possibilitat de designar un ET, s'ha de tenir en compte l'article 28 RGPD.

Article 28.1.

"Quan s'ha de fer un tractament per compte d'un responsable del tractament, s'ha d'escollir únicament un encarregat que ofereixi garanties suficients per aplicar mesures tècniques i organitzatives apropiades, de manera que el tractament sigui conforme als requisits d'aquest Reglament i garanteixi la protecció dels drets de l'interessat".

Cal tenir en compte que pot constituir una infracció greu de la LOPDGDD "la contractació per part del responsable del tractament d'un encarregat de tractament que no ofereixi les garanties suficients per aplicar les mesures tècniques i organitzatives apropiades de conformitat amb el que estableix el capítol IV del RGPD" [art. 73.j] RGPD).

L'Encarregat del tractament s'analitza en el subapartat següent. En definitiva, l'art. 28.1 RGPD estableix una obligació general de diligència en la selecció de l'encarregat.

L'encarregat del tractament

L'encarregat del tractament (ET) o "encarregat" és "la persona física o jurídica, autoritat pública, servei o un altre organisme que tracta dades personals per compte del responsable del tractament"(art. 4.8 RGPD). Per tant, no és el subjecte que pren la iniciativa de tractar les DP.

Segons disposa l'article 28.1 RGPD, quan s'ha de fer un tractament per compte d'un responsable del tractament, s'ha d'escollir únicament un encarregat que ofereixi garanties suficients per aplicar mesures tècniques i organitzatives apropiades, de manera que el tractament sigui conforme als requisits d'aquest Reglament i garanteixi la protecció dels drets de l'interessat⁴⁴.

⁽⁴⁴⁾ Cal tenir en compte que pot constituir una infracció greu de la LOPDGDD “la contractació per part del responsable del tractament d’un encarregat de tractament que no ofereixi les garanties suficients per aplicar les mesures tècniques i organitzatives apropiades de conformitat amb el que estableix el capítol IV del RGPD” [art. 73.j] RGPD).

La relació entre RT i ET ha de regir-se per un contracte o un altre acte jurídic que vinculi l’encarregat respecte del responsable (art. 28.3 RGPD), que necessàriament ha d’establir l’objecte, la durada, la naturalesa i la finalitat del tractament, el tipus de dades personals i categories d’interessats, i les obligacions i drets del responsable⁴⁵.

⁽⁴⁵⁾ En aquest sentit, pot constituir una infracció greu de la normativa estatal el fet d’encarregar un tractament de dades a un 3r sense la prèvia formalització d’un contracte o un altre acte jurídic escrit (art. 73.k) LOPDGDD.

Així mateix, segons l’article 28.3 RGPD, aquest contracte o acte jurídic ha d’estipular, en particular, que l’encarregat:

- a) tracta les dades personals únicament seguint instruccions documentades del responsable;
- b) garanteix que les persones autoritzades per tractar dades personals s’han compromès a respectar-ne la confidencialitat o estan subjectes a una obligació de confidencialitat de naturalesa estatutària;
- c) pren totes les mesures necessàries de conformitat amb l’article 32 (relatives a la seguretat del tractament);
- d) en cas de recórrer a un subencarregat del tractament, ha de respectar les exigències previstes en els articles 28.2 i 28.4;
- e) assisteix el responsable, tenint en compte la naturalesa del tractament, mitjançant les mesures tècniques i organitzatives apropiades;
- f) ajuda el responsable a garantir el compliment de les obligacions que estableixen els articles 32 a 36 (seguretat del tractament, comunicació de violació de seguretat i avaluació d’impacte);
- g) suprimeix o retorna totes les dades personals una vegada finalitza la prestació dels serveis de tractament, i suprimeix les còpies existents tret que es requereixi la conservació de les dades personals;
- h) ha de posar a disposició del responsable tota la informació necessària per demostrar que compleix les obligacions establertes en aquest article, així com permetre i contribuir a la realització d’auditories.

En qualsevol cas, l’ET no és un mer executor de les ordres del RT, ja que com disposa l’article 28.3. *in fine*,

“l’encarregat ha d’informar immediatament el responsable si, en la seva opinió, una instrucció infringeix aquest Reglament o altres disposicions en matèria de protecció de dades de la Unió o dels estats membres”.

Així mateix, quant al contracte subscrit entre RT i ET, ha de tenir-se en compte que sense perjudici que el responsable i l'encarregat del tractament subscriuin un contracte individual, el contracte o un altre acte jurídic pot basar-se, totalment o parcialment, en les clàusules contractuals tipus (art. 28.6. RGPD). Així mateix aquest contracte o acte jurídic ha de constar per escrit, inclòs en format electrònic (art. 28.9).

Pel que fa a la normativa estatal, cal tenir en compte, segons l'art. 73 LOPDGDD, que poden constituir una infracció greu: (l) la contractació per part d'un encarregat del tractament d'altres encarregats sense tenir l'autorització prèvia del responsable, o sense haver-lo informat sobre els canvis produïts en la subcontractació quan siguin exigibles legalment. (m) la infracció per part d'un encarregat del tractament del que disposen el Reglament (UE) 2016/679 i aquesta Llei orgànica, en determinar les finalitats i els mitjans del tractament, de conformitat amb el que disposa l'article 28.10 del Reglament esmentat⁴⁶.

⁽⁴⁶⁾Vegeu també art. 31 LOPDGDD.

De la mateixa manera que el RT té l'obligació de portar un registre del tractament, l'ET també ha de fer-ho, tal com disposa l'article 30.2 RGPD, cada encarregat ha de portar un registre de totes les categories d'activitats de tractament efectuades per compte d'un responsable que contingui:

- a) el nom i les dades de contacte de l'encarregat i del RT per compte del qual actui, i del delegat de protecció de dades;
- b) les categories de tractaments efectuats per compte de cada responsable;
- c) si escau, les transferències de dades personals a un tercer país o a una organització internacional;
- d) quan sigui possible, una descripció general de les mesures tècniques i organitzatives de seguretat.

Tal com s'estableix respecte del RT, aquest registre ha de constar per escrit (fins i tot en format electrònic), ex art. 30.3 RGPD, i l'ET ha de posar el registre a disposició de l'autoritat de control que ho sol·liciti (art. 30.4 RGPD).

En tot cas, ha de tenir-se en compte que l'obligació de portar el registre no és exigible a determinades empreses o organitzacions.

Concretament, no és exigible a les que tinguin menys de 250 treballadors, tret que el tractament que realitzi pugui comportar un risc per als drets i les llibertats dels interessats, no sigui ocasional o inclogui les categories especials de dades personals esmentades en l'art. 9.1 RGPD, o les dades personals relatives a condemnes i infraccions penals a què es refereix l'article 10 RGPD (art. 30.5 RGPD).

La possibilitat que l'ET recorri a un altre ET (en definitiva en subcontracti les funcions) està especialment prevista en el RGPD. Segons disposa l'article 28.2, l'ET pot recórrer a un altre encarregat si té l'autorització prèvia per escrit, específica o general, del responsable. L'ET ha d'informar el responsable de qualsevol canvi previst en la incorporació o la substitució d'altres encarregats i, d'aquesta manera, donar al RT l'oportunitat d'oposar-se a aquests canvis.

Segons l'article 28.4 RGPD, quan un encarregat del tractament recorre a un altre encarregat per dur a terme determinades activitats de tractament per compte del responsable, cal imposar a aquest altre encarregat, mitjançant un contracte o un altre acte jurídic, les mateixes obligacions de protecció de dades que les estipulades en el contracte o un altre acte jurídic entre el responsable i l'encarregat (això és, el primer contracte que s'ha formalitzat), en particular la prestació de garanties suficients d'aplicació de mesures tècniques i organitzatives apropiades, de manera que el tractament sigui conforme amb les disposicions del RGPD. Si aquest altre encarregat (es tracta d'un subencarregat) incompleix les obligacions de protecció de dades, l'encarregat inicial continua sent plenament responsable davant el responsable del tractament pel que fa al compliment de les obligacions de l'altre encarregat.

Quant a la responsabilitat de l'ET, ha de tenir-se en compte que l'adhesió de l'encarregat del tractament a un codi de conducta aprovat d'acord amb l'exarticle 40 RGPD o d'acord amb un mecanisme de certificació aprovat segons l'art. 42, pot utilitzar-se com a element per demostrar que hi ha les garanties suficients (art. 28.5).

Així mateix, si un ET infringeix aquest Reglament en determinar les finalitats i mitjans del tractament, se l'ha de considerar responsable pel que fa a aquest tractament (art. 28.10).

Sobre l'obligació de diligència en el tractament de dades, cal tenir en compte que, finalment, qualsevol subjecte que tracti dades ha de fer-ho amb una determinada diligència. Això es desprèn, en primer lloc, del principi d'integritat i de confidencialitat recollit en l'article 5.1.f) RGPD:

"Les dades personals han de ser tractades de manera que se'n garanteixi una seguretat adequada, inclosa la protecció contra el tractament no autoritzat o il·lícit i contra la seva pèrdua, destrucció o dany accidental, mitjançant l'aplicació de les mesures tècniques o organitzatives apropiades."

Aquest principi d'integritat i confidencialitat es concreta en l'article 29 RGPD que disposa que

"l'encarregat del tractament i qualsevol persona que actua sota l'autoritat del responsable o de l'encarregat i té accés a dades personals solament pot tractar aquestes dades seguint instruccions del responsable, tret que hi estigui obligat en virtut del dret de la Unió o dels estats membres".

En definitiva, quant a la relació entre RT i ET, ha de tenir-se en compte el següent:

- 1) L'ET realitza un tractament per compte d'un responsable.
- 2) El RT ha de triar a qui ofereixi garanties suficients per aplicar mesures tècniques i organitzatives apropiades.
- 3) L'ET no pot recórrer a un altre encarregat sense l'autorització prèvia i per escrit del RT.
- 4) La relació entre el RT i l'ET es regeix per un contracte o acte jurídic, que ha d'establir, entre altres aspectes, l'objecte, la durada, la naturalesa i finalitat del tractament, el tipus de dades personals tractades, les categories d'interessats, les obligacions i els drets del RT.
- 5) El contracte o l'acte jurídic ha de constar per escrit, inclòs en format electrònic.
- 6) La fi de la prestació implica esborra o tornar les dades, sense incloure la transferència a un altre encarregat.
- 7) Obligació d'informar el responsable "si, en la seva opinió, una instrucció infringeix aquest Reglament o les disposicions nacionals o de la Unió en matèria de protecció de dades".
- 8) Possibilitat d'utilitzar contractes model.

Altres subjectes

El RGPD preveu la participació en el tractament d'altres subjectes. L'article 4.9) RGPD fa referència a la figura del "**destinatari**".

Destinatari és la persona física o jurídica, autoritat pública, servei o qualsevol altre organisme al qual es comuniquen dades personals, tant si és un tercer com no. No obstant això, no es consideren destinataris les autoritats públiques que poden rebre dades personals en el marc d'una investigació concreta de conformitat amb el dret de la Unió o dels estats membres; el tractament d'aquestes dades per aquestes autoritats públiques és conforme a les normes en matèria de protecció de dades aplicables a les finalitats del tractament.

Això està relacionat amb els deures d'informació. En informar el subjecte afectat pel tractament ha d'indicar-se els possibles destinataris de les dades. A aquest efecte, les autoritats públiques no es consideren destinataris i, per tant, no ha d'informar-se de la transmissió de dades en els supòsits que preveu l'article 4.9 RGPD.

D'altra banda, quant a la figura del **tercer**, l'article 4.10) RGPD reconeix com a tal: la persona física o jurídica, autoritat pública, servei o organisme diferent de l'interessat, del responsable del tractament, de l'encarregat del tractament i de les persones autoritzades per tractar les dades personals sota l'autoritat directa del responsable o de l'encarregat.

3.6.2. Els subjectes afectats pel tractament

Es tracta dels subjectes afectats o interessats respecte als que es tracten les dades.

Entre les definicions que recull l'article 4 RGPD no n'hi ha cap que faci referència a l'interessat o afectat (tampoc no n'hi havia en l'article 2 DPD de 1995, en l'elenc de definicions que es proporcionaven). En qualsevol cas es tracta de la persona a qui fa referència el tractament. En quant a l'àmbit d'aplicació del RGPD ja s'ha subratllat que es tracta en tot cas d'un subjecte, persona física, i que per tant el RGPD no resulta aplicable a les persones jurídiques.

Els interessats o afectats tenen una sèrie de drets que s'analitzaran més endavant. També cal preguntar-nos fins a quin punt tenen deures. Per exemple, tenen el deure de proporcionar dades que no siguin falses? Així mateix, en determinats entorns, tenen el deure de tractar les dades a les quals tinguin accés, per exemple, xarxes socials, de manera diligent? Sembla que aquesta última qüestió no quedaria resolta pel RGPD en la mesura que aquesta norma exclou del seu àmbit d'aplicació els tractaments amb finalitats domèstiques. Per tant, els subjectes que participen en una xarxa social a nivell domèstic (relacions familiars o d'amistat) quedarien fora del conjunt d'obligats a complir amb els deures que exigeix el RGPD. En tot cas, els conflictes que es puguin suscitar han de resoldre's d'acord amb les normes generals (per exemple, acudint a les regles relatives a la responsabilitat civil contingudes en el Codi civil o bé a la Llei Orgànica 1/82 en cas de lesionar els drets a l'honor, la intimitat o la imatge d'un altre subjecte).

Alguns autors han defensat que els deures d'*accountability* també serien exigibles als subjectes afectats pel tractament, això és, que els seria exigible un determinat nivell de diligència. No obstant això, és una qüestió que el RGPD no aborda.

3.7. La supervisió del tractament

En aquest subapartat s'analitzen dos aspectes: les autoritats de protecció i el delegat de protecció de dades (DPD d'ara en endavant).

3.7.1. Les autoritats de protecció de dades

L'article 8 de la CDFUE, després de reconèixer que “tota persona té dret a la protecció de les dades de caràcter personal que la concerneixen” (art. 8.1), disposa que “el respecte d'aquestes normes queda subjecte al control d'una autoritat independent”.

Les autoritats de protecció (APD) ja regulades en la DPD (art. 28) constitueixen un pilar bàsic en la implementació del Reglament, i per això en aquest text s'inclouen un conjunt d'articles destinats a aprofundir en la seva labor de coordinació per aconseguir la coherència en l'aplicació del reglament en la UE.

El RGPD comporta un reforçament del rol de les autoritats de control. La regulació d'aquestes es troba en el capítol VI del RGPD, que estableix les normes bàsiques d'actuació, la seva competència, funcions i poders, i en el capítol VII, que fa referència als mecanismes de cooperació i de coherència.

Segons l'article 4.21 RGPD, l'“autoritat de control” és l'autoritat pública independent establerta per un estat membre de conformitat amb el que disposa l'article 51.

Juntament amb les autoritats de protecció, es crea el Comitè Europeu de Protecció de Dades (art. 68 a 76), que substitueix al grup de l'article 29, creat precisament per l'article 29 DPD i que ha desenvolupat una labor encomiable d'interpretació i d'aclariment de l'articulat de la Directiva.

Un altre aspecte al qual ha hagut de donar resposta el RGPD és al creixent tractament transfronterer de DP (dins de la UE). Per a això el RGPD ha previst una sèrie de mecanismes i un d'ells és el relatiu a la coordinació entre autoritats de protecció de dades. D'aquesta manera, les autoritats tenen determinats poders d'investigació en d'altres Estats.

En els supòsits en què a causa del tractament transfronterer de dades puguin resultar competents diferents APD, s'ha de determinar quina d'elles és l'autoritat de control principal.

El RGPD estableix un sistema complex per a determinar quina autoritat és la competent per a decidir sobre un assumpte, en virtut de si hi ha punts de connexió en un sol estat o en múltiples estats, en funció d'on es trobi l'afectat i el RT (secció 2 del capítol VI). Sobre la base d'aquests criteris, en els assumptes

que afecten més d'un estat es determina qui és l'autoritat de control principal, que pot demanar l'ajuda d'altres autoritats afectades. Per això s'estableix un mecanisme de cooperació entre autoritats (art. 60 a 62).

L'article 4.22 RGPD defineix l'"autoritat de control interessada" com l'autoritat de control a la qual afecta el tractament de dades personals a causa del següent: a) el responsable o l'encarregat del tractament està establert al territori de l'estat membre d'aquesta autoritat de control; b) els interessats que resideixen a l'estat membre d'aquesta autoritat de control es veuen substancialment afectats o és probable que es vegin substancialment afectats pel tractament, o c) s'ha presentat una reclamació davant aquesta autoritat de control.

En la mesura que les autoritats de protecció han de prendre decisions que poden afectar l'aplicació uniforme del Reglament (per exemple, aprovació de codis de conducta, determinació de tractaments que requereixen fer una valoració de l'impacte, autorització de transferències de dades), cal assegurar-se que les decisions preses comparteixen uns mateixos criteris. Per a assegurar-ho s'estableix un procediment de coherència (art. 63 a 67), de manera que davant determinades qüestions i matèries plantejades, les autoritats de control han de demanar un dictamen del Comitè Europeu de Protecció de Dades, i aquest ha de comunicar determinades decisions a la Comissió.

En relació amb els mecanismes de consistència, és competència del Comitè Europeu de Protecció de Dades establir els criteris per a aconseguir aquests mecanismes de consistència i de coherència i cooperació. De manera que, en molts casos, les autoritats han de sol·licitar l'opinió prèvia d'aquest Comitè i justificar si s'aparten de la seva opinió.

Com ja s'ha esmentat, el Capítol VI del RGPD regula les autoritats de control independents. En el marc de la legislació espanyola, el Títol VII de la LOPDGDD fa referència a les Autoritats de protecció de dades (arts. 44 a 62). Dins de l'esmentat Títol, el Capítol I es dedica a l'Agència espanyola de protecció de dades i el Capítol II a les Autoritats autonòmiques.

Quant a l'Agència espanyola, aquesta es regeix pel RGPD, per la pròpia LOPDGDD i les disposicions que la desenvolupin (art. 45.1 LOPDGDD). El Govern, a proposta de l'AEPD, ha d'aprovar l'Estatut de l'esmentada agència⁴⁷ (art. 45.2 LOPDGDD).

Autoritats de control

També s'ha fet referència al fet que l'art. 51 LOPDGDD preveu que en un Estat membre puguin existir una o diverses autoritats de control.

⁽⁴⁷⁾segons s'estableix a la Disposició transitòria 1a LOPDGDD, "l'Estatut de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, aprovat pel Reial decret 428/1993, de 26 de març, continua vigent en tot el que no s'oposi al que estableix el títol VIII d'aquesta Llei orgànica"

Les funcions de l'AEPD són les de supervisar l'aplicació de la LO 3/2018 i del RGDP i exercir les funcions previstes als arts. 57 i 58 RGPD (art. 47 LOPDGDD).

Per altra part, l'art. 48 LOPDGDD regula la presidència de l'AEPD i ha establert noves regles pel que fa a l'elecció de la presidència (art. 48.3 LOPDGDD). També es regula el Consell Consultiu de l'esmentada agència (art. 49 LOPDGDD).

Quant a les funcions específiques de l'AEPD, els arts. 51 a 54 fan referència a les potestats d'investigació i plans d'auditoria.

Pel que fa a les autoritats autonòmiques, les seves competències es regulen a l'art. 57 LOPDGDD. Segons determina aquest precepte, podran exercir les funcions i les potestats que estableixen els articles 57 i 58 del RGPD, d'acord amb la normativa autonòmica, quan es refereixin a:

- a) Tractaments dels quals siguin responsables les entitats integrants del sector públic de la comunitat autònoma corresponent o de les entitats locals incloses en el seu àmbit territorial o els qui prestin serveis a través de qualsevol forma de gestió directa o indirecta.
- b) Tractaments que duguin a terme persones físiques o jurídiques per a l'exercici de les funcions públiques en matèries que siguin competència de l'Administració autonòmica o local corresponent.
- c) Tractaments que estiguin previstos expressament, si escau, als estatuts d'autonomia respectius.

En quant a l'àmbit autonòmic, cal tenir en compte les Autoritats de protecció de dades següents i les normes que les han desenvolupat:

- a) Autoritat catalana de protecció de dades: <https://apdcat.gencat.cat/ca/ini-ci/>.

Pel que fa a la normativa reguladora de l'Autoritat, cal tenir en compte l'Estatut d'autonomia de Catalunya (especialment l'art. 31 que reconeix el dret a la protecció de dades personals i l'art. 156 que estableix la competència de la Generalitat en matèria de protecció de dades, 182.3); la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades (DOGC núm. 5731, de 8.10.2010) i el Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades (DOGC núm. 3835, de 04.03.2003).

- b) Agencia Basca de Protecció de Dades: <http://www.avpd.euskadi.eus/s04-5213/es/>.

Pel que fa a la normativa reguladora, vegeu la Llei 2/2004, de 25 de febrer, de Fitxers de Dades de Caràcter Personal de Titularitat Pública i de Creació de l'Agència Basca de Protecció de Dades.

c) En el cas d'Andalusia, cal tenir en compte la Llei 1/2014, de 24 de juny, de Transparència pública d'Andalusia, per la qual es crea el Consell de Transparència i Protecció de Dades d'Andalusia. Tanmateix, actualment únicament s'han assumit funcions de transparència (<https://www.juntadeandalucia.es/boja/2014/124/1>), si bé està previst que a partir de l'octubre de 2019 assumeixi competències també en matèria de protecció de dades.

d) D'altra banda, la Comunitat de Madrid va dictar la Llei 8/2001, de 13 de juliol, de Protecció de Dades de Caràcter Personal a la Comunitat de Madrid (BOCM de 25 de juliol de 2001). Aquesta norma va ser derogada per la Llei 8/2012, de 28 de desembre, de Mesures Fiscals i Administratives (BOCM de 29 de desembre de 2012), per la qual cosa l'Agència de Protecció de Dades de la Comunitat de Madrid va extingir-se. Vid: http://www.madrid.org/wleg_pub/secure/normativas/listadoNormativas.jsf?opcion=VerHtml&nmnorma=16&cdestado=P&redir=false#no-back-button.

La LOPDGDD fa referència a les relacions entre les diferents Autoritats de protecció de dades (art. 58), en tractar de la cooperació institucional. Tanmateix, s'ha atorgat a l'AEPD una clara supremacia i exerceix un rol de supervisió en l'àmbit estatal, en la mesura que, segons disposa l'art. 59 LOPDGDD: "Quan la presidència de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades consideri que un tractament dut a terme en matèries que siguin competència de les autoritats autonòmiques de protecció de dades vulnera el Reglament (UE) 2016/679 les pot requerir perquè adoptin, en el termini d'un mes, les mesures necessàries perquè aquell cessi.

Si l'autoritat autonòmica no atén dins del termini el requeriment o les mesures adoptades no suposen la cessació en el tractament il·lícit, l'Agència Espanyola de Protecció de Dades pot exercir les accions que escaiguin davant la jurisdicció contenciosa administrativa".

El Comitè de Protecció de Dades

L'article 29 DPD va crear un grup de protecció de les persones respecte al tractament de dades personals denominat Grup de l'Article 29, que tenia un caràcter consultiu i independent. La labor i el rol que ha dut a terme aquest grup ha estat fins ara d'una grandíssima rellevància. Els seus integrants eren membres de les diferents APD nacionals, de manera que les seves decisions eren seguides ràpidament pels diferents estats. Una prova de la seva influència es troba en el seu paper relatiu a múltiples qüestions, des del mateix concepte de *dada de caràcter personal*, les responsabilitats atribuïdes al RT i ET, les posicions adoptades respecte a l'Internet de les coses, les dades massives (*big data*), la in-

Enllaç d'interès

Vegeu: https://edpb.europa.eu/about-edpb/about-edpb_es.

formàtica en núvol (*cloud computing*), la delimitació de l'interès legítim com a causa d'habilitació del tractament, l'adopció de criteris respecte a l'exercici del dret a l'oblit o la negociació de transferències internacionals de dades després de l'anul·lació del *safe harbour* (com a conseqüència del cas *Schrems*).

No obstant això, després de l'aprovació del RGPD, havia de dotar-se aquest grup consultiu i independent d'un nou marc, especialment perquè el RGPD haurà d'implementar-se a vint-i-nou estats i per a això cal garantir la coherència entre els diferents ordenaments.

L'article 68 RGPD crea el Comitè Europeu de Protecció de Dades (European Data Protection Board), identificat com a Comitè, com a organisme de la Unió, que gaudirà de personalitat jurídica. Aquest Comitè està representat pel seu president i compost pel director d'una autoritat de control de cada estat membre i pel supervisor europeu de protecció de dades o els seus representants respectius.

El mecanisme de coherència adoptat funciona de manera que les APD, abans d'adoptar cap decisió important, han de dirigir-se al Comitè, a qui també s'atorguen mecanismes per a dirimir controvèrsies entre les diferents autoritats implicades.

Així mateix, el Comitè conserva i amplia les facultats consultives que tenia el grup de l'article 29. Especialment importants són les competències relatives a la certificació.

En general, pot dir-se que el Comitè s'ha convertit en l'autoritat i el cos més important en matèria de protecció de dades en el territori comunitari. Aquest reforç ha anat incrementant-se respecte del text presentat inicialment per la Comissió. Aquesta, en la proposta de gener de 2012 tenia reservat bastant poder i control i tenia en bastants casos l'última paraula mitjançant la possibilitat de dictar actes delegats. Gradualment, en el procés d'adopció del Reglament, el paper del Comitè ha anat guanyant pes i incrementant-se. Potser pot afirmar-se que ha aconseguit el poder que la Comissió s'havia reservat per a ella mateixa inicialment.

3.7.2. El delegat de protecció de dades

Una altra de les novetats introduïdes en el RGPD és la figura del delegat de protecció de dades (DPD). En el cas de les Administracions públiques, la seva designació és obligatòria. Quant a les empreses privades, això depèn del tipus de tractament que duguin a terme.

L'art. 37 RGPD regula en quins casos cal designar un delegat de protecció de dades (DPD). L'RT i l'ET designaran un DPD quan:

a) El tractament l'efectua una autoritat o un organisme públic, tret dels tribunals que actuen en l'exercici de la seva funció judicial.

b) Les activitats principals de l'RT o de l'ET consisteixen en operacions de tractament que, per raó de la seva naturalesa, del seu abast o de les seves finalitats, requereixen una observació habitual i sistemàtica d'interessats a gran escala, o

c) Les activitats principals del responsable o de l'encarregat consisteixen en el tractament a gran escala de categories especials de dades (art. 9 RGPD) o bé de les dades relatives a condemnes i infraccions penals (art. 10 RGPD).

D'altra banda, un grup empresarial pot nomenar un únic delegat de protecció de dades (art. 37.2 RGPD) i quan l'RT o ET sigui una autoritat o un organisme públic, es pot designar un únic delegat de protecció de dades per a diverses d'aquestes autoritats o organismes (art. 37.3 RGPD).

El RGPD no regula quin tipus de titulació ha de tenir el subjecte que exerceixi les funcions de DPD. En qualsevol cas, ha de tractar-se de persones qualificades, que tinguin un potencial lideratge en el si de les organitzacions. L'objectiu és que el DPD conegui bé els fluxos d'informació personal i la seva gestió en el si d'una organització per a protegir-la en totes les fases del tractament, i garantir els drets de les persones que el RGPD atorga.

Així mateix, la normativa obliga a la divulgació d'aquest dret.

El delegat de protecció de dades s'ha de designar atenent a les seves qualitats professionals i, en particular, als coneixements especialitzats del dret, a la pràctica en matèria de protecció de dades i a la capacitat per a exercir les funcions indicades en l'article 39 (art. 37.5).

L'art. 37.7 RGPD disposa que l'RT o l'ET ha de publicar les dades de contacte del delegat de protecció de dades i les ha de comunicar a l'autoritat de control.

Seguint amb aquest mandat, l'art. 34.3 LOPDGDD estableix que "els responsables i encarregats del tractament han de comunicar en el termini de deu dies a l'Agència Espanyola de Protecció de Dades o, si escau, a les autoritats autonòmiques de protecció de dades, les designacions, els nomenaments i els cessaments dels delegats de protecció de dades tant en els supòsits en què estiguin obligades a la seva designació com en el cas en què sigui voluntària".

Per facilitar aquesta comunicació, les diferents Autoritats de protecció de dades han establert mecanismes per notificar qui és el DPD.

Enllaços d'interès

L'AEPD ha habilitat un enllaç per fer aquesta comunicació (Comunicació del Delegat de Protecció de Dades):

<https://sedeagpd.gob.es/sede-electronica-web/vistas/formDelegadoProteccionDatos/procedimientoDelegadoProteccion.jsf>.

L'APDCAT també ha establert un canal per tal de comunicar qui és el DPD (Comunicació designació DPD):

https://apdc.cat/gencat.cat/ca/seu_electronica/tramits/comunicacio/.

D'altra banda, l'art. 34.4 LOPDGDD disposa que "L'Agència Espanyola de Protecció de Dades i les Autoritats autonòmiques de protecció de dades han de mantenir, en l'àmbit de les seves competències respectives, una llista actualitzada de delegats de protecció de dades que ha de ser accessible per mitjans electrònics".

L'article 38 RGPD regula la posició del delegat de protecció de dades dins de l'administració, l'empresa o l'organització. En qualsevol cas, ha de garantir-se que participi en el moment oportú i de manera adequada en totes les qüestions relatives a la protecció de dades personals.

Així mateix, el RT i l'ET han de donar suport al delegat de protecció de dades en l'acompliment de les funcions i li han de facilitar els recursos necessaris per a l'acompliment de les seves responsabilitats i l'accés a les dades personals i a les operacions de tractament. Tant el responsable com l'encarregat s'han d'assegurar que el delegat no rep cap instrucció pel que fa a l'acompliment de les seves funcions, les duu a terme mantenint el secret i la confidencialitat i ret comptes al nivell jeràrquic més alt.

El delegat de protecció de dades té unes funcions mínimes, recollides en l'article 39.1 RGPD i que consisteixen a:

- Informar i assessorar el responsable o l'encarregat del tractament i els empleats de les obligacions que els incumbeixen (art. 39.1.a).
- Supervisar el compliment del que disposa el RGPD i altres disposicions de protecció de dades, així com de les polítiques del RT o ET en matèria de protecció de dades personals, inclosa l'assignació de responsabilitats, la conscienciació i la formació del personal que participa en les operacions de tractament i les auditories corresponents; (art. 39.1.b).
- Oferir l'assessorament que se li sol·licita sobre l'avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades i supervisar-ne l'aplicació (art. 39.1.c).
- Cooperar amb l'autoritat de control (art. 39.1.d).
- Actuar com a punt de contacte de l'autoritat de control per a qüestions relatives al tractament, inclosa la consulta prèvia, i fer consultes, si escau, sobre qualsevol altre assumpte (art. 39.1.e).

Enllaç d'interès

L'APDCAT ha habilitat un mitjà per consultar qui és el DPD d'una determinada empresa o institució: https://apdc.cat/gencat.cat/ca/drets_i_obligacions/responsables_obligacions/delegat-proteccio-dades/consulta-dpd/.

En l'acompliment de les seves funcions, el delegat haurà de fer-ho prestant l'atenció deguda als riscos associats a les operacions de tractament, tenint en compte la naturalesa, l'abast, el context i les finalitats del tractament (art. 39.2).

L'art. 34 LOPDGDD, en relació a l'art. 37 RGPD, detalla supòsits concrets en què cal designar un DPD. Així mateix la norma estatal també fa una referència expressa a la qualificació del DPD, de manera que segons estableix l'art. 35 LOPDGDD: "El compliment dels requisits que estableix l'article 37.5 del Reglament (UE) 2016/679 per a la designació del delegat de protecció de dades, ja sigui una persona física o jurídica, es pot demostrar, entre altres mitjans, a través de mecanismes voluntaris de certificació que han de tenir particularment en compte l'obtenció d'una titulació universitària que acrediti coneixements especialitzats en el dret i la pràctica en matèria de protecció de dades".

D'altra banda, l'art. 36 LOPDGDD concreta determinats aspectes relatius a la posició del DPD a l'empresa, organització o administració i l'art. 37 es dedica a la intervenció del delegat de protecció de dades en cas de reclamació davant les autoritats de protecció de dades.

3.8. Els mecanismes de *soft law*: els codis de conducta i la certificació

Ja s'ha assenyalat que un dels principis sobre els quals es basa el RGPD i que representa una novetat de la nova regulació és el principi de responsabilitat proactiva.

Això està lligat a una sèrie de mesures que es poden qualificar com de *soft law* i que es concreten en la realització de PIA (*privacy impact assessment*, als quals ja s'ha fet referència), l'adopció de codis de conducta i la implementació de mecanismes de certificació.

Aquests mecanismes constitueixen eines per a fer efectiu el principi de *responsabilitat proactiva*.

Els **codis de conducta** tenen com a objectiu conduir a la correcta aplicació del RGPD.

Les **certificacions, segells i marques** ajuden a demostrar que s'està complint amb les disposicions del RGPD (es tracta, en definitiva, de mecanismes de *compliance*), això és, acrediten el compliment del RGPD.

Les organitzacions independents de certificació, Autoritats de protecció de dades o bé el Comitè europeu de protecció de dades, han de certificar les empreses i dur a terme un seguiment del compliment adequat de la certificació. Això

és, han de dur a terme un seguiment per a comprovar que l'empresa en qüestió compleix amb allò que ha estat certificat i s'hi adequa. Això també representa una novetat del RGPD respecte de la Directiva.

3.8.1. Els codis de conducta

Durant el procés d'adopció del RGPD es va posar de relleu el fet que l'aplicació del mateix podia suposar un cost elevat per a les PIMES. Un dels mecanismes per a respondre a aquesta crítica va ser la introducció de codis de conducta, que ja havien estat recollits en l'article 27 DPD, si bé havien passat una mica desapercebuts i no havien tingut massa joc en el marc de la Directiva.

Vegeu també

Els codis de conducta ja s'esmentaven en la DPD, si bé no se'ls va prestar gaire atenció.

Els codis de conducta constitueixen un mecanisme d'autoregulació (*self-regulatory instrument*). La seva eficàcia d'autoregulació depèn en part del nivell de ratificació que reben per part de les APD o altres autoritats.

Actualment, amb l'excepció d'alguns sectors específics, hi ha pocs codis de conducta aprovats.

No obstant això, cada vegada es posa més de relleu el seu potencial per regular el tractament d'informació personal i cada vegada se'ls presta més atenció.

En essència, el compliment d'un codi de conducta pot ser seguit per una organització que té un nivell apropiat d'experiència en el sector concret que es tracta i està acreditat per a això (per a exercir aquesta funció) per l'autoritat competent.

Es considera que és una mesura adequada cap a l'autoregulació.

Segons disposa l'article 40.1 RGPD,

"Els estats membres, les autoritats de control, el Comitè i la Comissió han de promoure l'elaboració de codis de conducta destinats a contribuir a l'aplicació correcta d'aquest RGPD. A aquest efecte han de tenir-se en compte les característiques específiques dels diferents sectors de tractament i les necessitats específiques de les microempreses i les petites i mitjanes empreses".

Les associacions i altres organismes representatius de categories de responsables o encarregats del tractament poden elaborar codis de conducta o modificar-los a fi d'especificar l'aplicació del RGPD pel que fa al següent:

El tractament lleial i transparent; els interessos legítims perseguits pels responsables del tractament en contextos específics; la recollida de dades personals; la seudonimització de dades personals; la informació proporcionada al públic i als interessats; l'exercici dels drets dels interessats; la informació proporcionada als nens i la protecció d'aquests, així com la manera d'obtenir el consen-

timent dels titulars de la pàtria potestat o de la tutela sobre el nen; les mesures i els procediments tècnics adequats, així com les mesures per a garantir la seguretat del tractament (art. 40.2 RGPD).

Així mateix, els responsables o els encarregats als quals no s'aplica aquest Reglament també poden adherir-se a codis de conducta que tinguin validesa general (art. 40.3 RGPD).

Els codis de conducta promoguts per les associacions i altres organismes representatius han de contenir mecanismes que permetin a l'organisme supervisor previst en l'article 41 RGPD efectuar el control obligatori del compliment de les seves disposicions pels responsables o encarregats de tractament que es comprometin a aplicar-lo, sense perjudici de les funcions i els poders de les autoritats de control que siguin competents (art. 40.4 RGPD).

Les associacions i altres organismes que projectin elaborar un codi de conducta o modificar o ampliar un codi existent han de presentar el projecte de codi o la modificació o ampliació a l'autoritat de control que sigui competent. L'autoritat de control ha de dictaminar si el projecte de codi o la modificació o ampliació és conforme a aquest Reglament i ha d'aprovar aquest projecte de codi o la modificació o ampliació si considera suficients les garanties adequades que ofereix (art. 40.5 RGPD).

Si el projecte de codi o la seva modificació o ampliació s'aprova i el codi de conducta de què es tracti no es refereix a activitats de tractament en diversos estats membres, l'autoritat de control ha de registrar i publicar el codi (art. 40.6 RGPD).

Si un projecte de codi de conducta té relació amb activitats de tractament en diversos estats membres, l'autoritat de control que sigui competent l'ha de presentar abans de la seva aprovació, o de la modificació o ampliació, al Comitè, el qual ha de dictaminar si aquest projecte, modificació o ampliació és conforme a aquest Reglament o si ofereix les garanties adequades (art. 40.7 RGPD).

Si el dictamen del Comitè confirma que el projecte, la modificació o l'ampliació del codi compleix el que disposa aquest Reglament o ofereix les garanties adequades, el Comitè ha de presentar el seu dictamen a la Comissió (art. 40.8 RGPD).

La Comissió, mitjançant actes d'execució, pot decidir que el codi de conducta o la modificació o l'ampliació que s'han aprovat i presentat tenen validesa general dins de la Unió (art. 40.9 RGPD).

La Comissió ha de donar publicitat adequada als codis aprovats la validesa general dels quals hagi estat decidida de conformitat amb l'article 40.9 RGPD (art. 40.10 RGPD).

El Comitè ha d'arxivar en un registre tots els codis de conducta, les modificacions i les ampliacions que s'aproven i posar-los a disposició pública per qualsevol mitjà apropiat (art. 40.11 RGPD).

Un element clau, respecte de l'adopció i la implementació dels codis de conducta és la seva supervisió. Aquesta l'ha d'efectuar un organisme extern respecte al que tracta les dades personals i ha de complir amb una sèrie de requisits.

Sense perjudici de les funcions i els poders de l'autoritat de control competent, pot supervisar el compliment d'un codi de conducta un organisme que tingui el nivell adequat de perícia en relació amb l'objecte del codi i que hagi estat acreditat amb aquesta finalitat per l'autoritat de control competent (art. 41.1 RGPD).

A fi que un organisme pugui ser acreditat per a supervisar el compliment d'un codi de conducta han de complir-se una sèrie de requisits que preveu l'article 41.2 RGPD. Concretament que aquest organisme:

- a) hagi demostrat la seva independència i perícia en relació amb l'objecte del codi;
- b) hagi establert procediments que li permetin avaluar la idoneïtat dels responsables i els encarregats corresponents per aplicar el codi, supervisar el compliment de les seves disposicions i examinar periòdicament la seva aplicació;
- c) hagi establert procediments i estructures per tractar les reclamacions relatives a infraccions del codi o a la manera en què el codi hagi estat o estigui sent aplicat per un responsable o encarregat del tractament, i per fer aquests procediments i estructures transparents per als interessats i el públic, i
- d) hagi demostrat, a satisfacció de l'autoritat de control competent, que les seves funcions i tasques no donen lloc a conflicte d'interessos.

L'autoritat de control competent ha de sotmetre al Comitè, d'acord amb el mecanisme de coherència, el projecte que fixa els criteris d'acreditació d'un organisme supervisor (art. 41.3 RGPD).

Sense perjudici de les funcions i els poders de l'autoritat de control competent i del que disposa el capítol VIII, un organisme, amb subjecció a garanties adequades, ha de prendre les mesures oportunes en cas d'infracció del codi per un responsable o encarregat del tractament, inclosa la suspensió o l'exclusió d'aquest. Ha d'informar d'aquestes mesures i de les seves raons a l'autoritat de control competent (art. 41.4 RGPD).

Nota

El Capítol VIII del RGPD porta per rúbrica: "Recursos, responsabilitat i sancions".

L'autoritat de control competent ha de revocar l'acreditació d'un organisme si les condicions de l'acreditació no es compleixen o han deixat de complir-se, o si l'actuació d'aquest organisme infringeix aquest Reglament (art. 41.5 RGPD).

Ha de tenir-se en compte que la possibilitat de supervisar l'aplicació d'un codi de conducta per part d'un organisme extern, diferent d'una autoritat de control, no resulta aplicable al tractament realitzat per autoritats i organismes públics (art. 41.6 RGPD).

3.8.2. La certificació

La idea de la certificació té els orígens als EUA, que ja la va implementar des de 1990. A la UE han començat a adoptar-se si bé no tenen una ferma base ni teòrica ni legal. La filosofia a que responen a cada costat de l'Atlàntic és diferent.

Concretament, el model dels EUA és d'una autoregulació total. Per contra, en el marc del RGPD, es tracta d'un mecanisme establert sota l'escrutini directe/indirecte de la APD competent.

El text originari de la Comissió proporcionava molta més iniciativa a aquesta, sobre la base del mecanisme de dictar actes delegats. El text final va optar per un model més concret. De manera que una certificació pot ser emesa per un ens certificador (sobre la base dels criteris adoptats per l'APD), o bé pot ser emesa per l'APD mateixa.

A aquests efectes s'estableix que

"Els estats membres, les autoritats de control, el Comitè i la Comissió han de promoure, en particular en l'àmbit de la Unió, la creació de mecanismes de certificació en matèria de protecció de dades, i de segells i marques de protecció de dades a fi de demostrar el compliment del que disposa aquest Reglament sobre les operacions de tractament dels responsables i els encarregats. S'han de tenir en compte les necessitats específiques de les microempreses i les petites i mitjanes empreses" (art. 42.1 RGPD).

"A més de l'adhesió dels responsables o dels encarregats del tractament subjectes a aquest Reglament, es poden establir mecanismes de certificació, segells o marques de protecció de dades aprovades de conformitat amb l'apartat 5, a fi de demostrar l'existència de garanties adequades ofertes pels responsables o encarregats no subjectes a aquest Reglament en el marc de transferències de dades personals a tercers països o organitzacions internacionals. Aquests responsables o encarregats han d'assumir compromisos vinculants i exigibles, per via contractual o mitjançant altres instruments jurídicament vinculants, per aplicar aquestes garanties adequades, incloses les relatives als drets dels interessats (art. 42.2 RGPD)".

La certificació és voluntària i ha d'estar disponible a través d'un procés transparent (art. 42.3 RGPD).

En qualsevol cas, la certificació no limita la responsabilitat del responsable o de l'encarregat del tractament quant al compliment del Reglament, i s'ha d'entendre sense perjudici de les funcions i els poders de les autoritats de control que siguin competents (art. 42.4 RGPD).

La certificació en virtut d'aquest article l'expedeixen els organismes de certificació esmentats en l'art. 43, o l'autoritat de control competent o el Comitè de conformitat amb l'article 63 (sobre la base dels mecanismes de coherència). Quan els criteris els aprova el Comitè, això pot donar lloc a una certificació comuna: el Segell Europeu de Protecció de Dades (art. 42.5 RGPD).

Els responsables o els encarregats que sotmetin el seu tractament al mecanisme de certificació han de donar a l'organisme de certificació o, si escau, a l'autoritat de control competent, tota la informació i accés a les seves activitats de tractament que necessiti per a dur a terme el procediment de certificació (art. 42.6 RGPD).

La certificació s'ha d'expedir a un responsable o encarregat de tractament per un període màxim de tres anys i es pot renovar en les mateixes condicions, sempre que se segueixin complint els requisits pertinents. La certificació serà retirada, quan escaigui, pels organismes de certificació o, si escau, per l'autoritat de control competent, quan no es compleixin o s'hagin deixat de complir els requisits per a la certificació (art. 42.7 RGPD).

El Comitè ha d'arxivar en un registre tots els mecanismes de certificació, els segells i les marques de protecció de dades i posar-los a disposició pública per qualsevol mitjà apropiat (art. 42.8 RGPD).

Aquest sistema de certificació es basa en l'existència d'uns organismes de certificació, que tinguin un nivell adequat de perícia i que han d'expedir i renovar les certificacions una vegada informada l'autoritat de control. En qualsevol cas ha de garantir-se que aquests organismes de certificació siguin acreditats per l'autoritat o l'organisme adequat.

Aquesta acreditació pot ser efectuada per una autoritat de control o per un organisme nacional d'acreditació (art. 43.1 RGPD).

Els organismes de certificació, per a poder ser acreditats, han de complir una sèrie de requisits (art. 43.2 RGPD).

Els organismes de certificació són responsables de la correcta avaluació a l'efecte de certificació o retirada de la certificació, sense perjudici de la responsabilitat del responsable o de l'encarregat del tractament quant al compliment

d'aquest Reglament. L'acreditació s'ha d'expedir per un període màxim de cinc anys i es pot renovar en les mateixes condicions, sempre que l'organisme de certificació compleixi els requisits que estableix el RGPD (art. 43.4).

L'autoritat de control competent o l'organisme nacional d'acreditació ha de revocar l'acreditació a un organisme de certificació si les condicions de l'acreditació no es compleixen o han deixat de complir-se, o si l'actuació d'aquest organisme de certificació infringeix el RGPD (art. 43.7).

Els codis de conducta es troben regulats a l'art. 38 de la LOPDGDD. S'estableix que els esmentats codis seran aprovats per l'Agència Espanyola de Protecció de Dades o, si escau, per l'Autoritat autonòmica de protecció de dades competent (art. 38.3).

Així mateix, les Autoritats de protecció de dades hauran de sotmetre els projectes de codi al mecanisme de coherència ex art. 63 RGDP, quan correspongui per l'art. 40.7 del RGPD. El procediment queda suspès mentre el Comitè Europeu de Protecció de Dades no emeti el dictamen preceptiu (art. 38.4).

Les Autoritats de protecció de dades han de mantenir registres dels codis de conducta que aprovin, que han d'estar interconnectats entre si i coordinats amb el registre que gestiona el Comitè Europeu de Protecció de Dades. El registre ha de ser accessible a través de mitjans electrònics (art. 38.5).

D'altra banda, l'art. 39 LOPDGDD fa referència a l'acreditació d'institucions de certificació.

3.9. Drets de l'afectat/interessat

El capítol III del RGPD es dedica als drets de l'interessat. Aquest capítol es divideix en cinc seccions que fan referència a la transparència i modalitats (secció 1); informació i accés a les dades personals (secció 2); rectificació i supressió (secció 3); dret d'oposició i decisions individuals automatitzades (secció 4) i limitacions (secció 5).

Entre els drets reconeguts cal subratllar d'entrada que es recullen nous drets: el dret a la limitació del tractament i el dret a la portabilitat. Així mateix, el dret de cancel·lació passa a denominar-se *dret de supressió*. D'altra banda, el denominat *dret a l'oblit* s'esmenta en l'article 17 RGPD com un equivalent al dret de supressió i realment queda molt desnaturalitzat.

Quant a la LOPDGDD, el Títol III regula els Drets de les persones. El Capítol I fa referència a la transparència i informació. El Capítol II, a l'exercici dels Drets. En aquest Capítol hi ha un precepte dedicat a les disposicions generals

(art. 12) i d'altres articles que regulen de forma més o menys detallada el dret d'accés, rectificació, supressió, limitació del tractament, portabilitat de les dades i oposició (arts. 13 a 18 LOPDGDD).

3.9.1. Transparència i modalitats

La secció 1 del capítol III porta per rúbrica “transparència i modalitats”.

D'entrada ha de subratllar-se que el RGPD configura la transparència alhora com:

- Un principi de protecció de dades [art. 5.1.a) RGPD]. Recordem que aquest precepte disposa el següent: 1. Les dades personals han de ser: a) tractades de manera lícita, lleial i transparent en relació amb l'interessat (“licitud, lleialtat i transparència”).
- Un dret de les persones a rebre determinada informació.

Així mateix, la transparència estaria vinculada a l'exercici d'altres drets. És a dir, la informació que ha de proporcionar-se constitueix un pressupòsit per a poder exercir altres drets com el dret de rectificació, supressió, o bé oposar-se a tractaments que comportin decisions individuals automatitzades⁴⁸.

⁽⁴⁸⁾Respecte a la transparència i informació, convé consultar els Documents del Grup de l'art. 29, WP 187 i WP 260, que analitzen amb detall aquest dret/obligació.

Per tant, en parlar de transparència es fa referència al fet que el tractament sigui lícit i lleial.

Article 12: Transparència de la informació, comunicació i modalitats d'exercici dels drets de l'interessat

L'article 12 fa referència a tres aspectes:

1) Referència general a la transparència. La referència a la transparència, a més de relacionar-la amb l'article 5.1.a) RGPD, ha de posar-se en relació amb el principi de responsabilitat proactiva (art. 5.2 RGPD), de manera que el RT ha d'actuar de forma diligent i proporcionar tots els mecanismes (entre ells la informació necessària) per a fer efectius els drets de l'afectat.

2) Forma de comunicació. La comunicació a l'interessat ha de fer-se “de manera concisa, transparent, intel·ligible i de fàcil accés, amb un llenguatge clar i senzill, en particular qualsevol informació dirigida específicament a un nen” (art. 12.1 RGPD). La informació s'ha de donar per escrit o per altres mitjans, inclosos els mitjans electrònics. Si ho sol·licita l'interessat també es pot donar verbalment, si es demostra la identitat de l'interessat (art. 12.1 RGPD).

El RT ha de donar a l'interessat la informació relativa a les seves actuacions sobre la base de la sol·licitud presentada per l'afectat. En tot cas, en el termini d'un mes ha de donar resposta a l'afectat, termini que pot prorrogar-se dos mesos més en cas necessari, i cal informar l'interessat d'aquestes pròrrogues (art. 12.3 RGPD).

La informació facilitada ha de ser gratuïta. Això no obstant, si les peticions són manifestament infundades o excessives (pel seu caràcter repetitiu), el RT pot cobrar un cànon raonable o bé negar-se a actuar respecte de la sol·licitud (art. 12.5 RGPD).

Un aspecte important és la previsió de la possibilitat que la informació que hagi de facilitar-se als interessats es faci en combinació amb icones normalitzades que permetin proporcionar de forma fàcilment visible, intel·ligible i clarament llegible una visió de conjunt adequada del tractament previst (art. 12.7 RGPD). Aquesta iniciativa ja s'ha proposat en ocasions anteriors, i en tot cas la seva implementació es deixa a la Comissió (art. 12.8 RGPD). D'alguna manera es vol incorporar les imatges visuals dels *creative commons*, de manera que sigui clarament identificable per als afectats.

3) Modalitats d'exercici dels drets per part de l'interessat.

3.9.2. Informació i accés a les dades personals

La secció 2 del capítol III es dedica a la informació i accés a les dades personals.

Quant al contingut concret de la informació que ha de proporcionar-se a l'interessat/afectat, el RGPD, igual que feia la DPD, distingeix en funció de si les dades s'han obtingut de l'afectat o no.

Supòsits en què les dades s'obtenen de l'afectat (art. 13 RGPD). Es disposa que el contingut de la informació ha de fer referència al següent:

- L'àmbit subjectiu: qui és el responsable del tractament i el delegat de protecció de dades; així com els destinataris o categories de destinataris de les dades i la intenció de transferir les dades a un tercer país o organització internacional.
- Quant al contingut concret, un aspecte rellevant és proporcionar informació de les finalitats del tractament i la seva base jurídica. Una novetat és que, en els casos en què la base jurídica sigui l'interès legítim (art. 6.1.f), ha d'especificar-se quin és aquest (art. 13.1.d RGPD).

Així mateix, segons disposa l'article 13.2, ha de proporcionar-se informació relativa al següent:

- El termini durant el qual es conserven les dades personals i, si això no és possible, els criteris utilitzats per a determinar aquest termini.
- L'existència dels drets que té l'afectat (accés, rectificació, supressió, limitació, oposició i portabilitat).
- L'existència del dret a revocar el consentiment (el text del RGPD fa referència a "retirar" el consentiment si bé el terme més apropiat és el de *revocar*).
- El dret a presentar una reclamació davant l'autoritat competent.
- El caràcter obligatori o no de facilitar les dades.
- Un aspecte de gran transcendència és la necessitat de comunicar l'existència de decisions automatitzades, inclosa l'elaboració de perfils (art. 22 RGPD), així com informació significativa sobre la lògica aplicada i les conseqüències previstes d'aquest tractament per a l'interessat. Això és ha de proporcionar-se informació específica relativa a les decisions automatitzades [vegeu art. 13.1. (f)].

Segons estableix l'article 13.3, en els supòsits en què el RT projecti el tractament ulterior de dades per a una finalitat que no sigui aquella per la qual es van recollir, abans d'aquest tractament ha de proporcionar a l'interessat informació sobre aquesta altra finalitat (vegeu també l'art. 6.4 RGPD).

Aquesta informació ha de facilitar-se a l'interessat en el moment en què s'obtinguin les dades (art. 13.1).

En els supòsits en què l'interessat ja disposi de la informació prevista, no cal proporcionar-la-hi (art. 13.4 RGPD).

Supòsits en què les dades no s'obtenen directament de l'afectat. A part d'alguns aspectes que són similars als del punt anterior, en aquest cas hi ha aspectes nous (vegeu l'art. 13 RGPD).

Aquest és el cas de l'art. 14.2.f), que disposa la necessitat d'informar sobre la font de la qual procedeixen les dades personals i, si escau, si procedeixen de fonts d'accés públic;

En canvi, no cal proporcionar informació sobre el següent:

El que disposa l'article 13.2.e) RGPD si la comunicació de dades personals és un requisit legal o contractual, o un requisit necessari per a subscriure un contracte, i si l'interessat està obligat a facilitar les dades personals i està informat

de les possibles conseqüències de no facilitar aquestes dades; això és obvi, perquè en aquest cas les dades no les proporciona l'afectat (no se sol·liciten d'ell), sinó que s'obtenen d'una altra font o d'un tercer.

D'altra banda, en la mesura que les dades no s'obtenen de l'afectat, és important determinar en quin moment se li ha de proporcionar la informació. L'article 14.3 estableix diferents supòsits:

La regla general és la d'un termini raonable, una vegada obtingudes les dades, i com a màxim dins d'un mes segons les circumstàncies en les quals es tractin les dades.

En els casos en què les dades s'utilitzin per a comunicar-se amb l'interessat, com a màxim en el moment de la primera comunicació a aquest interessat. Si es comuniquen a un altre destinatari, com a molt tard en el moment en què les dades personals siguin comunicades per primera vegada.

La norma també preveu supòsits en què no cal proporcionar la informació a l'afectat:

- Si l'interessat ja disposa de la informació.
- Quan la comunicació resulti impossible o impliqui un esforç desproporcionat, especialment amb finalitats d'arxiu en interès públic, finalitats de recerca científica i històrica o finalitats estadístiques. Tanmateix, en aquest cas, ha de complir-se amb les garanties de l'article 89 RGPD. En aquests casos el RT ha d'adoptar les mesures adequades per a protegir els drets, llibertats i interessos legítims de l'interessat, fins i tot fent pública la informació (art. 14.5.b) RGPD).
- L'obtenció o comunicació està expressament establerta per la legislació.
- Quan les dades personals hagin de seguir tenint caràcter confidencial, sobre la base d'una obligació de secret professional, regulada en el dret de la Unió o dels estats membres, inclosa una obligació de secret de naturalesa estatutària.

La LOPDGDD regula el dret a la transparència i informació a l'afectat a l'art. 11, en el Títol III (Drets de les persones), Capítol I (transparència i informació).

L'art. 11, seguint el RGPD, distingeix també els supòsits en què les dades s'obtenen directament de l'afectat i els casos en què no és així.

1) Supòsits en què les dades han estat obtingudes de l'afectat (art. 11.1 i 2 LOPDGDD)

Article 11. Transparència i informació a l'afectat.

1. Quan les dades personals s'obtinguin de l'afectat, el responsable del tractament pot donar compliment al deure d'informació que estableix l'article 13 del Reglament (UE) 2016/679 facilitant a l'afectat la informació bàsica a què es refereix l'apartat següent i indicant-li una adreça electrònica o un altre mitjà que li permeti accedir de manera senzilla i immediata a la resta d'informació.

2. La informació bàsica a què es refereix l'apartat anterior ha de contenir, almenys:

- a) La identitat del responsable del tractament i del seu representant, si escau.
- b) La finalitat del tractament.
- c) La possibilitat d'exercir els drets que estableixen els articles 15 a 22 del Reglament (UE) 2016/679.

Si les dades obtingudes de l'afectat s'han de tractar per a l'elaboració de perfils, la informació bàsica ha de comprendre així mateix aquesta circumstància. En aquest cas, s'ha d'informar l'afectat del seu dret a oposar-se a l'adopció de decisions individuals automatitzades que produeixin efectes jurídics sobre ell o l'afectin significativament de manera similar, quan es doni aquest dret d'acord amb el que preveu l'article 22 del Reglament (UE) 2016/679.

El GT29 fa referència a la possibilitat de proporcionar la informació a l'afectat per nivells (WP 260, § 35). Aquesta possibilitat també ha estat recomanada per les autoritats de protecció de dades espanyoles a la *Guía para el cumplimiento del deber de informar*, elaborada per les autoritats de protecció de dades espanyoles.

Pot consultar-se aquesta Guia a: <https://www.aepd.es/media/guias/guia-modelo-clausula-informativa.pdf>. En concret vid § 5 Informació per capes; § 6 Informació bàsica (primera capa); § 7 Informació addicional (segona capa), d'aquesta Guia.

D'alguna manera aquesta possibilitat ve recollida a l'art. 11 LOPDGDD. Aquest precepte preveu la possibilitat que el responsable del tractament doni compliment al deure d'informació proporcionant determinada informació que qualifica com a bàsica i que es faciliti una adreça electrònica o un altre mitjà que permeti accedir de forma senzilla i immediata a la restant informació. Per tant, s'establirien dues categories d'informació la "bàsica" i la "restant". Quant a la informació bàsica, es tracta, ex art. 11.2 LOPDGDD, de la relativa a: (a) La identitat del responsable del tractament i del seu representant, si escau; (b) La finalitat del tractament i (c) La possibilitat d'exercir els drets establerts als articles 15 a 22 del Reglament (UE) 2016/679.

Si les dades obtingudes de l'afectat haguessin de tractar-se per a l'elaboració de perfils, la informació bàsica comprendrà així mateix aquesta circumstància (art. 11.2.ii LOPDGDD).

L'art. 11.3 LOPDGDD, en fer referència a la informació a proporcionar en el cas de dades no recollides de l'afectat també estableix aquests dos nivells d'informació.

En definitiva, l'art. 11 LOPDGDD d'alguna manera estableix dues categories d'informació, en distingir entre informació bàsica i restant informació. És qüestionable que aquest art. 11 hagi recollit correctament les exigències de proporcionar informació ex art. 13 i 14 RGPD en la mesura que l'art. 11 no recull tots els ítems que s'enumeren en els arts. 13 i 14 RGPD.

Per exemple, entre d'altres, falta la referència a les dades de contacte del delegat de protecció de dades (art. 13.1.bi c RGPD), la base jurídica del tractament (art. 13.1.c. RGPD) o bé els destinataris o categories de destinataris (art. 13.1.e. RGPD). Es tractaria en tot cas de la "restant informació" a la qual al·ludeix l'art. 11 LOPDGDD.

Sens dubte l'art. 11 LOPDGDD ha intentat fer prevaldre l'accessibilitat de la informació, que aquesta sigui llegida i que l'afectat no es perdi en una llista a la qual difícilment prestarà atenció. Per això ha optat per proporcionar la informació per nivells.

Tot i recórrer a aquesta solució (que em sembla realista i potenciadora d'un mínim interès per a l'afectat), és fonamental que tota la informació ex art. 13 i 14 (segons escaigui) es proporcioni, es trobi a la pàgina web o espai on es faciliti la informació a l'interessat. El GT29, en fer referència a la possibilitat de proporcionar la informació per nivells, recorda que en tot cas la informació també ha d'estar disponible en un sol lloc o en un document complet únic (WP 260, § 17).

Per tant, per complir degudament amb el RGPD d'alguna manera s'hauria d'assegurar que tots els ítems respecte dels quals s'ha d'informar es proporcionen en el mateix moment.

2) Supòsits en què les dades no han esta obtingudes de l'afectat (art. 14 RGPD i art. 11.3 LOPDGDD).

L'art. 11.3 LOPDGDD disposa el següent:

3. Quan les dades personals no s'hagin obtingut de l'afectat, el responsable pot donar compliment al deure d'informació que estableix l'article 14 del Reglament (UE) 2016/679 facilitant a aquell la informació bàsica que assenyala l'apartat anterior i indicant-li una adreça electrònica o un altre mitjà que li permeti accedir de manera senzilla i immediata a la resta d'informació.

En aquests supòsits, la informació bàsica ha d'incloure també:

- a) Les categories de dades objecte de tractament.
- b) Les fonts de les quals procedeixen les dades.

Quant a la LOPDGDD, la informació bàsica que s'ha de proporcionar per complir el deure d'informació ex art. 14 RGPD, a més de la prevista a l'art. 11.1 LOPDGDD, inclouria també (a) les categories de dades objecte de tractament

i (b) les fonts de les que procedissin les dades. També s'indicarà una adreça electrònica o un altre mitjà que permeti accedir de forma senzilla i immediata a la restant informació.

Pel que fa al contingut concret de la informació a proporcionar ex art. 11.3 LOPDGDD i si això satisfà plenament les exigències de l'art. 14 RGPD, em remeto a les consideracions ja exposades.

Informació a proporcionar en els casos d'elaboració de perfils: com ja s'ha indicat, la LOPDGDD també fa referència al deure d'informar en aquests casos (art. 11.2 *in fine*).

Estretament lligat a la informació hi ha l'aspecte de l'accés a aquesta, regulat en l'article 15 RGPD (**Dret d'accés de l'interessat**):

Sobre la base del dret d'accés, l'interessat té dret a obtenir del responsable del tractament confirmació de si s'estan tractant o no dades personals que el concerneixen i, en aquest cas, dret d'accés a les dades personals i a la informació que preveu l'article 15.1 RGPD (art. 15.1 RGPD).

La informació a la qual es té accés és la relativa al següent:

- les finalitats del tractament;
- les categories de dades personals que es tracten;
- els destinataris o les categories de destinataris de les dades; el termini previst de conservació de les dades personals o els criteris utilitzats per a determinar aquest termini;
- l'existència dels drets que corresponen a l'afectat; el dret a presentar una reclamació davant una autoritat de control; quan les dades personals no s'hagin obtingut de l'interessat, qualsevol informació disponible sobre el seu origen; l'existència de decisions automatitzades, inclosa l'elaboració de perfils i en aquests casos, informació significativa sobre la lògica aplicada, així com les conseqüències previstes d'aquest tractament per a l'interessat.

En els casos en què es transfereixin dades a un tercer país o una organització internacional, l'interessat té dret a ser informat de les garanties adequades.

Un aspecte nou del RGPD és que es determina que el RT ha de facilitar una còpia de les dades personals. Fins ara, la pràctica del dret d'accés no s'exercia proporcionant accés directe a les dades, per la qual cosa això exigeix un canvi en la modalitat de l'exercici d'aquest dret (art. 15.3 RGPD). En els casos en què se sol·licitin còpies ulteriors es pot percebre un cànon raonable per això. Si la

sol·licitud es presenta per mitjans electrònics, i tret que l'interessat sol·liciti que es faciliti d'una altra manera, la informació s'ha de facilitar en un format electrònic d'ús comú (art. 15.3 RGPD).

En qualsevol cas, el dret a obtenir còpia no ha d'afectar negativament els drets i llibertats d'altres subjectes (art. 15.4 RGPD).

3.9.3. Rectificació i supressió

La secció 3 del capítol III porta per rúbrica "Rectificació i supressió". Com ja s'ha indicat, en la nova regulació, la referència al dret de cancel·lació ha estat substituïda per la de supressió.

Article 16⁴⁹: Dret de rectificació

⁽⁴⁹⁾Tingueu també en compte l'art. 86 LOPDGDD.

L'interessat té dret a obtenir sense dilació indeguda del responsable del tractament la rectificació de les dades personals inexactes que l'afecten. Tenint en compte les finalitats del tractament, l'interessat té dret que es completin les dades personals que siguin incompletes, fins i tot mitjançant una declaració addicional.

L'objectiu d'aquest dret és, doncs, que s'actualitzin les dades o que es completin⁵⁰.

⁽⁵⁰⁾Vegeu art. 14 LOPDGDD.

L'expressió "sense dilació indeguda" no sembla que hagi d'entendre's com si el termini fos diferent del previst de forma general per a l'exercici dels altres drets, això és, d'1 mes.

Així mateix, en els supòsits en què es procedeix a la rectificació, ha de comunicar-se als destinataris que aquesta rectificació ha tingut lloc, tret que això sigui impossible o impliqui un esforç desproporcionat. Així mateix l'afectat també té dret a saber qui ha estat el destinatari de les dades.

Article 17: Dret de supressió ("el dret a l'oblit")

1) L'interessat té dret a obtenir sense dilació indeguda del responsable del tractament la supressió de les dades personals que l'afecten, el qual està obligat a suprimir sense dilació indeguda les dades personals quan concorri alguna de les circumstàncies següents:

a) Les dades personals ja no són necessàries en relació amb les finalitats per a les quals van ser recollides o tractades.

b) L'interessat retira el consentiment en què es basa el tractament (es tracta del supòsit de la revocació del consentiment).

c) L'interessat s'oposa al tractament i no prevalen altres motius legítims per a aquest.

d) Les dades personals han estat tractades il·lícitament.

e) Les dades personals han de suprimir-se per al compliment d'una obligació legal establerta en el dret de la Unió o dels estats membres.

f) Les dades personals s'han obtingut en relació amb l'oferta de serveis de la societat de la informació esmentats en l'article 8, apartat 1 (es tracta de l'oferta realitzada a nens, entesos aquests com a menors de 18 anys).

L'article 17.2 disposa que en els casos en què el RT hagi fet públiques les dades personals i en virtut de l'article 17.1 RGPD estigui obligat a suprimir aquestes dades, el RT, tenint en compte la tecnologia disponible i el cost de la seva aplicació, ha d'adoptar mesures raonables, incloses mesures tècniques, amb la intenció d'informar els responsables que estiguin tractant les dades personals de la sol·licitud de l'interessat de supressió de qualsevol enllaç a aquestes dades personals, o qualsevol còpia o rèplica d'aquestes.

Per tant, el RT inicial, ha d'adoptar mesures raonables per a comunicar a ulteriors RT de la sol·licitud de l'afectat de voler suprimir qualsevol enllaç a les dades personals. Es tracta d'una obligació de mitjans, de manera que el RT inicial no ha d'assegurar en tot cas que els destinataris de les dades (els altres RT) les deixen de tractar, sinó que empra els mitjans dels que disposa per dur a terme aquesta comunicació.

Tanmateix, l'article 17.3 estableix supòsits en què aquesta aplicació del dret a eliminar dades i enllaços no resulta aplicable. Concretament, en els casos en què la permanència d'aquests és necessària:

- 1) per a exercir el dret a la llibertat d'expressió i informació;
- 2) per al compliment d'una obligació legal que requereixi el tractament de dades o per al compliment d'una missió realitzada en interès públic o en l'exercici de poders públics conferits al responsable;
- 3) per raons d'interès públic en l'àmbit de la salut pública;
- 4) amb finalitats d'arxiu en interès públic, finalitats de recerca científica o històrica o finalitats estadístiques, de conformitat amb l'article 89, apartat 1;
- 5) per a la formulació, l'exercici o la defensa de reclamacions.

Què ha quedat del denominat dret a l'oblit?

La mesura que recull l'article 17.2 RGPD tracta d'evitar multiplicar els efectes de rèplica dels enllaços successius de la informació.

A pesar que la rúbrica de l'article 17 fa referència entre parèntesis al dret a l'oblit, se'n fa una referència confusa. De fet, la utilització d'aquesta terminologia no és més que una conseqüència d'arrossegar textos anteriors a l'aprovació del RGPD. El denominat *dret a l'oblit*, tal com es troba regulat en el RGPD, no és tal, sinó que és una manifestació dels drets d'oposició i cancel·lació. Les característiques i requisits del dret a l'oblit es troben a la STJUE, en el cas *Google Spain, S.L., Google Inc. v. Agència Espanyola de Protecció de Dades (AEPD) i Mario Costeja González* (C 131/12), de 13 de maig de 2014.

En lloc de fer referència al dret a l'oblit sembla més correcte parlar del dret a ser eliminat de la llista de resultats dels motors de cerca (*right to be delisted*). En rigor, el que l'afectat pot sol·licitar és que al dur-se a terme cerques a internet en base al seu nom, deixi d'aparèixer en els resultats que ofereix el motor de cerca. Aquesta petició té possibilitats de prosperar si la informació és irrellevant i obsoleta. El motor de cerca (no l'editor de la informació) porta a terme una ponderació dels drets implicats (el de l'afectat vs el dret del públic a obtenir informació). En tot cas l'interessat sempre podrà acudir a l'APD i a l'autoritat judicial. No obstant això, en cas de prosperar la petició de ser eliminat de la llista de resultats, la informació roman en la seva font original (l'hemeroteca d'un diari o un butlletí oficial).

Segons disposa l'article 17.2 RGPD, quan el RT faci públiques les dades i tingui l'obligació de suprimir-les, aquest RT té l'obligació d'informar el tercer responsable de la sol·licitud de l'interessat de supressió de qualsevol enllaç a les dades.

Es tracta d'una obligació d'informar els tercers, en funció dels mitjans de què disposi el RT (de la tecnologia i dels costos) i és obligació de mitjans (no de resultat).

Dret a l'oblit

En la ponderació que cal dur a terme per tal de determinar si procedeix o no el dret a ser desindexat, hi ha qüestions que encara queden obertes, que són objecte d'anàlisi bé per les autoritats de protecció de dades, bé pels tribunals.

Entre aquestes qüestions es pot destacar: l'abast de l'àmbit territorial del bloqueig; si el cercador pot comunicar a la font original d'informació el fet que ha procedit a eliminar l'enllaç; qui pot exercir el dret a l'oblit; quan ha de prevaldre l'interès públic de la informació; l'ús de robots que no permetin fer cerques; la integritat de l'hemeroteca digital o bé la responsabilitat de les plataformes.

Quant a la legislació espanyola, la LO 3/2018 dedica dos articles al dret a l'oblit.

Per un costat, l'art. 93 LOPDGGDD recull la jurisprudència del TJUE en el cas de *Google Spain* i duu per títol "Dret a l'oblit en cerques d'Internet". Aquest precepte fa referència al dret a demanar la desindexació d'aquells resultats que s'obtinguin després de fer una cerca efectuada a partir del nom, si els enllaços

Lectures recomanades

Respecte a aquestes qüestions podeu consultar:

STS 15 octubre 2015, (ECLI: ES:TS:2015:4132) i la STC 58/2018, de 4 de juny de 2018, (BOE núm. 164, de 7 de juliol de 2018).

Respecte a la doctrina, vegeu:

Peguera, M. (2016). "The Shaky Ground of the Right to Be Delisted". *Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law* (vol 18, núm. 3, pàgs. 507-561).

publicats contenen informació que sigui inadequada, inexacta, no pertinent, no actualitzada o excessiva, o bé hagi esdevingut com a tal pel transcurs del temps.

En qualsevol cas cal tenir en compte el temps transcorregut i la naturalesa i l'interès públic de la informació.

D'altra banda, el dret a la desindexació subsisteix encara que sigui lícita la conservació de la informació publicada al lloc web al qual es dirigeixi l'enllaç i aquest no procedeixi a esborrar-la de forma prèvia o simultània.

Per l'altre costat, l'art. 94 fa referència al dret a l'oblit en serveis de xarxes socials i serveis equivalents.

“Article 94. Dret a l'oblit en serveis de xarxes socials i serveis equivalents.

1. Qualsevol persona té dret al fet que se suprimeixin, amb una simple sol·licitud seva, les dades personals que hagi facilitat per a la seva publicació per part de serveis de xarxes socials i serveis de la societat de la informació equivalents.

2. Qualsevol persona té dret al fet que se suprimeixin les dades personals que el concerneixin i que hagin facilitat tercers per a la seva publicació per part dels serveis de xarxes socials i serveis de la societat de la informació equivalents quan siguin inadequades, inexactes, no pertinents, no actualitzades o excessives o hagin esdevingut com a tals pel transcurs del temps, tenint en compte les finalitats per a les quals es van recollir o es van tractar, el temps transcorregut i la naturalesa i l'interès públic de la informació.

De la mateixa manera s'ha de procedir a la supressió d'aquestes dades quan les circumstàncies personals que, si escau, invoqui l'afectat evidenciïn la prevalença dels seus drets sobre el manteniment de les dades per part del servei.

S'exceptuen del que disposa aquest apartat les dades que hagin facilitat persones físiques en l'exercici d'activitats personals o domèstiques.

3. En cas que el dret l'exerceixi un afectat respecte de dades que hagin estat facilitades al servei, per ell o per tercers, durant la seva minoria d'edat, el prestador ha de procedir sense dilació a la seva supressió amb una simple sol·licitud seva, sense necessitat que concorrin les circumstàncies que esmenta l'apartat 2.

Article 18: Dret a la limitació del tractament

1) Com s'ha indicat, es tracta d'un nou dret en virtut del qual l'interessat té dret a obtenir del responsable del tractament la limitació del tractament de les dades quan es compleixin determinades condicions:

a) l'interessat impugna l'exactitud de les dades personals, durant un termini que permet al responsable verificar-ne l'exactitud;

b) el tractament és il·lícit i l'interessat s'oposa a la supressió de les dades personals i sol·licita, en el seu lloc, la limitació del seu ús;

c) el responsable ja no necessita les dades personals per a les finalitats del tractament, però l'interessat les necessita per a formular, exercir o defensar reclamacions;

d) l'interessat s'ha oposat al tractament en virtut de l'article 21, apartat 1, mentre es verifica si els motius legítims del responsable prevalen sobre els de l'interessat.

2) Quan el tractament de dades personals s'ha limitat en virtut de l'apartat 1, aquestes dades solament es poden tractar, amb excepció de la seva conservació, amb el consentiment de l'interessat o per a formular, exercir o defensar reclamacions, o amb la intenció de protegir els drets d'una altra persona física o jurídica, o per raons d'interès públic important de la Unió o d'un determinat estat membre.

3) Qualsevol interessat que hagi obtingut la limitació del tractament d'acord amb l'apartat 1 ha de ser informat pel responsable abans de l'aixecament d'aquesta limitació.

Es tracta d'un nou dret de conseqüències importants. La diferència principal respecte del bloqueig de les dades és que no es tracta d'una obligació sinó d'un dret de l'interessat.

Es distingeix un ventall de supòsits. Uns són equivalents a la cancel·lació cautelar (cf. impugnar exactitud de dades), si bé cautelarment han de conservar-se. També si l'interessat exerceix el dret d'oposició de l'exarticle 21.1 mentre se'n verifica la procedència.

Es produeix una inversió de la càrrega de la prova de manera que quan el RT al·legui un interès (públic, o legítim) haurà de demostrar-lo. Un altre supòsit és el que respon a la voluntat de l'afectat, per exemple, perquè l'interessat pugui obtenir determinades proves.

Quines són les conseqüències de la limitació del tractament? Segons l'art. 18.2 RGPD, les conseqüències són que el tractament es limita a la conservació de les dades, tret que es donin diferents supòsits. L'article 19 també disposa la necessitat de comunicar-ho als destinataris de la comunicació.

Es reforça aquest dret de manera que, abans d'aixecar la limitació, el RT ha d'informar l'afectat. No pot aixecar-se la limitació sense que l'afectat ho sàpiga (art. 18.3 RGPD). També ha de proporcionar-se informació sobre els destinataris de la informació (art. 19.3 RGPD).

Per a fer efectius els drets de rectificació, supressió i limitació del tractament, s'habiliten una sèrie de mesures especialment quan les dades s'han transmès a tercers. Segons disposa l'article 19 RGPD, el RT ha de comunicar qualsevol rectificació o supressió de dades personals o limitació del tractament efectuada a cadascun dels destinataris als quals s'hagin comunicat les dades personals, tret que sigui impossible o exigeixi un esforç desproporcionat.

Així mateix el RT ha d'informar l'interessat sobre aquests destinataris, si aquest ho sol·licita.

L'art. 16 LOPDGDD fa referència al dret a la limitació del tractament. A part de remetre's a l'art. 18 RGPD, l'art. 16 estableix que el fet que el tractament de les dades personals estigui limitat ha de constar clarament en els sistemes d'informació del responsable (art. 16.2).

Article 20: el dret a la portabilitat de les dades

Una altra mesura rellevant és el dret a la portabilitat de les dades recollida en l'article 20.

1) L'interessat té dret a rebre les dades personals que l'afecten, que hagi facilitat a un responsable del tractament, en un format estructurat, d'ús comú i lectura mecànica, i a transmetre-les a un altre responsable del tractament sense que ho impedeixi el responsable al qual les havia facilitat⁵¹, quan:

⁽⁵¹⁾ L'art. 17 LOPDGDD fa referència al dret a la portabilitat de les dades i simplement estableix que l'exercici d'aquest dret es farà d'acord amb l'art. 20 RGPD.

a) el tractament estigui basat en el consentiment o en un contracte i

b) el tractament s'efectuï per mitjans automatitzats.

2) En exercir el dret a la portabilitat de les dades (exart. 20.1), l'interessat té dret al fet que les dades personals es transmetin directament de responsable a responsable quan sigui tècnicament possible.

3) L'exercici del dret esmentat en l'apartat 1 d'aquest article s'entén sense perjudici de l'article 17. Aquest dret no s'aplica al tractament que sigui necessari per al compliment d'una missió realitzada en interès públic o en l'exercici de poders públics conferits al responsable del tractament.

El dret a la portabilitat no ha d'afectar negativament els drets i llibertats dels altres (art. 20.4 RGPD).

Es tracta d'una novetat important, com un complement del tradicional dret d'accés. Es tracta del dret de rebre les dades que afecten un interessat/afectat.

Una de les qüestions que planteja aquest dret és determinar fins a on arriba.

Què ha d'entendre's per "dades que l'afectat ha facilitat a un RT"? Això pot ser discutible. Es considera que les dades no han de limitar-se a les que han estat facilitades per l'afectat, sinó que també n'hi ha d'altres. Per exemple, aquelles en què l'activitat amb l'interessat dona lloc a un tractament de dades, com ara dades de navegació de l'interessat.

Cal pensar no solament en les dades facilitades pel mateix afectat, sinó també les que s'obtenen de forma indirecta. Això no obstant, els tractaments addicionals que pugui fer el RT no són objecte de portabilitat.

Un altre aspecte important és el dret a transmetre les dades a un altre RT sense que ho impedeixi el RT inicial. Es tracta, doncs, d'un dret molt adequat a la prestació de serveis a internet, especialment en el cas de les xarxes socials.

Lògicament, és impensable que cada interessat tingui la capacitat i la tecnologia suficients per a poder desar i migrar les dades. En conseqüència, l'efectivitat del dret quedaria menyscabada. Per això és una mesura molt positiva que s'estableixi que les dades poden transmetre's a un altre RT.

Perquè es pugui aplicar aquest dret cal que la base del tractament sigui molt concreta.

Quant a la modalitat d'exercici d'aquest dret, ja s'ha indicat que és possible la transmissió de les dades a un tercer, de manera que s'estimula el desenvolupament de sistemes interoperables en la prestació del servei.

Lògicament, també hi ha limitacions a aquest dret, quan hi ha una base jurídica diferent que habilita el RT a seguir conservant les dades o bé quan el fonament de la conservació es basa en una obligació legal.

3.9.4. Dret d'oposició i decisions individuals automatitzades

La secció 4 del capítol III porta per rúbrica "Dret d'oposició i decisions individuals automatitzades".

L'article 21 RGPD regula el dret d'oposició. Hi ha dos grans supòsits en què pot exercir-se aquest dret.

L'article 21.1 RGPD regula l'exercici del dret d'oposició per motius fundats en una situació particular.

Es tracta dels casos en què les dades es processen sobre la base dels articles 6.1.e) o f) RGPD. L'article 6.1.e) és aquell en què el tractament és necessari per al compliment d'una missió realitzada en interès públic o en l'exercici de poders públics conferits al responsable del tractament. L'article 6.1.f) habilita el tractament quan és necessari per a la satisfacció d'interessos legítims perseguits pel responsable del tractament.

En aquests casos, l'interessat té dret a oposar-se en qualsevol moment al tractament al·legant una situació particular.

La petició de l'afectat ha de motivar-se. Si preval l'exercici del dret d'oposició, el RT ha de deixar de tractar les dades tret que acrediti que hi ha motius legítims imperiosos per al tractament que prevalguin sobre els interessos, els drets i les llibertats de l'interessat o bé per a la formulació, l'exercici o la defensa de reclamacions.

L'AEPD admet un concepte ampli i flexible de l'exigència de motivació.

L'article 21.2 preveu l'exercici del dret d'oposició quan el tractament de dades personals té per objecte el màrqueting directe. En aquestes circumstàncies, l'interessat té dret a oposar-se en tot moment al tractament de les dades personals que l'afecten, inclosa l'elaboració de perfils en la mesura en què estigui relacionada amb el màrqueting esmentat. En aquest cas, les dades personals han de deixar de ser tractades per a aquestes finalitats (art. 21.3). Es tracta d'un supòsit d'*opt-out* immotivat, l'afectat pot oposar-s'hi en qualsevol moment.

Com a màxim en la primera comunicació que es realitzi amb l'interessat, se l'ha d'informar del dret d'oposició, ex art. 21.1 i 21.2 (art. 21.4 RGPD).

Quant al tractament de dades personals amb finalitats de recerca científica o històrica o finalitats estadístiques (exart. 89.1 RGPD), l'interessat, per motius relacionats amb la seva situació particular, té dret a oposar-se al tractament de dades personals que l'afectin, tret que sigui necessari per al compliment d'una missió duta a terme per raons d'interès públic (art. 21.6 RGPD).

Juntament amb aquesta regla general continguda en l'article 21 RGPD, existeix legislació específica en què hi ha la possibilitat d'exercir el dret d'oposició. Per exemple, en la legislació sobre telecomunicacions o bé en el marc de la LSSI. Per exemple, el dret a no rebre trucades telefòniques que no són automàtiques.

En altres casos, més que l'exercici del dret d'oposició, el que es produeix és una revocació del consentiment atorgat (art. 7.3 RGPD). Això pot donar-se en els supòsits en què el fonament legal del tractament és el consentiment del'afectat⁵² [art. 6.1.a) o bé art. 9.2.a) RGPD].

⁽⁵²⁾L'art. 18 LOPDGDD fa referència al dret d'oposició i als drets relacionats amb les decisions individuals automatitzades però simplement es remet als arts. 21 i 22 RGPD.

L'article 22 RGPD fa referència a les **decisiones individuals automatitzades i a l'elaboració de perfils**.

D'entrada cal tenir en compte l'article 4.4 RGPD, que proporciona una definició del que es considera "elaboració de perfils". S'entén com a tal

"tota forma de tractament automatitzat de dades personals consistent a utilitzar dades personals per a avaluar determinats aspectes personals d'una persona física, en particular per a analitzar o predir aspectes relatius al rendiment professional, situació econòmica, salut, preferències personals, interessos, fiabilitat, comportament, ubicació o moviments d'aquesta persona física".

L'ingent i constant tractament massiu de dades afavoreix sens dubte l'adopció de decisions de forma automàtica, sense intervenció humana. Sobre la base d'aquest tipus de decisions, una persona pot veure com se li denega un crèdit o es rebutja la sol·licitud presentada per a un lloc de treball sense que aparentment hi hagi un motiu. Així mateix, els tractaments massius poden comportar la inferència de conclusions errònies i ocasionar efectes discriminatoris.

En la mesura que aquestes decisions cada vegada són més generalitzades, el legislador disposa mesures per a controlar l'ús que se'n pugui fer.

La regla general és que qualsevol interessat té dret a no ser objecte d'una decisió basada únicament en el tractament automatitzat, inclosa l'elaboració de perfils, que produeixi efectes jurídics en ell o l'afecti significativament de manera similar (art. 22.1 RGPD).

Això no obstant, aquest dret també reconeix algunes excepcions (art. 22.3 RGPD), de manera que la previsió general no és aplicable si la decisió:

- a) és necessària per a la subscripció o l'execució d'un contracte entre l'interessat i un responsable del tractament;
- b) està autoritzada pel dret de la Unió o dels estats membres que s'apliqui al responsable del tractament i que estableixi així mateix mesures adequades per a salvaguardar els drets i llibertats i els interessos legítims de l'interessat, o
- c) es basa en el consentiment explícit de l'interessat.

En els casos a què es refereix l'apartat 2, lletres a i c, el responsable del tractament ha d'adoptar les mesures adequades per a salvaguardar els drets i llibertats i els interessos legítims de l'interessat, com a mínim el dret a obtenir intervenció humana per part del responsable, a expressar el seu punt de vista i a impugnar la decisió (vegeu l'art. 22.3 RGPD).

Així mateix, com a regla general, les decisions automatitzades no s'han de basar en les categories especials de dades personals que preveu l'article 9, apartat 1, això és, les denominades *dades sensibles* (vegeu l'art. 22.4 RGPD).

Quant a la valoració general del precepte, ha de recordar-se que no es tracta solament de drets, sinó també de garanties per a poder predicar l'existència d'un tractament lleial i transparent i que es compleixen els principis bàsics del RGPD. En definitiva, es tracta de corregir elements que poden generar inexactituds i reduir els riscos d'error.

3.9.5. Limitacions

La secció 5 del capítol III porta per rúbrica "Limitacions".

L'exercici dels drets recollits en el capítol III està subjecte a una sèrie de limitacions, tal com disposa l'article 23 RGPD.

L'article 23.1 RGPD estableix que:

“El dret de la Unió o dels estats membres que s'aplica al responsable o l'encarregat del tractament pot limitar, amb mesures legislatives, l'abast de les obligacions i dels drets que estableixen els articles 12 a 22 i l'article 34, així com l'article 5 en la mesura en què les seves disposicions es corresponguin amb els drets i les obligacions que preveuen els articles 12 a 22, quan aquesta limitació respecti en l'essencial els drets i les llibertats fonamentals i sigui una mesura necessària i proporcionada en una societat democràtica pera

salvaguardar (entre altres): a) la seguretat de l'Estat; b) la defensa; c) la seguretat pública; d) la prevenció, investigació, detecció o enjudiciament d'infraccions penals, o l'execució de sancions penals, e) altres objectius importants d'interès públic; f) la protecció de la independència judicial i dels procediments judicials; g) la prevenció, la investigació, la detecció i l'enjudiciament d'infraccions de normes deontològiques; h) una funció de supervisió, inspecció o reglamentació; i) la protecció de l'interessat o dels drets i llibertats d'altres; j) l'execució de demandes civils.

Això no obstant, les mesures legislatives adoptades han d'especificar, entre altres qüestions(art. 23.2.c), les garanties per a evitar accessos o transferències il·lícits o abusius; f) els terminis de conservació i les garanties aplicables tenint en compte la naturalesa, l'abast i els objectius del tractament o les categories de tractament; g) els riscos per als drets i les llibertats dels interessats, i h) el dret dels interessats a ser informats sobre la limitació.”

En l'enumeració de les limitacions, la majoria són les tradicionals, si bé se n'inclouen algunes de noves com les relatives a motius econòmics financers, sanitat pública, protecció i independència judicial.

S'exigeixen garanties complementàries en relació amb la finalitat, les categories de dades. Així mateix, en aquest supòsit, les mesures de seguretat tenen un paper molt rellevant. I tots aquests aspectes es tenen en compte sobre la base dels riscos que poden amenaçar les dades dels afectats.

3.10. Transferències internacionals de dades

El capítol V RGPD es dedica a les transferències internacionals de dades i porta per rúbrica: “Transferències de dades personals a tercers països o organitzacions internacionals”.

La LOPDGDD també fa algunes referències a les transferències internacionals en el Títol VI, arts. 40 a 43.

Es considera que hi ha una transferència de dades quan un RT o ET que està a la UE transmet dades a un RT o un altre subjecte que es troba fora de la UE. Per tant, les comunicacions de dades entre subjectes que es troben al territori de la UE no es consideren una transferència internacional de dades i no hi ha limitacions per a aquestes. De fet, un dels objectius de la D 95/46 era precisament el de facilitar la circulació de les dades entre els països de la Unió.

Tal com disposa l'article 44 RGPD, les transferències internacionals tenen com a destinataris "tercers països o bé organitzacions internacionals".

La regulació que proporciona el RGPD de les transferències internacionals no planteja novetats substancials respecte del règim contingut en la DPD. La idea que presideix el règim legal actual és que quan les dades surtin de la UE se segueixi aplicant el mateix nivell de protecció que gaudien en la UE. Això és, que quan les dades s'exportin, no disminueixin les garanties dels subjectes interessats. Així ho disposa, entre altres, l'article 44 RGPD, que disposa:

"Totes les disposicions d'aquest capítol s'han d'aplicar a fi d'assegurar que el nivell de protecció de les persones físiques garantit per aquest Reglament no es vegi menyscabat".

El model és, doncs, el de continuïtat del nivell de protecció. La normativa tracta d'obtenir i perseguir que el nivell de protecció garantit per la normativa europea es mantingui allà on es trobin les dades.

Les transferències internacionals de dades solament es basen en tres possibles fonaments, de manera que les transferències poden tenir lloc si:

1) Hi ha una decisió d'adequació (art. 45 RGPD). Es tractaria del nivell bàsic que tracta d'assegurar un nivell de protecció adequat respecte d'un territori concret, mitjançant l'adopció d'una declaració d'adequació. Quan existeix aquesta decisió significa que s'ha produït l'anàlisi conforme el qual la destinació de les dades (territori, país) ofereix un nivell de protecció adequat. Nivell de protecció adequat al que s'estableix a la UE.

2) A falta de decisió d'adequació, solament poden transmetre's dades personals a un tercer país o organització internacional si s'ofereixen garanties adequades i a condició que els interessats disposin de drets exigibles i d'accions legals efectives (art. 46 RGPD).

3) En els casos en què no hi hagi un nivell de protecció adequat, ni tampoc s'hagin pogut donar garanties suficients, s'entra dins dels supòsits d'excepcions. Es poden transferir les dades si concorren una sèrie d'excepcions, i això obeeix a un interès de més valor, de millor qualitat.

Per tant, en primer lloc, es busca l'adequació del nivell de protecció d'un país o territori a les exigències de protecció que planteja la UE. A falta d'aquesta declaració d'adequació, es busca l'adopció de garanties suficients que en aquest cas s'atorguen respecte d'un àmbit concret o bé d'una organització. A falta d'aquest atorgament entren en joc les excepcions que permeten les transferències internacionals de dades.

3.10.1. Novetats principals del règim de transferència de dades

L'objectiu de la Comissió i dels legisladors en regular les transferències de dades era introduir més flexibilitat en aquest règim, que es criticava per ser excessivament burocratitzat. Així mateix, també es qüestionava el model existent d'adequació, en la mesura que hi havia poques declaracions i les que hi havia eren molt heterogènies.

D'altra banda, ha de tenir-se en compte que les transferències internacionals no són l'excepció, sinó que s'han convertit en la regla general. Pel que fa a les principals novetats cal destacar:

1) Referència al fet que l'exportador pot ser tant el RT com l'ET. En alguns països ja es feia aquesta equiparació, com per exemple en el marc de la LOPD de 1999. En canvi, en altres països només podien adoptar la decisió d'enviar dades fora de la UE els RT. Així mateix, les garanties poden proporcionar-les tant el RT com l'ET.

2) Les transferències poden fer referència tant a un país com a una organització internacional. La DPD solament feia referència a països o territoris, no a Organitzacions internacionals (OI). En la pràctica, les transferències a aquestes OI són freqüents. Aquestes poden ser intergovernamentals o privades.

3) Per primera vegada, es dóna cabuda a les normes corporatives vinculants (conegudes també per les seves sigles en anglès: BCR, *binding corporate rules*). Es tracta d'una construcció desenvolupada per la pràctica i pel Grup de l'article 29, que havia fixat un conjunt de requisits per a la seva implementació, però no havien rebut suport legal. El RGPD les recull i les regula detalladament.

3.10.2. Transferències basades en una decisió d'adequació

Segons disposa l'article. 45.1 RGPD

"Pot fer-se una transferència de dades personals a un tercer país o organització internacional quan la Comissió hagi decidit que el tercer país, un territori o un o diversos sectors específics d'aquest tercer país, o l'organització internacional de què es tracti garanteixen un nivell de protecció adequat. Aquesta transferència no requereix cap autorització específica".

La decisió l'adopta la Comissió, mitjançant un procediment normatiu propi, i en aquest procés són consultades les APD a través de l'òrgan que les agrupa i que constitueix el Comitè europeu de protecció de dades.

Segons disposa l'article 45.2 RGPD, en avaluar l'adequació del nivell de protecció, la Comissió ha de tenir en compte, en particular, els elements següents:

- L'estat de dret, el respecte dels drets humans i les llibertats fonamentals i la legislació pertinent.

- L'existència i el funcionament efectiu d'una o diverses autoritats de control independents al tercer país.
- Els compromisos internacionals assumits pel tercer país o organització internacional de què es tracti.

La Comissió, després d'haver avaluat l'adequació del nivell de protecció, podrà decidir que un tercer país, un territori o un o diversos sectors específics d'un tercer país, o una organització internacional garanteixen un nivell de protecció adequat. Un aspecte important és que s'han d'establir mecanismes de revisió periòdica, almenys cada quatre anys, que tinguin en compte tots els esdeveniments rellevants al tercer país o en l'organització internacional, per a decidir si es manté o no la decisió d'adequació (art. 45.3. RGPD).

En conseqüència, en els casos en què es mostri que el lloc de destinació de les dades no garanteix un nivell de protecció adequat, la Comissió ha de derogar, modificar o suspendre sense efecte retroactiu la decisió d'adequació (art. 45.5).

La Comissió ha de fer pública la informació relativa als territoris, sectors o organitzacions internacionals que tenen un nivell de protecció adequat i als que l'han deixat de tenir (art. 45.8 RGPD).

Segons disposa l'article 45.9. RGPD, les decisions d'adequació ja adoptades han de seguir en vigor mentre la Comissió no les substitueixi, modifiqui o derogui.

En definitiva, el rellevant és que la Comissió, una vegada presa la decisió d'adequació, ha de seguir supervisant i monitorant la situació en les destinacions que es declaren de protecció adequada.

Aquest seguiment ha d'interpretar-se tenint en compte la STJUE, com per exemple en el cas *Schrems*, en què el TJUE va considerar que el concepte d'adequació ha d'interpretar-se com un concepte de protecció essencialment equivalent i que la Comissió ha de supervisar diligentment les condicions existents als països que es declaren adequats.

Cas Schrems

Es tracta de la STJUE de 6 d'octubre de 2015, C-362/14, *Schrems*.

3.10.3. Transferències basades en garanties adequades

L'article 46.1 determina que

"A falta de decisió d'acord amb l'article 45, apartat 3, el responsable o l'encarregat del tractament solament pot transmetre dades personals a un tercer país o organització internacional si ha ofert garanties adequades i a condició que els interessats disposin de drets exigibles i accions legals efectives."

Quant a les garanties adequades, han de distingir-se dos supòsits:

1) Garanties adequades que no necessiten autorització prèvia. Es tracta de les garanties recollides en l'article 46.2 RGPD que poden ser aportades, sense que es requereixi cap autorització expressa d'una autoritat de control, mitjançant:

a) Instruments jurídicament vinculants i executables entre autoritats o organismes públics.

b) Normes corporatives vinculants (BCR) art. 47 RGPD, tant respecte al RT com respecte a l'ET.

c) Clàusules contractuals estàndard aprovades per la Comissió⁵³.

⁽⁵³⁾Al respecte, vegeu art. 41.1 LOPDGDD.

d) Clàusules contractuals estàndard aprovades per una APD nacional i acceptades per la Comissió⁵⁴.

⁽⁵⁴⁾Al respecte, vegeu art. 41.1 LOPDGDD.

e) Codis de conducta i esquemes de certificació, que incloguin compromisos vinculants i executables per part del RT o l'ET al tercer país a fi de garantir suficientment la tutela dels drets de l'interessat.

En els supòsits previstos en l'article 46.2 RGPD, el fet que no calgui autorització prèvia comporta que puguin efectuar-se transferències emparant-se en clàusules generals o BCR sense haver de demanar autorització en cada cas. D'aquesta manera, si hi ha una BCR, pot dur-se a terme una transferència sense haver de demanar autorització prèvia. Una vegada la BCR està aprovada, poden dur-se a terme transferències de dades a l'empara d'aquesta⁵⁵.

⁽⁵⁵⁾Vegeu art. 41.2. LOPDGDD.

Les BCR es regulen detalladament en l'article 47 RGPD. Segons disposa l'article 47.1 RGPD, l'autoritat de control competent ha d'aprovar normes corporatives vinculants d'acord amb el mecanisme de coherència establert en l'article 63, sempre que aquestes:

- Siguin jurídicament vinculants i s'apliquin i siguin complertes per tots els membres del grup empresarial o unió d'empreses.
- Confereixin expressament als interessats drets exigibles en relació amb el tractament de les seves dades personals.
- Incloguin els aspectes que preveu l'article. 47.2 RGPD.

Entre els aspectes que han d'incloure les BCR (recollits en l'art. 47.2 RGPD) destaquen:

L'estructura i les dades de contacte del grup empresarial o de la unió d'empreses i de cadascun dels seus membres.

Transferències incloses, interessats afectats i finalitats, les categories de dades personals, el tipus de tractaments i les seves finalitats així com els destinataris de les dades.

Les mesures dirigides a garantir la seguretat de les dades.

Aplicació dels principis de protecció de dades.

Els drets dels interessats en relació amb el tractament i els mitjans per a exercir-los, així com el dret a presentar reclamació davant l'APD i davant els tribunals.

L'acceptació per part del RT o ET que transfereixen dades de la responsabilitat per qualsevol violació de les BCR per part dels destinataris no establerts a la UE

Els mecanismes interns de supervisió i de cooperació amb l'autoritat de control.

Els procediments de reclamació.

En definitiva, el contingut de les BCR és semblant a un codi de conducta o política de privadesa, de fet el seu contingut comprèn pràcticament tot el programa de privadesa i protecció de dades d'una corporació.

El procediment d'adopció de les BCR es troba en les normes del RGPD dedicades als mecanismes de consistència. L'òrgan competent de l'establiment principal de la corporació a l'EU ha de dirigir-se a l'autoritat principal (competent) i negociar amb ella el contingut de BCR. En emetre una autorització, l'autoritat principal ha de sotmetre-la a l'opinió del Comitè Europeu de Protecció de Dades, que no és directament vinculant.

Un altre instrument per a oferir garanties suficients és l'adhesió a codis de conducta o adhesió a esquemes de certificació, sempre que aquesta adhesió inclogui compromisos vinculants i executables [art. 46.2.e) i f)]. Aquests compromisos vinculants es plasmen quasi sempre a través d'un contracte.

2) que sí necessiten autorització prèvia. Article 46.3. RGPD:

"Sempre que hi hagi autorització de l'autoritat de control competent, les garanties adequades previstes en l'apartat 1 poden igualment ser aportades, en particular, mitjançant:

a) clàusules contractuals entre el responsable o l'encarregat i el responsable, encarregat o destinatari de les dades personals al tercer país o organització internacional, o (es tracta de les clàusules *ad hoc* autoritzades per APD nacional)

b) disposicions que s'incorporin en acords administratius entre les autoritats o organismes públics que incloguin drets efectius i exigibles per als interessats."

En aquest cas, pot tractar-se per exemple d'un memoràndum d'enteniment entre autoritats públiques de països diferents.

Tots aquests instruments han de contenir drets exigibles i accions legals efectives per als interessats.

Així mateix, les decisions d'APD preses sobre la base de la DPD han de continuar sent vàlides de moment (art. 46.5 RGPD).

3.10.4. Les excepcions per a situacions específiques

Segons preveu l'article 49.1 RGPD, en absència d'una decisió d'adequació o de garanties adequades, una transferència o un conjunt de transferències de dades personals a un tercer país o organització internacional únicament s'ha de dur a terme si es compleix alguna de les condicions següents:

- l'interessat ha donat explícitament el consentiment a la transferència proposada, després d'haver estat informat dels possibles riscos per a ell d'aquestes transferències a causa de l'absència d'una decisió d'adequació i de garanties adequades;
- la transferència és necessària per a l'execució d'un contracte entre l'interessat i el responsable del tractament o per a l'execució de mesures precontractuals adoptades a sol·licitud de l'interessat;
- la transferència és necessària per a la formalització o execució d'un contracte, en interès de l'interessat, entre el responsable del tractament i una altra persona física o jurídica;
- la transferència és necessària per raons importants d'interès públic;
- la transferència és necessària per a la formulació, l'exercici o la defensa de reclamacions;
- la transferència és necessària per a protegir els interessos vitals de l'interessat o d'altres persones, quan l'interessat està físicament o jurídicament incapacitat per a donar el consentiment;
- la transferència es fa des d'un registre públic que, d'acord amb el dret de la Unió o dels estats membres, té per objecte facilitar informació al públic i està obert a la consulta del públic en general o de qualsevol persona que pugui acreditar un interès legítim, però només en la mesura en què es compleixin, en cada cas particular, les condicions que estableix el dret de la Unió o dels estats membres per a la consulta.

Quan una transferència no pot basar-se en disposicions dels articles 45 o 46, incloses les disposicions sobre normes corporatives vinculants, i no és aplicable cap de les excepcions per a situacions específiques a què es refereix el paràgraf primer d'aquest apartat, solament es pot dur a terme si no és repetitiva, afecta solament un nombre limitat d'interessats, és necessària per a les finalitats d'interessos legítims imperiosos perseguits pel responsable del tractament sobre els quals no prevalguin els interessos o drets i llibertats de l'interessat, i el responsable del tractament va avaluar totes les circumstàncies concurrents en

⁽⁵⁶⁾Vegeu art. 43 LOPDGDD.

la transferència de dades i, basant-se en aquesta avaluació, va oferir garanties apropiades pel que fa a la protecció de dades personals⁵⁶. El responsable del tractament ha d'informar l'autoritat de control de la transferència. A més de la informació a què fan referència els articles 13 i 14, el responsable del tractament ha d'informar l'interessat de la transferència i dels interessos legítims imperiosos perseguits (així ho estableix l'art. 49.1 *in fine* RGPD).

Quant a les excepcions que planteja el RGPD, tampoc no es plantegen grans novetats. Les excepcions previstes són pràcticament les mateixes que les de la DPD.

Tanmateix, el RGPD introdueix una novetat que consisteix en la possibilitat de transferir dades sobre la base de l'interès legítim del RT.

Això és possible si es compleixen uns determinats paràmetres: limitar-se a supòsits en què les transferències no són repetitives, no se succeeixen en el temps i afecten un nombre limitat d'interessats. Quant a què ha d'entendre's per *nombre limitat d'interessats* és una cosa que s'anirà determinant i analitzant en la pràctica.

El RT en aquest cas ha de dur a terme una ponderació entre el dret a transferir les dades i el dret i interessos dels afectats, i concloure que no prevalen sobre els del RT. En aquest cas, cal establir mesures de salvaguarda. Tot això ha de quedar documentat, i ha d'informar-se l'interessat i l'APD.

Quant al Privacy shield

El Privacy shield es basa en una decisió d'adequació de la Comissió que es va adoptar després del buit que va deixar l'anul·lació dels Principis de port segur (Safe harbour), com a conseqüència de la STJUE en el cas *Schrems*.

Les transferències de dades entre els EUA i Europa, fins a l'anul·lació dels Principis de port segur, es regien per una decisió de la Comissió segons la qual les empreses americanes que complien amb la normativa aprovada es convertien en destinacions segures (*safe harbour*) i se'ls podien transmetre dades.

Després de l'anul·lació dels Principis de port segur, la Comissió i els EUA van negociar un nou marc que permetés l'intercanvi de dades i es va aprovar el Privacy shield. Tanmateix, aquest sistema també està subjecte a força crítiques. El grup de l'article 29 va declarar que aquest acord no complia amb tots els aspectes que exigeix la normativa europea de protecció de dades (Opinió 1/2016). A l'octubre del 2018 va tenir lloc la segona reunió conjunta entre la Comissió europea i el EDPB per revisar l'estat de la qüestió del Privacy shield. Les conclusions de la Comissió varen publicar-se el 19 de desembre del 2018. El EDPB, el 22 de gener de 2019, va publicar les seves conclusions, en el document: Privacy shield: EU - U.S. Privacy Shield - Second Annual Joint Review, Adopted on 22 January 2019, que pot trobar-se

aquí: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/other/eu-us-privacy-shield-second-annual-joint-review-report-22012019_en. Per altra banda, el TJUE haurà de pronunciar-se sobre si el Privacy Shield s'adequa a la normativa europea en el cas plantejat: C-311/18 (Facebook Ireland and Schrems).

3.11. Responsabilitat i sancions

3.11.1. Responsabilitat administrativa

En plantejar, a l'inici d'aquests materials, les raons de la reforma que va portar a l'adopció del RGPD es va subratllar el fet que hi havia una diversitat legislativa cada vegada més gran entre els estats membres. Un dels àmbits en què aquesta diversitat es feia més evident era en relació amb el règim sancionador. Efectivament, hi ha països en què el règim sancionador era pràcticament inexistent, mentre que en altres s'establien sancions econòmiques molt importants, que podien arribar fins a 600.000 € de multa (com és el cas d'Espanya).

L'aprovació del RGPD hauria de solucionar aquesta divergència normativa.

Segons disposa l'art. 57.1.a) RGPD, sens perjudici d'altres funcions, correspon a cada autoritat de control, al seu territori, controlar i garantir l'aplicació del Reglament.

Per poder dur a terme aquesta i altres funcions s'atorguen a les autoritats de control una sèrie de poders, recollits a l'art. 58. Aquest precepte distingeix entre poders d'investigació (art. 58.1 RGPD) i poders correctius (art. 58.2). Entre aquests darrers cal fer referència a la possibilitat de sancionar l'RT o l'ET amb una amonestació quan les operacions de tractament hagin infringit el Reglament (art. 58.2.b) i també imposar multes administratives (art. 58.2.i).

La imposició de multes es regula al Capítol VIII RGPD (recursos, responsabilitat i sancions).

L'art. 83 RGPD porta per rúbrica: "Condicions generals per a la imposició de multes administratives".

Val la pena subratllar el fet que s'estableixi que cada autoritat de control ha de garantir que la imposició de les multes administratives sigui en cada cas individual efectiva, proporcionada i dissuasiva (art. 83.1).

Les multes administratives s'imposen en funció de les circumstàncies de cada cas individual i poden ser a títol addicional o a títol substitutiu de les mesures que preveu l'article 58.2 (art. 83.2 RGPD). Per decidir la imposició d'una multa administrativa i la seva quantia s'ha de tenir en compte els elements recollits en l'article 83.2. a a k.

En relació amb les quanties, ha de subratllar-se que s'estableix una quantitat que opera com una quantitat màxima, però la sanció també pot fixar-se sobre la base d'un determinat percentatge del volum de negoci total. Aquest últim element ha estat acollit favorablement. Les sancions sobre la base d'una quantitat fixa poden ser molt greus per a una empresa i no ser-ho tant per a una altra. En canvi, el fet de fixar la quantitat en concepte de multa sobre la base d'un percentatge sembla més equitatiu.

La tipificació de les sancions (art. 83.4, 5 i 6) és la següent:

- Multa fins a 10.000.000€ o, per a empreses, es pot establir fins al 2% de volum de negoci anual a escala mundial (s'opta per la de més quantia), per als supòsits contemplats a l'art. 83.4)
- Multa fins a 20.000.000 € o fins al 4%, per als casos contemplats a l'art. 83.5 RGPD.
- Multa fins a 20.000.000 € o fins al 4%, en determinats supòsits d'incompliment de les resolucions d'APD.

Quant a la legislació espanyola, el Títol IX de la LOPDGDD es dedica al règim sancionador.

L'art. 70 fa referència als subjectes responsables, que inclou als RT, ET, representants d'ambdós, les entitats de certificació i les entitats acreditades de supervisió dels codis de conducta. En canvi, el règim sancionador establert en el Títol IX no és aplicable al delegat de protecció de dades (art. 70.2).

L'art. 72⁵⁷ regula els supòsits que constitueixen una infracció molt greu de la normativa de protecció de dades. L'art. 73 els supòsits constitutius d'infraccions considerades greus i l'art. 74 les considerades lleus.

⁽⁵⁷⁾En realitat l'LOPDGDD no tipifica (regula) les conductes constitutives d'infracció ja que això ho fa el RGPD. El que fa LOPDGDD és només complementar el RGPD a títol exemplificatiu. De fet, al preàmbul LOPDGDD es diu que la classificació s'ha fet només als efectes de determinar els terminis de prescripció.

D'altra banda, l'art. 75 contempla la interrupció de la prescripció de la infracció i l'art. 76 fa referència a sancions i mesures correctives.

Entre les mesures correctives, cal subratllar la prevista a l'art. 76.4 LOPDGDD:

"Ha de ser objecte de publicació al «Butlletí Oficial de l'Estat» la informació que identifiqui l'infractor, la infracció comesa i l'import de la sanció imposada quan l'autoritat competent sigui l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, la sanció sigui superior a un milió d'euros i l'infractor sigui una persona jurídica.

Quan l'autoritat competent per imposar la sanció sigui una autoritat autonòmica de protecció de dades, cal atènyer-se a la seva normativa aplicable".

Al respecte cal subratllar que el legislador espanyol ha mantingut la distinció, pel que fa al règim sancionador entre els denominats fixters de titularitat privada i els de titularitat pública, tal com feia la LOPD de 1999. En el cas dels fixters de titularitat pública, no s'estableixen sancions econòmiques. El RGPD deixa aquest aspecte (decidir si es sanciona econòmicament els tractaments efectuats per l'AAPP) a la decisió de cada Estat.

La LOPD de 1999

A la LOPD de 1999, el règim sancionador relatiu als fixters privats es regulava en els arts. 44 i 45 LOPD, i en el cas dels fixters relatius a les AAPP, en els articles 46 i 48 LOPD.

En el cas de determinats responsables o encarregats de tractaments, com ara l'Administració General de l'Estat, les administracions de les comunitats autònomes i les entitats que integren l'Administració local (art. 77.1.c LOPDGDD), resulta aplicable l'art. 77.

En aquest cas (tot i que no hi ha sancions econòmiques), s'estableixen les mesures següents:

Quan els subjectes enumerats a l'art. 77.1 cometin alguna de les infraccions tipificades a la Llei, l'autoritat de protecció de dades competent ha de dictar una resolució que les sancioni amb una amonestació. La resolució ha d'establir així mateix les mesures que escaigui adoptar perquè cessi la conducta o es corregeixin els efectes de la infracció que s'hagi comès.

La resolució s'ha de notificar al responsable o encarregat del tractament, a l'òrgan del qual depengui jeràrquicament, si escau, i als afectats que tinguin la condició d'interessat, si escau (art. 77.2).

Així mateix, "Sense perjudici del que estableix l'apartat anterior, l'autoritat de protecció de dades ha de proposar també la iniciació d'actuacions disciplinàries quan hi hagi indicis suficients per fer-ho. En aquest cas, el procediment i les sancions que s'han d'aplicar són els que estableix la legislació sobre règim disciplinari o sancionador que sigui aplicable.

Així mateix, quan les infraccions siguin imputables a autoritats i directius, i s'acrediti l'existència d'informes tècnics o recomanacions per al tractament que no s'hagin atès degudament, a la resolució en què s'imposi la sanció s'ha d'incloure una amonestació amb la denominació del càrrec responsable i se n'ha d'ordenar la publicació al «Butlletí Oficial de l'Estat» o autonòmic que correspongui" (art. 77.3).

Art. 77.3

La previsió de l'art. 77.3 LOPDGDD ja estava en part recollida a l'art. 46 LOPD de 1999. La diferència més important és però la que conté l'art. 77.3.2 de la LOPDGDD, que preveu incloure també una amonestació pública, quan les infraccions siguin imputables a autoritats o directius, si s'acredita l'existència d'informes tècnics o recomanacions per al tractament que no s'hagin atès degudament.

3.11.2. Responsabilitat civil

Cal no confondre el règim sancionador previst en la legislació amb els altres supòsits en què com a conseqüència de l'incompliment del que disposa la norma, els interessats pateixin danys i perjudicis.

L'art. 82 RGPD (Dret a indemnització i responsabilitat), preveu que: "qualsevol persona que ha sofert danys i perjudicis, materials o immaterials, com a conseqüència d'una infracció d'aquest Reglament, té dret a percebre una indemnització del responsable o de l'encarregat del tractament pels danys i perjudicis soferts".

Es tracta d'una responsabilitat objectiva, en la mesura que l'article 82.3 RGPD disposa que

“El responsable o encarregat del tractament està exempt de responsabilitat en virtut de l'apartat 2 si demostra que no és de cap manera responsable del fet que hagi causat els danys i perjudicis”.

Grimalt, fent referència a la LORTAD, senyala que “[...] el legislador fa dependre el règim de responsabilitat civil d'un incompliment de l'estatut jurídic del responsable del fitxer; no vincula el deure de reparar el dany a la mera existència d'un tractament [...] cal que es pugui imputar al responsable un incompliment i que d'aquest es derivi el dany”.

En aquest cas, l'existència de danys origina un deure de rescabalar l'afectat (es tracta d'un supòsit de responsabilitat civil). Aquesta RC sorgeix quan el dany o la lesió en els drets o béns de l'afectat és conseqüència de l'incompliment de la norma. Per exemple, com a conseqüència de no adoptar les mesures de seguretat necessàries, es perden una sèrie de dades que causen un perjudici econòmic a l'afectat.

Efectivament, constitueix una infracció greu sobre la base de l'article 73.f) LOPDGDD, “la falta d'adopció de les mesures tècniques i organitzatives que siguin apropiades per garantir un nivell de seguretat adequat al risc del tractament, en els termes que exigeix l'article 32.1 del Reglament (UE) 2016/679”.

Per tant, la falta d'adopció de les mesures esmentades pot constituir un supòsit d'infracció greu. Però, a més, si a conseqüència d'aquesta falta de seguretat es produeixen danys econòmics a l'afectat, aquesta conducta origina així mateix el deure de rescabalar els perjudicis materials i morals ocasionats (responsabilitat civil).

Noteu a més que el destinatari de la quantitat en què consisteix la sanció econòmica o la indemnització és diferent en un cas i un altre. Quan es produeix una infracció de la normativa de protecció de dades, el destinatari de la sanció (la multa) és l'autoritat de protecció de dades. En canvi, en el cas de produir-se un dany moral o material, la quantitat en què consisteix el rescabament del dany té com a destinatari l'afectat.

Per acabar, també ha de quedar clar que en la mesura que la responsabilitat civil i la responsabilitat administrativa obeeixen a finalitats diferents, poden concórrer totes dues o pot existir l'una sense l'altra.

3.12. Garantia dels drets digitals

El Títol X de la LOPDGDD es dedica a la garantia dels drets digitals. Aquest títol va ser introduït a la fase d'esmenes; no es contenia en el Projecte inicialment presentat.

Nota

En cap moment es fa referència a la possibilitat d'exonerar-se de responsabilitat acreditant que no ha concorregut culpa o negligència.

Lectura recomanada

Al respecte val la pena consultar:

Grimalt Servera, P. (1999). *La responsabilidad civil en el tratamiento automatizado de datos personales* (pàg. 147). Granada: Comares.

Tot i que l'obra fa referència a l'antic marc regulador, els conceptes que es tracten són claus per entendre aquest aspecte.

L'art. 79 declara que "Els drets i llibertats consagrats a la Constitució i en els tractats i convenis Internacionals en què Espanya sigui part són plenament aplicables a Internet. Els prestadors de serveis de la societat de la informació i els proveïdors de serveis d'Internet han de contribuir a garantir la seva aplicació".

Els drets reconeguts en aquest títol són de naturalesa diversa. N'hi ha alguns que tenen el caràcter de dret fonamental (com per exemple l'art. 87 que fa referència al dret a la intimitat i l'ús de dispositius digitals en l'àmbit laboral) i d'altres que no tenen aquest rang, com per exemple el dret a la seguretat digital (art. 82).

D'altra banda, l'objecte d'aquests drets és bastant diferent.

Per un costat, es poden distingir aquells articles que fan referència al funcionament de la xarxa: com ara el dret a la neutralitat d'Internet (art. 80), el dret d'accés universal a Internet (art. 81), el dret a la seguretat digital (art. 82) o el dret de portabilitat en serveis de xarxes socials i serveis equivalents (art. 95).

D'altres preceptes fan referència als menors i ja han estat analitzats en altres epígrafs d'aquests materials, com ara el dret a l'educació digital (art. 83), la protecció dels menors a Internet (art. 84) i la protecció de dades dels menors a Internet (art. 92).

Un altre grup d'articles estan més vinculats a l'exercici de la llibertat d'expressió i els seus límits en relació a la intimitat i protecció de dades: dret de rectificació a Internet (art. 85); dret a l'actualització d'informacions en mitjans de comunicació digitals (art. 86); dret a l'oblit en cerques d'Internet (art. 93), o el dret a l'oblit en serveis de xarxes socials i serveis equivalents (art. 94).

Cal remarcar que hi ha un conjunt de preceptes que fan referència a l'àmbit laboral: dret a la intimitat i ús de dispositius digitals en l'àmbit laboral (art. 87); dret a la desconnexió digital en l'àmbit laboral (art. 88); dret a la intimitat davant de l'ús de dispositius de videovigilància i de gravació de sons al lloc de treball (art. 89); dret a la intimitat davant de la utilització de sistemes de geolocalització en l'àmbit laboral (art. 90), o bé els drets digitals en la negociació col·lectiva (art. 91).

Finalment, es reconeix un dret al testament digital (art. 96) que fa referència a l'accés a continguts gestionats per prestadors de serveis de la societat de la informació sobre persones difuntes i la possibilitat d'accedir als continguts de les persones mortes i impartir instruccions als prestadors relatives a la utilització, destinació o supressió dels continguts.

Tanca aquesta relació de Drets un precepte que fa referència a les polítiques d'impuls dels drets digitals (art. 97).

Bibliografia

Adrian di Pizzo Chiacchio (2016). "Efectos en la jurisprudencia del Tribunal Supremo de la doctrina sentada en el caso *Google Spain*, la interpretación de la responsabilidad de los gestores de motores de búsqueda en la implementación del derecho al olvido digital". *Revista jurídica de Catalunya* (ISSN 1575-0078, vol. 115, núm. 4, pàg. 939-976).

Aparicio Salom, Javier (2009). *Estudio sobre la Ley orgánica de protección de datos de carácter personal* (3a. ed.). Navarra: Aranzadi.

Boulanger, M. H.; Moreau, D.; Léonard, T.; Louveaux, S.; Pouillet, Y.; Terwangne, C. de. (1997). "La protection des données à caractère personnel en droit communautaire: première partie". *Journal des Tribunaux - Droit Européen* (núm. 40, pàgs. 121-127).

Boulanger, M. H.; Moreau, D.; Léonard, T.; Louveaux, S.; Pouillet, Y.; Terwangne, C. de. (1997). "La protection des données à caractère personnel en droit communautaire: première partie". *Journal des Tribunaux - Droit Européen* (núm. 41, pàgs. 145-155).

Burkert, H. (1999). "Privacy-Data Protection: a German/European Perspective". A: *Second symposium of the German American Academic Council's Project "Global Networks and Local Values"* (pàg. 43-69). Massachusetts: Woods Hole. Disponible a: <http://www.coll.mpg.de/text/second-symposium-german-american-academic-council%E2%80%99s-project-global-networks-and-local-values-wo>

Díez-Picazo Giménez, Luís María (2005). *Sistema de derechos fundamentales*. Madrid: Civitas.

Díez-Picazo y Ponce De León, Luís (2007). *Fundamentos del derecho civil patrimonial. Introducción: Teoría del contrato* (vol. I 6a. ed.). Madrid: Civitas.

Goñi Sein, José Luís (2007). *La videovigilancia empresarial y la protección de datos personales: Estudios de protección de datos*. Madrid: Civitas.

Grimalt Servera, Pedro (1999). *La responsabilidad civil en el tratamiento automatizado de datos personales*. Granada: Comares.

Guerrero Picó, María del Carmen (2006). *El impacto de Internet en el derecho fundamental a la protección de datos de carácter personal*. Navarra: Aranzadi.

Hert P.J.A. de; Papakonstantinou, V. (2014). "The Council of Europe Data Protection Convention reform: Analysis of the new text and critical comment on its global ambition". A: *Computer Law & Security Review: the International Journal of Technology Law and Practice* (vol. 30, núm. 6, pàg. 633-642).

Llácer Matacás, M. R. (2008). "Autodeterminación informativa y valor positivo del silencio. Una lectura crítica del artículo 14 del Reglamento de Protección de Datos Personales". *Derecho privado y Constitución* (núm. 22, pàgs. 169-192). ISSN 1133-8768.

Marí, Joana; Vilasau, Mònica (coord.) (2008). *El Reglament de protecció de dades: aspectes clau*. Barcelona: UOC.

Martínez Martínez, Ricard i altres (2008). *Comentarios al Reglamento de desarrollo de la LOPD*. València: Tirant lo Blanch.

Martínez Martínez, R. (2001). *Tecnologías de la información, policía y Constitución*. València: Tirant lo Blanch.

Miguel Asensio, P. A. de. (2002). *Derecho privado de Internet* (3a. ed.). Madrid: Civitas.

Miralles Miravet, S.; Baches Opi, S. (2001). "La cesión de datos de carácter personal: análisis de la legislación vigente y su aplicación a algunos supuestos prácticos". *La Ley* (vol. XXII, núm. 5306).

Oliver Lalana, D. (2002). "El derecho fundamental "virtual" a la protección de datos. Tecnología transparente y normas privadas". *La Ley* (núm. 5, pàg. 1539-1546).

Peguera, M. (2015, 10 d'agost). "The Shaky Ground of the Right to Be Delisted". *18 Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law* 507 (2016). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2641876> o <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2641876>

Peguera, M. (2015, 1 de juliol). "In the Aftermath of Google Spain: How the 'Right to Be Forgotten' is Being Shaped in Spain by Courts and the Data Protection Authority". *Internatio-*

nal Journal of Law and Information Technology (vol. 23, núm. 4, pàg. 325-347). A SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2669081>

Poullet Y. (2009, novembre). "Privacy: Conditions for its survival in our I.S". 31.ª Conferencia Internacional de autoridades de protección de datos y privacidad. Madrid. <http://www.privacyconference2009.org/program/Presentaciones/index-ides-idweb.html>

Rallo Lombarte, A. (dir.) (2019). "Tratado de Protección de Datos actualizado con la Ley Orgánica 3/2018, de 5 de diciembre, de protección de datos personales y garantía de los derechos digitales". Valencia: Tirant lo Blanch.

Ribas Alejandro, Javier (2000). "Riesgos legales en Internet. Especial referencia a la protección de datos personales". A: J. M. Cendoya Méndez de Vigo (coord.). *Derecho de Internet: Contratación electrónica y firma digital*. Navarra: Aranzadi.

Rodríguez Casal, C.; Loza Corera, M. (2002). "Protección de la privacidad. Aproximación al opt-in/opt-out". *Revista de la Contratación Electrónica* (núm. 23, pàg. 3-18).

De Asís Roig, Agustín E. (2002). "Protección de datos y derecho de las telecomunicaciones". A: Javier Cremades; Miguel Ángel Fernández-Ordóñez; Rafael Illescas. *Régimen jurídico de Internet* (pàg. 201-228). Madrid: La Ley.

Suné Llinás, Emilio (2000). "Introducción y protección de datos personales". A: *Tratado de derecho informático* (vol. I. 2a. ed.). Madrid: Servicio de Publicaciones; Universidad Complutense. Facultad de Derecho: Instituto de Español de Informática y Derecho.

Téllez Aguilera, A. (2001). *Nuevas tecnologías y protección de datos: Estudio sistemático de la Ley orgánica 15/1999* (pàg. 150). Madrid: Edisofer.

Vilasau Solana, M. (2019). "Las exigencias de información en el RGPD y en la LO 3/2018 de Protección de Datos y garantía de los derechos digitales, ¿contribuyen a la formación de un consentimiento de mejor calidad?". A: R. García Mahamut y B. Tomás Mallén (Eds.). *El Reglamento General de Protección de Datos. Un enfoque nacional y comparado. Especial referencia a la LO 3/2018 de Protección de Datos y garantía de los derechos digitales* (pàg. 209-236). Valencia: Tirant lo Blanch.

Vilasau Solana, M. (2019). "El consentimiento general y de menores". A: A. Rallo Lombarte (dir.), *Tratado de Protección de Datos actualizado con la Ley Orgánica 3/2018, de 5 de diciembre, de protección de datos personales y garantía de los derechos digitales* (pàg. 197-251). Valencia: Tirant lo Blanch.

Vizcaíno Calderón, M. (2001). *Comentarios a la Ley orgánica de protección de datos de carácter personal* (1a. ed.). Madrid: Civitas.